

Գլխավոր խմբագիր՝ ԳՈՐԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Լրատվական գործունեություն
իրականացնող՝
«Հայաստանի պետական
տնտեսագիտական
համալսարան» պետա-
կան ոչ առևտրային
կազմակերպություն:

Դաստիարակություն՝
0025, Երևան,
Նալբանդյան փողոց 128,
կենտրոնական մասնաշենք,
2-րդ հարկ:
Հեռախոս՝ 593-460, 4-60

Վկայական N 03Ա054452:
Տրված է՝ 05.06.2002թ.:

Հրատարակիչ՝ ՀՊՏՀ
«Տնտեսագետ» ամսագիրը
լույս է ընծայվում
ՀՊՏՀ լրատվության և
հասարակայնության հետ
կապերի բաժնի կողմից:

Մարտ-ապրիլ
2015 / N2 (683)
Տպաքանակը՝ 500
Տարածվում է անվճար:

Խմբագրակազմ

Խմբագիր՝
ԱՐՄԻՆԵ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ
Լրագրող՝
ՆԱՏԵ ԱՎԱՍԵՍՅԱՆ
Լուսանկարիչ՝
ՌԱԶՄԻԿ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Համակարգչային
ձևավորում՝
ՆԱԻՐԱ ԽՉԵՅԱՆԻ

Համարի
պատասխանատու՝
ԳՈՐԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Խմբագրությանը տրամադրված է հեղինակների
նյութերում տեղ գտած
փաստական անձշտությունը՝
ների համար խմբագրությունը
պատասխանատվություն չի
կրում: Անսագրի նյութերն
օգտագործելիս հղումը
պարտադիր է:

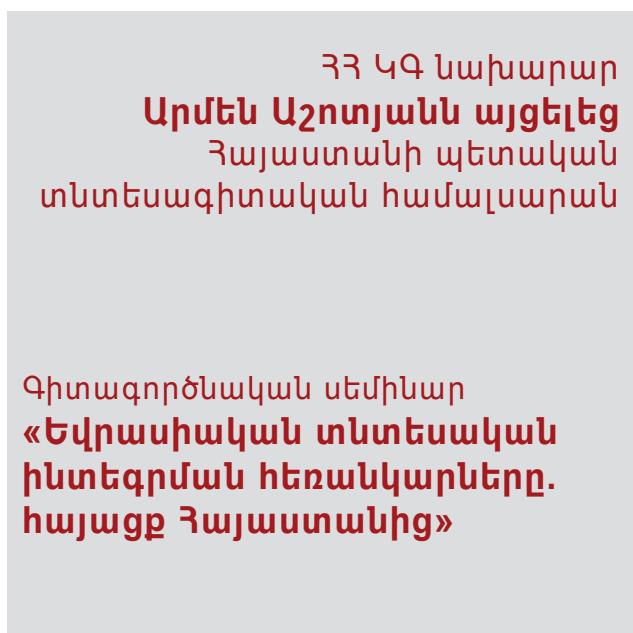
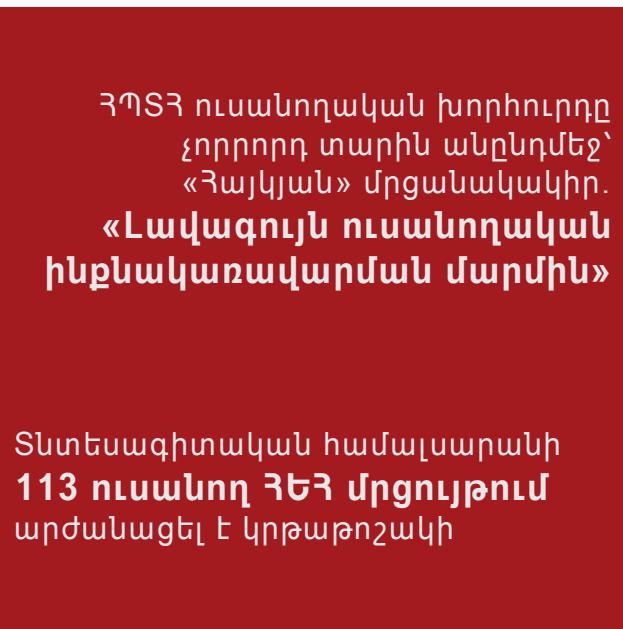
Պատվեր՝ 129:
Ծավալը՝ 6 տպ. մամուլ:
Ստորագրված է
տպագրության
05. 05. 2015 թ.:

Տպագրված է «Տնտեսագետ»
հրատարակչությունում:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹՅԱՆ 100-ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑ

ՀՊՏՀ ՌԻՄԱՆՈՂԱԿԱՆ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎԸ	5
ԵՐԿՐՈՅԱ ԱՅՑ՝ ՍԱՆԿՏ ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ	7
ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՐՄԱՆ ՉՈՐՍ ՏԱՐԻ	8
ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ՝ ՀՊՏՀ-ՈՒՄ	11
Կադրային բազան համալրվում է համալսարանի շրջանավարտներով. ամրապնդվող մշակույթ՝ բուհական կառավարման գործում	12
Ուսանողները հիշում և պահանջում են.	13
ԳԻՏԱԿԱՆ ԽՈՐՃՐԴԻ ՆԻՍՏԵՐՈՒՄ	14
... Ու շաղկապվում են անցյալը, ներկան, ապագան	15
ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԳԻՏԱԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՍԵՄԻՆԱՐՈՒՄ	18
<i>ԱՆՍԱ ՓԱԽԼՅԱՆ</i>	
ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ հԵՏՆԱՆՔՆԵՐԸ	20
<i>ՍԱՄՎԵԼ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ</i>	
ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽԲԱՆԿԱՐ	22
<i>ԼԻՂԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ</i>	
Համառոտ անդրադարձ Հայաստանի տնտեսական զարգացման ծանապարհին	24
Հաշվետու ընթացք՝ գիտառուսումնական խմբերում	26
<i>ԱԻՂԱ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ</i>	
ՓՈՐՁԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՐԹԱԿ	28
«ՄԵՐԾԱԿԵՐԱԿԱՆ ՄԻՋԱՎԱՐԴԻ ԲԱՐԵԼԱՎՄԱՆ հԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՀՀ-ՈՒՄ»՝ ՀՊՏՀ-ՈՒՄ ստեղծվում է քննարկումների յուրատեսակ հարթակ	31
ՄԵՐ ԱՆՎԱՆԱԿԱՆ ԿՐԹԱԹՈՇԱԿԱՌՈՒՆԵՐԸ	32
ԼՐԱՅՈՒ...	34
ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐ...	40
ՄԵՐ ՇՆՈՐՅԱԼԻՆԵՐԸ	42
<i>ԱՌՅԱՆ ՕՉԱՆՅԱՆ</i>	
ՎԵՐԾԱՆԵԼՈՎ ԱՐՎԵՍՏԻ ԳԱՂՏՆԱԳՐԵՐԸ	43

Րպիլի 17-19-ը Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի ուսանողական խորհրդի և Հայաստանի երիտասարդական հիմնադրամի նախաձեռնությամբ Ծաղկածորում անցկացվեց «Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական համակարգը. նորարարություն, զարգացում, իրագործում» խորագորվ «InHead» միջուկական ուսանողական գիտաժողովը՝ նվիրված ՀՊՏՀ 85-ամյա հոբեյանին: Թրեյնինգներով, քննարկումներով հագեցած երօյա գիտաժողովում գեկուցումներով համեստ է եկել 18 ուսանող՝ տնտեսագիտական ֆակուլտետ ունեցող հայաստանյան տարրեր բոլերից, իսկ ընդհանուր ենել է 120 մասնակից, որոնց թվում՝ դասախոսներ, ուսանողներ, միջատյանի անդամներ:

Գիտաժողովի երկրորդ օրը ներկայացուցչական էր. մասնակիցներին այցելեցին ՀՀ վարչապետ, ՀՊՏՀ խորհրդի նախագահ Շովիկ Աբրահամյանը, ՀՊՏՀ ռեկտոր, պղոփխոր Կորյուն Վերյանը, Կոտայքի մարզպետ Կարապետ Գուլյայանը, ՀԵԴ հոգարածուների խորհրդի համակարգող, ԱՌ պատգամավոր Կարեն Ավագյանը:

Ողջունելով գիտաժողովի մասնակիցներին՝ վարչապետը նշեց, որ արդի աշխարհում երիտասարդության մտավոր և ֆիզիկական կարողությունների նպատակային կիրառումը պետության և հասարակության կայուն զարգացման կարևոր նախապայմաններից է: Այդ իսկ պատճառով Հայաստանի Հանրապետության Կառավարությունը երիտասարդության՝ հասարակության մեջ ակտիվ ներգրավման և սոցիալական ապահովման հետ կապված խնդիրները հայտարարել է պետական սոցիալական քաղաքականության ռազմավարական ուղղություն: «Մենք մի շարք ծրագրեր ենք իրականացնում՝ ուղղված երիտասարդության զրադարձության և սոցիալական խնդիրների լուծմանը: Մասնավորապես՝ հիպոթեքային համակարգից օգտվելու հնարավորությունների ընծեռումն այնպիսի ծրագրի միջոցով, ինչպիսին է երիտասարդ գիտնականներին մատչելի բնակարաններով ապահովման ծրագրը: Խթանման մեխանիզմներ են սահմանվել նաև տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտում սկսնակ գործարարների համար: Սակայն խնդիրները բազմաբնույթ են, և դեռևս շատ անելիքներ ունենք: Կատա եմ, որ երկրի տնտեսական վերելքին զուգահեռ մենք ի վիճակի կլինենք զգալիորեն բարելավել իրավակալը», - ասաց Շովիկ Աբրահամյանը:

Կառավարության ուժկավարի խոսքով՝ այսօր մեր ամենալուրջ խնդիրներից մեկը զբաղվածության հարցն է: Վարչապետը համոզնունք հայտնեց, որ գործազրկության մակարդակի նվազեցման եղանակներից մեկը մասնագիտական հմտությունների բարձրացումն է և երիտասարդության ներգրավումը անտարբեկ զգուշությունը:

**// ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹՅԻ ՆՈՐՈՐՈՐՈՎԱՆ
ՄՈՏԵՅՈՒՄՆԵՐԻ ՈՒ ԱՐԺԵՔԸՎՈՐ
ՀԵՏԱԳՈՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԿՄՐՈՋ ԵՆ
ԳՈՐԾՈՒՆ ԱՅՍԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ՈՒՆԵՆԱԼ //**

**ՀՀ ՎԱՐՉՈՎԵՏ,
ՀՊՏՀ ԽՈՐՃՐՈԴԻ ՆԱԽՆԳԱՆ
ՀՈՎԻԿ ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆԸ՝
ՄԻԶԲՈՒՅԱԿԱՆ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎՈՒՄ**

Գործունեության մեջ: Շովիկ Աբրահամյանը նշեց, որ գիտակցելով տնտեսության հետագա զարգացման համար նորարարության կարևորությունը, Կառավարությունը որդեգրել է գիտելիքահեն տնտեսություն կառուցելու ուղին, որի նպատակով հստակ քայլեր են ծերնարկվել, և արդյունքներն արդեն իսկ տեսանելի են: «Այս համատեքսոտում, ուրախալի է, որ Հայաստանի տնտեսության առաջընթացի մասին մտածում են նաև երիտասարդները, ուսանողները, որոնց նորարարական մոտեցումները, հիմնավոր առաջարկներն ու արժեքավոր հետազոտությունները կարող են գործուն նշանակություն ունենալ տնտեսության զարգացման համար», - նշեց Վարչապետը:

Շովիկ Աբրահամյանը նաև գովելի համարեց, որ համաժողովի մասնակիցները մեծ ուշադրություն են հատկացնում Հայոց ցեղասպանության ճանաչման գործընթացին: Գիտաժողովում ներկայացվել են զեկուցումներ՝ «Ցեղասպանության հետևանքով հայ ժողովորի կրած նյութական կորուստները և դրանց փոխհատուցման հնարավորությունները» խորագրի ներքո: Վարչապետի խոսքով, այս քայլը ոչ միայն վկայում է Հայոց ցեղասպանության 100-րդ տարեկիցի ոգեկոչման և հիշատակի միջոցառումներին երիտասարդների մասնակցության մասին, այլև յուրօրինակ կոչ է համաշխարհային երիտասարդության՝ անտարբեկ զգուշությունը:

Անդրադարձական այն հանգամանքին, որ գիտաժո-

ղովն անցկացվում է Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի հիմնադրման 85-ամյակի շրջանակում, Հովհակ Աբրահամյանը շնորհավորեց համալսարանի պրոֆեսորադասախոսական անձնակազմին և ուսանողներին հոբեմանի առթիվ, մատեց նորանոր հաջողություններ, գիտական նվաճումներ՝ նշելով. «Այս Հայաստանի բուհական հաստատությունների շարքում իր առանձնահատուկ տեղը ու դերն ունի, և ես, որպես համալսարանի խորհրդի նախագահ, բուհի հաջողություններով հպարտանալու շատ առիթներ եմ ունենում»:

Վարչապետն անդրադարձավ նաև տնտեսության զարգացման հեռանկարներին, այդ ուղղությամբ իրականացվող քայլերին՝ հույս հայտնելով, որ այն ծրագրերը, որոնք կյանքի են կոչվում և ընթացքի մեջ են, 2015 թվականի երկրորդ կիսամյակից կտան իրենց արդյունքները: «Առաջիկա օրերին տվյալները կիրապարակվեն և կարծում եմ, որ մենք կունենանք 2,5-3 տոկոսի տնտեսական աճ, և ես համոզված եմ, որ մեր միասնական ուժերով 2015 թ. իրականացվող բոլոր ծրագրերն իրենց դրական արդյունքները կտան մեր տնտեսության զարգացման գործում»,- մասնավորապես նշեց վարչապետը՝ հավելելով, որ քննադատությունները, կանխատեսումները նաև զգոնություն են հաղորդում Կառավարությանը: «Մենք դեռ շատ անելիքներ ունենք, և ես կարևորում եմ նաև երիտասարդության աջակցությունը»,- նշեց Կառավարության ղեկավարը:

Ելույթով հանդես եկավ նաև համալսարանի ռեկտոր Կորյուն Արոյանը՝ ընդգծելով, որ բուհի 85-ամյակին նվիրված «Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական համակարգը. նորարարություն, զարգացում, իրագործում» խորագործ միջբուհական ուսանողական գիտաժողովն իր շուրջ է համախմբել հայաստանյան բուհերի ուսանողներին՝ հնարավորություն ընձեռելով շուրջ 3 օր քննարկելու տնտեսության տարեր ասպեկտներին վերաբերող հարցեր:

«Ֆինանսական շուկայի զարգացման հիմնախնդիրներ, դրամավարկային քաղաքականության, ապահովագրական շուկայի, բանկային համակարգի առանձնահատկություններ, ՀՀ տնտեսական զարգացման հեռանկարներ, նորարարություն, ինովացիա և 4 տասնյակից ավելի թեմաներ, որոնք, հուսով եմ, կղարճան մեր ուսանողների քննարկման առարկան: Կարևոր է նաև, որ ուսանողները հատուկ ուշադրության են արժանացրել՝ Հայոց ցեղասպանության 100-ամյա տարելիցը և գիտաժողովում հասուն քաժիք են առանձնացրել՝ դրանով իրենց մասնակցությունը բերելով Ցեղասպանության գոհերի հիշատակի արարողություններին»,- նշեց ռեկտոր Կորյուն Արոյանը, ապա անդրադարձավ ՀՊՏՀ գիտահետազոտական գործունեությամբ: Նշելով, որ «Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնի ստեղծումը համալսարանում գիտական, հետազոտական գործունեությունը նոր աստիճանի հասցնելու հավակնութ քայլ է, համալսարանի ռեկ-

տորը շեշտեց. «Այսօր արդեն կենտրոնը Հայաստանի Կառավարության ղեկավար, հարգարժան պարունակություններ է իրականացնում նախարարությունների համար: Թե՛ կենտրոնում, թե՛ համալսարանում ստեղծված գիտական ստուգամբից բացի, ներգրավված են մեծ թվով ուսանողներ, ովքեր նաև վարդատրվում են: Հուսով ենք, որ սա լավ խթան է բուհական գիտության զարգացման համար, իսկ ուսանողների համար նաև մեծ հնարավորություն՝ զարգացնելու հետազոտական կարողությունները: Մենք այն համոզման ենք, որ տնտեսագետները պատրաստող մայր բուհը պետք է կարողանա իր

գիտական, հետազոտական աշխատանքներով օգտակար լինել Կառավարությանը, իր համեստ ներդրումն ունենալ երկրի տնտեսության զարգացման գործում: Իսկ այս գիտաժողովը ևս մեկ առիթ է, որ մեր ուսանողները փորձեն որպես հետազոտողներ նորարարական մոտեցումներ առաջարկել, ինչը կարող է հետաքրքրություն ներկայացնել»:

Կորյուն Արոյանն անդրադարձավ նաև համալսարանի ուսանողական խորհրդի գործունեությանը՝ մատնանշեց նրանց հաջողությունները ոչ միայն համալսարանական, այլև հանրապետական հշանակության նախագծերում:

ՀՊՏՀ ռեկտորը ներկաներին հայտնեց, որ ինքը ապրիլի 15-16-ը Սանկտ Պետերբուրգում մասնակցել է Համալսարանների եվրասիական ասոցիացիայի 13-րդ համագումարին և «Եվրասիական տնտեսական հեռանկարներ» 3-րդ միջազգային համաժողովին: Կորյուն Արոյանի խոսքով՝ Եվրասիական տնտեսական միուրյան կայացման գործում մեծ անելիք ունեն համալսարանները՝ հատկապես տնտեսագետները, որոնք ոչ թե ուղարկի «պետք է գնան միուրյան հետևից, այլ պետք է իրենք առաջնորդեն այդ միուրյան կայացումը՝ սեփական գիտական հետազոտություններով և արժեքավոր վերլուծություններով»:

Ելույթներից հետո ուսանողները ներկայացրեցին մի քանի գեկուցումներ՝ անդրադառնալով Հայոց ցեղասպանության հետևանքով հայ ժողովրդի կրած նյութական կորուստներին: Գիտաժողովի տվյալ հատվածը եղանակվեց հայոց ու պատասխանով:

Ապրիլի 18-ին գիտաժողովն ամփոփեց արդյունքները: Մրցանակները բաշխվել են այսպես. «Լավագույն հետազոտական աշխատանք» անվանակարգում հաղթող է ճանաչվել ՀՊՏՀ ուսանող Վազգեն Պողոսյանը, «Զեկույցի լավագույն ներկայացում» մրցանակին արժանացել է կրկին մեր բուհի ուսանող Կատարինե Գալստյանը, «Լավագույն նորարարական մոտեցում» ունեցող գեկուցում է ճանաչվել Հայաստանի ազգային պոլիտեխնիկական համալսարանի ուսանող Անի Բարխանյանի աշխատանքը:

ԳՈՅԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

ԵՐԿՈՐՅԱ ԱՅՑ՝ ՍԱՆԿՏ ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ

Ապրիլի 15-ին և 16-ին ՀՊԾՀ ռեկտոր, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Կորյուն Աթոյանը երկօրյա այցով գտնվել է Սանկտ Պետերբուրգում:

Համալսարանների Եվրասիական ասոցիացիայի հրավերով, որի կազմում Եվրասիայի 128 առաջատար բուհեր են, ՀՊԾՀ ռեկտորը ապրիլի 15-ին Սանկտ Պետերբուրգի պետական տնտեսագիտական համալսարանում մասնակցել է Վերոնշյալ ասոցիացիայի 13-րդ համագումարին, որտեղ քննարկվել են արդի պայմաններում ասոցիացիայի անդամ համալսարանների համագործակցության հիմնական ուղղությունները, գործունեության կազմակերպական հարցերը, ինչպես նաև նրա կազմում ներգրավվել են նոր անդամներ: Միջոցառմանը ներկա է եղել Եվրասիական երկրների բուհերի 83 ներկայացուցիչ:

Համագումարը բացել է Համալսարանների Եվրասիական ասոցիացիայի նախագահ, Մոսկվայի Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանի ռեկտոր Վիկտոր Սարովնիշին: Համալսարանների Եվրասիական ասոցիացիայի 13-րդ համագումարի որոշմամբ Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանը դարձել է ասոցիացիայի անդամ, և Վիկտոր Սարովնիշին ռեկտոր Կորյուն Աթոյանին է հանձնել այս իրադարձությունն արագորդ դիպլոմը:

Համագումարն ընդունել է մի շարք որոշումներ, որոնք ընդհանուր առնամբ ունեն հետևյալ ուղղվածությունը՝ կրթության և գիտության ոլորտում ինտեգրման գործընթացների խորացման ուղղությամբ ասոցիացիայի անդամ համալսարանների ջանքերի ակտիվացում բարձրորակ կադրերի պատրաստման նպատակով, երիտասարդության և ուսանողության քաղաքացիական-հայրենասիրական դաստիարակություն՝ Եվրասիական տարածքի ժողովուրդների համատեղ պատմության հանդեպ հարգանքի ոգով, ուսանողների, մագիստրանտների, ասպիրանտների և դոկտորանտների պատրաստման համատեղ կրթական ծրագրերի շրջանակներում միասնական միջոցառումներ՝ ընդլայնելու համար ուսանողների շարժումակությունը, համալսարանների աշխատանքի գնահատման անկախ

Վերևի լուսանկարը՝ Սանկտ Պետերբուրգի պետական տնտեսագիտական համալսարանի պաշտոնական կայքից:

համակարգի ձևավորում, համալսարանների գործունեության վարկանիշի կազմում, նախաձեռնություններ՝ բուհերի դասախոսների վերապատրաստման համակարգի ձևավորման ուղղությամբ:

Ապրիլի 16-ին հայաստանյան պատվիրակության կազմում ռեկտոր Կորյուն Աթոյանը մասնակցել է «Եվրասիական տնտեսական հեռանկարներ» երրորդ միջազգային համաժողովին, որի լիազումար նիստում ելույթ են ունեցել ՀՀ Ազգային ժողովի նախագահ Գալուստ Սահակյանը, Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի նախարար Կարինե Մինասյանը: Համաժողովի մասնակիցների քննարկած գլխավոր թեմաներն են եղել Հարավարևելյան Ասիայի երկրների հետ ԵՏՄ համագործակցության հեռանկարները, ազատ առևտորի գոտու ստեղծման հիմնախնդիրները, վստահության համաշխարհային ճգնաժամի պայմաններում ընդհանուր մարդասիրական Եվրասիական տարածքի պահպանման հարցերը:

Կրթական հարցերով կլոր սեղանին, որն ընթացել է «Ընդհանուր մարդասիրական Եվրասիական տարածքը վստահության համաշխարհային ճգնաժամի պայմաններում» խորագրով, ռեկտոր Կորյուն Աթոյանը ելույթ է ունեցել «ԵՏՄ երկրների բարձրագույն կրթության ինտեգրման հեռանկարները» թեմայով գեկուցմանը:

ԱՐՄԻՆԵ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

ՀՊՏՀ ՌԵԿՏՈՐ ԿՈՐՅՈՒՆ ԱԹՈՂՅԱՆ.

ԿԱՏԱՐՎԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ ԼՈՒԻՔ ՆԱԽԱԴՐՅԱԼՆԵՐ Է ԱՏԵՂԾԵԼ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՀԵՏԱԳԱ ՉԱՐԳԱՅՄԱՆ ՆՈՐ ՆԵԽԱՌՈ ԱԽՀԱՑԱՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

2011թ. ապրիլի 26-ին Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի խորհրդի կողմից տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Կորյուն Արոյանն ընտրվեց համալսարանի ռեկտոր, իսկ մայիսի 13-ին ՀՀ Կառավարության նհանում հաստատվեց Կորյուն Արոյանի ընտրությունը ռեկտորի պաշտոնում։ Համալսարանի ռեկավարման հենց սկզբից ռեկտորը որդեգրեց բաց և թափանցիկ գործելառօճ՝ պարբերաբար հանդես գալով ընթացիկ աշխատանքների, նախատեսվող բարեփոխումների մասին հաշվետվություններով, համալսարանի զարգացման իր տեսլականի մասին մուտքումներով, առևկա դժվարությունների մասին պարզաբանումներով։ «Մենք փոխանակում ենք» կարգախոսը, որը որդեգրվեց որպես նոր շրջափուլի բարեփոխումների հավատամք, իր հետ բերեց ոչ միայն բարեփոխումներ համալսարանի զարգացման բոլոր կարևոր ուղղություններով, այև ներդրեց կառավարման նոր մշակույթ, աշխատանքի նոր ոճ հիմնված հաշվետվողական, խորհրդակցական մուտքումների վրա։

Պաշտոնավարման 4-րդ տարին ռեկտոր Կորյուն Արոյանն ամփոփում է 3 տասնյակից ավելի խոչշոր ծրագրերի իրականացմանը, որոնց անդրադառնալու առիթ ունեցել ենք։ Համալսարանի բարեփոխման գործընթացը սկսվել է բուհի հեղինակության բարձրացմանը, բուհի նոր կերպարի ստեղծմանն ուղղված քայլերից՝ վերաբերենդավորումից, ապա շարունակվել աշխատաշուկայի հետ կապերի անրապես միտված՝ գործատուների հետ մագիստրոսական կրթական ծրագրերի իրականացմանը, հանրային կապերի զարգացմանը, կրթօջախի հիմնանորոգման ու բարեկարգման աշխատանքներով՝ արդյունքում աշխատանքի և ուսման համար հարմարավետ միջավայրի ստեղծմամբ։ Այս շարքում իր ծավալով և ինքնատիպությամբ առանձնանում են համալսարանի բակը, միջազգային ծրագրերի արդիական կենտրոնը՝ տեխնիկական վերազինմամբ։ Հետազոտական համալսարան դաշնանալու ճանապարհին «Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնի ստեղծումը, կրթության որակի բարձրացմանը միտված անընդհատական քայլերը, ուսմանողների և աշխատակիցների համար սոցիալական և առողջապահական փաթեթները (կրթաբոշակների, գեղչերի ծկուն համակարգի ներդրմանը, աշխատավարձերի բարձրացմանը, «Տնտեսագետ» ուսանողի տան ստեղծմամբ), միջազգային կապերի աշխուժացումը՝ ԵՄ Տեմպուսի ծրագրերում լայնորեն ընդգրկմանը և Բրիտանական բիզնես դպրոցի բացմամբ, նույնպես վկայությունն են հաջողությունների ու առաջընթացի։ Համալսարանում գրահրատարակչական-տպագրական աշխատանքների ակտիվացմանը խթանեց «Տնտեսագետ» տպարանի գործարկումը (2011-2015 թթ. խմբագրվել, էջադրվել, ձևավորվել և «Տնտեսագետ» հրատարակչության ինիդեստավորմամբ հրատարակվել է 18500 էջ գրականություն), պահանջված քայլ էր գրադարանի թվայնացումը

(համալսարանի էլեկտրոնային գրադարանում այսօր ամբողջությամբ հասանելի է 166 գիրք, քարտարանում՝ 2098 գիրք, 924 սեղմագիր)։ Կատարված բոլոր աշխատանքներն այս հրապարակման մեջ դժվար է ներկայացնելը, սակայն մի քանի ուղղություն հարկ ենք համարում մատնանշել։

Անցած 4 տարիներին գիտահետազոտական աշխատանքներն իրականացվել են գիտխորհրդի որոշմամբ գործողության մեջ դրված 2012-2017թթ. գիտահետազոտական և նորաստեղծական գործունեության զարգացման հայեցակարգին համահում։ Այսօր արդեն «Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնը ՀՀ վարչապետ Հովհաննիկ Արքահամայանի հանձնարարությամբ հետազոտություններ է իրականացնում նախարարությունների համար։ Գիտահետազոտական կյանքը աշխուժացնում ու գիտական արդյունք են գրանցում ներհամալսարանական գիտական դրամաճնորհները, գիտառուսումնական խնբերի հետազոտական աշխատանքները։

«Առանց աշխատաշուկայի պահանջները հաշվի առնելու, անհնար է կրթել այնպիսի կադրեր, որոնք ապահովված կլինեն աշխատանքով», - համալսարանի գործունեության առանցքային անելիքների շարքում այս մասին մշտապես հայտարարել է ռեկտոր Կորյուն Արոյանը։ Այս ինաստով հնչետ քայլ էր պետական կառավարման և մասնավոր հատվածի մի շարք խոչշոր գերատեսչությունների և կազմակերպությունների հետ մագիստրոսական կրթական ծրագրեր իրականացնելու մասին պայմանագրերի կնքումը։ 2013-2014թթ. այս նախաձեռնության 8 մասնագիտացումներով համալսարանը թողարկել է 179 շրջանավարտներ, որոնք աշխատում են պետական կառույցներում նախարարություններում, կոմիտեներում, նաև մասնավոր հատվածը ներկայացնող քանկերում։

Կրթության որակի բարձրացումը գլխավոր խորհրդն է։ Որակի ապահովման ուղղությամբ և մեծածավալ աշխատանքներ են իրականացվել։ 2014թ. հունվարի 20-ին «Մասնագիտական կրթության որակի ապահովման ազգային կենտրոն» ՊՈԱԿ է ներկայացվել «ՀՊՏՀ ինստիտուցիոնալ կարողությունների հնքանավերլուծությունը»։ Այսօր համալսարանը հավատարմագրման գործընթացում է, ինչը նշանակում է որակի ապահովում գործունեության բոլոր ուղղություններով և բոլոր ենթակառուցվածքներում։ Այժմ համալսարանում աշխատանքներ են ընթանում «ՀՊՏՀ գործունեության բարելավման գործողությունների պլան»-ի իրագործման ուղղությամբ։ Կրթության որակի բարձրացմանը միտված քայլերի շարքում տեղին է նշել ուսումնառության գործընթացի, ուսումնամեթոդական աշխատանքների բարելավմանը ուղղությամբ մի քանի տասնյակ որոշումների ընդունումը, այդ թվում՝ կառույցվածքային փոփոխությունները։

«Միջազգայնացումը որակի ապահովման կարևորագույն բաղադրիչներից է, որն ուղղված է Հայաստանի կրթության որակի ճանաչմանը, համարելիության և մրցունակության ապահովմանը»։

նման համոզմումք ունի բուհի ղեկավարությունը, և այս համոզմունքով առաջնորդվելով համալսարանը արդյունավետ գործունեություն է իրականացնում (Տեմպուսի 7 (որոնցից մեկի՝ «Արարատ» համակարգողն է) և շվեյցարական 1 ծրագիր) Եվրոպայի և Միջին Ասիայի ավելի քան 40 համալսարանների և կրթական կազմակերպությունների հետ, ինչը, ծրագրերի համակարգողների համոզմամբ, կնպաստի լավագույն փորձի տեղայնացմանը, համալսարանի միջազգայնորեն ճանաչելի դարձնելուն և որակավորումների ճանաչմանը: 2015 թ. ՀՊՏՀ-ն մասնակցության հայտ է ներկայացրել «ERAZMUS +» 7 ծրագրի:

Միջազգային համագործակցության բնագավառում կարևոր իրադարձություն էր ՀՊՏՀ-ի և «Globe Education (GB) LTD» ՍՊԸ-ի կողմից Հայաստանում Բրիտանական բիզնես դպրոցի հիմնադրումը: «Globe Education (GB) LTD»-ն Անգլիա Ռազմիկին համալսարանի ասոցացված գործընկերուն է: Դասավանդումն իրականացվում է Մեծ Բրիտանիայից ժամանած դասախոսների կողմից՝ տեղացի բարձր որակավորում ունեցող մասնագետների հետ համագործակցությամբ: Արդեն երրորդ տարին է, համալսարանը քայլեր է ձեռնարկում կրթական ծառայությունների միջազգային շուկա ներթափանցելու ուղղությամբ: 2012 թ. ՀՀ կրթության և գիտության նախարարությունը ՀՊՏՀ-ին բոլյաստրել է օտար լեզվով կազմակերպել արտասահմանյան քաղաքացիների ուսուցում: Այս ընթացքում համալսարանի նախապատրաստական բաժինն ավարտել է Հնդկաստանի և Նեպալի 14 քաղաքացի: Մագիստրատուրայում ուսանում են Սիրիայի քաղաքացիներ, որոնց դասընթացը կազմակերպվում է անգլերենով:

Անցած շրջանում կատարված աշխատանքների մասին «Տնտեսագետը» գրուցել է ՀՊՏՀ ռեկտոր, պրոֆեսոր Կորյուն Արոյանի հետ.

-Պարուն Արոյան, ապրիլին լրացավ ձեր պաշտոնավայրում 4-րդ տարին. Կատարված աշխատանքներին անդրադառնալու, դրանց արդյունավետությունը գնահատելու առանձին առիթներ եղել են, այսօր կիսնդրելի դրանց մասին Ձեր անփոփ գնահատականը, մեծ իմաստով ի՞նչ է հաջողվել անել:

-Անցած 4 տարիներին կատարված աշխատանքը լրուց նախադրյալներ է ստեղծել՝ համալսարանի հետագա զարգացման նոր նշանող սահմանելու և մեր գերնպատակին, այն է՝ կրթության որակի բարելավմանը հասնելու համար: Մեր քայլերը միտված են եղել համալսարանի զարգացմանն անհրաժեշտ բոլոր ուղղություններին, բայց այսօր ավելի շատ անելիք ունենք կրթության որակի բարձրացման գործում:

Այսօր համալսարանում դասախոսների և ուսանողների համար ստեղծված են բավարար պայմաններ՝ իրենց հիմնական առաքելությունը պատշաճ իրականացնելու համար:

-Որ ՞նմեր եք համարում անցած ժամանակաշրջանի գիշավոր ձեռքբերումները:

-Գլխավոր հաջողություններից է, անշուշտ, համալսարանում «Անքերու» հետազոտական կենտրոնի ստեղծումը: Համալսարանի միջազգայնացման գործընթացում էական էին Եվրամիության Տեմպուսի, ինչպես նաև շվեյցարական 1 ծրագրի ընդունումը. այստեղ մեր բուհը նաև ծրագրի հա-

մակարգող է, ինչը նույնպես աննախադեպ է: Բուհի միջազգայնացման ճանապարհին կարևոր էր նաև Բրիտանական բիզնես դպրոցի բացումը: Մեր ձեռքբերումների շարքում են բարեկարգ միջազգային ստեղծումը, արդիականացումը ու կրթական հաստատությունը որոշ չափով միջազգային չափանիշներին համապատասխանեցումը:

Չատ եմ կարևորում նաև մեր ուսանողների և դասախոսների համար բարենպաստ սոցիալական պայմանների ստեղծումը և կարծում եմ, որ մեզ մոտ այս իմաստով իրավիճակը բարվոր է:

-Դարգելի ռեկտոր, Ձեր կարծիքով, որո՞նք են համալսարանի զարգացման հիմնական խոչընդոտները:

-Կարծում եմ ինչքան էլ լրացուցիչ բաներից խոսենք, բուհի գերխնդիրը կրթության որակի բարձրացումն է, որակյալ կադրերի պատրաստումը: Մնացած ամենը, ինչի մասին խոսում ենք, առ ոչինչ կլինի, եթե մենք չկարողանանք այս հիմնական խնդիրը լուծել, իսկ այս առօլումվ դեռ բավական անելիքներ ունենք: Այսինքն, որպեսզի հասնենք որակյալ կրթական ծառայություն մատուցելու նպատակին, պետք է որոշակի աշխատանքներ կատարենք, որոնց թվում են դասախոսների վերապատրաստումը, գրքային ֆոնդի հարստացումը, գրադարանի բավանացման, էլեկտրոնային գրադարանի ստեղծնան ուղղությամբ կատարված աշխատանքների կատարելագործումը, ուսանողների փոխանակման ծրագրերի ներդրումը, որպեսզի ավելի մեծանան նրանց շփումներն արտասահմանյան բուհերի հետ, դասավանդման նոր, ժամանակակից մեթոդների կիրառումը, քննական գործների արդիականացումը: Անչափ կարևոր է համալսարանում գիտության և հետազոտական կյանքի աշխատավորումը դեռ ավելի հիմնավոր ճանապարհի վրա: Հետազոտական աշխատանքների արդյունքում դասախոսները և ուսանողները պետք է հառնան հետազոտողներ, ինչը կբարձրացնի հենց դասախոսների պրոֆեսիոնալիզմը, որակավորումը: Ձե՞ս որ հետազոտական աշխատանքի կազմակերպման նպատակը ոչ միայն գիտական արդյունք ստանալն է, այլև դասախոսների որակավորման բարձրացումը, որը մեկ տարվա խնդիր չէ, և հիւսով եմ սկսված գործընթացներն առաջիկայում կտան իրենց արդյունքը: Այս պահին 100-ից ավելի դասախոսներ ընդգրկված են հետազոտական գործընթացների մեջ: Նաև պետք է ավելի խորացնել կապը գործատումների հետ:

-Դարգելի ռեկտոր, հաջողություններից է, անշուշտ, համալսարանում «Անքերու» հետազոտական կենտրոնի ստեղծումը: Համալսարանի միջազգայնացման գործընթացում էական էին Եվրամիության Տեմպուսի, ինչպես նաև շվեյցարական 1 ծրագրի ընդունումը. այստեղ մեր բուհը նաև ծրագրի հա-

Յամոզված եմ, որ երկրի գարգացման հիմնական գրավականը որակյալ կադրերի պատրաստումն է, ուստի պետք է հետևողականորեն գործենք՝ ի շահ կրթության որակի բարձրացման, գիտության գարգացման: Կարծում են, որ կրթության որակի բարձրացման ժամանակ գործընթացին պետք է բոլորս մասնակցենք՝ ամբողջ հասարակությունը՝ և ծնողը, և ուսանողը, և գործառությունը: Բոլորը պետք է շահագրգրված լինեն հաճախաբետությունում կրթության որակի բարձրացմամբ, այդ թվում՝ բարձրագույն կրթության, ինչին հասնելու համար անհրաժեշտ է բոլոր շահագրգիռ կողմերի պահանջը՝ հասարակությունը պետք է որակյալ կադր պահանջի, հաճախաբարանը պետք է կարողանա խնդիրը լուծել դասախոսական կազմի որակի բարձրացմամբ, իսկ ուսանողը պետք է հասկանա, որ իրեն պետք է ոչ թե փաստաթուղթ, այլ իրական գիտելիք: Այսինքն, այստեղ գիտակցության, աշխարհընկալման խնդիր կա նաև:

*-Պարոն Աթոյան, ինչո՞վ է գրավիչ մեր բուհը. օրինակ,
տնտեսագիտական կրթություն ստանալու ցանկություն ունեցող
դիմորդը ինչո՞վ պետք է ընտրի մեր համալսարանը:*

-Նախ ասեմ, որ այսօր տնտեսագիտությունը բավական գրավիչ է, և սա ոչ թե վերացական միտք է, այլ պայմանավորված է նրանով, որ այս ոլորտի մասնագետների համար այսօր ավելի մատչելի է աշխատանք գտնելը, այսինքն՝ այսօր տնտեսագետները համեմատաբար ավելի պահանջված են: Այնպես չէ, որ մենք դրանից ոգևորված ենք, մենք կուղենայինք, որ տնտեսության բոլոր ճյուղերը գարգացած լինեն, ինչի պարագայում մյուս մասնագետներն էլ պահանջված կլինեն: Մինչդեռ այսօր իրավիճակն այնպիսին է, որ տնտեսագետները մեծ պահանջարկ ունեն, և նրանք հեշտությամբ աշխատանք են գտնում տնտեսության առավել աշխատությունը՝ բանկային, ապահովագրական, ֆինանսներ: Բացի դրանից, տնտեսագետը կարող է ինքն իր համար բիզնես ստեղծել և իր գիտելիքներն իրեն ծառայեցնել: Այդ տեսակետից տնտեսագիտությունը գրավիչ է, իսկ թե որ բուհին նախապատվությունը տալ, կղմվարանամ ասել, բայց ցանկացած բուհ փորձուն է ավելի գրավիչ լինել: Ինձ համար ներսից գնահատելը դժվար է, բայց կարծում եմ՝ մեր բուհի գրավչության ցուցիչ կարող են լինել մեր շրջանավարտների հաջողությունները, որոնց մեծ մասը աշխատանք է գտնում և պահանջված է: Սա է այսօր ապահովում մեր բուհի հեղինակությունը: Մեր անելիքը պետք է լինի ցույց տալ նախորդ տարվա շրջանավարտների ձեռքբերումները. սրանով պետք է զբաղվի բուհի կարիերայի և մարքեթինգի կենտրոնը:

Բացի սրանից, դեպի մեր համալսարան կողմնորոշվող դիմորդն այստեղ կգտնի կրթական արդիական միջավայր, որոշակիորեն կայացած ենթակառուցվածքներ, ուսանողի համար անհրաժեշտ մի շարք պայմաններ, որոնց շարքում են կարևորում են հատկապես «Տնտեսագետ» ուսանողի տան առկայությունը, ինչը շատ կարևոր է հատկապես մարզերի ուսանողների համար, որոնք ունեն նաև կեցության ապահովման խնդիր:

-Մեր գրույցի ավարտին ցանկանում են հայցնել՝ բավարարված եք կատարված աշխատանքներից և ո՞րն է Ձեր պահանջը հենց Ձեզնից:

-Ասել, թե ամբողջովին գոհ են այս տարիների աշխատանքից, չի կարելի, որովհետև միշտ հետ նայելիս թվում է, որ բացթողումներ կան, որ կարելի էր անել ավելին: Բայց նաև չեմ ժխտում, որ որոշակի ձեռքբերումներ կան, որոնք տեսանելի են, որոնք ուրախացնում են, որոնցից են բավականություն են ստանում: Սակայն անկեղծորեն էլի ուզում են ասել, որ ցանկացած երկրի գարգացման հիմնական գրավական առաջին հերթին որակյալ կրթությունն ու գիտությունն է, և պետք է բոլորս ամեն ինչ անենք դրա գարգացման համար՝ հանուն մեր երկրի բարօրության: Ուսյալ հասարակությունը պետության առաջընթացի, գարգացման երաշխիքն է, ուստի ամեն ինչ պետք է սկսել կրթության և գիտության գարգացումից:

ԳՈՐԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

ՀԱՅՈՅ ԺԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹՅԱՆ 100-ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՎԾ

Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի աշխատակազմն ապրիլի 24-ին հարգանքի տուրք է մատուցել Հայոց ցեղասպանության զոհերի հիշատակին: ՀՊՏՀ գիտության և արտաքին կապերի գովով պրոռեկտոր Գագիկ Վարդանյանը, վարչատնտեսական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր Միխայիլ Կարապետյանը, ռեկտորի խորհրդական Գրիգոր Կիրակոսյանը, դեկանները, պրոֆեսորադասախոսական անձնակազմի ներկայացուցիչները, աշխատակիցներն ու ուսանողները այցելել են Ծիծեռնակաբերդի հուշահամալիր, ծաղիկներ խոնարհել ու ոգեկոչել 1915 թ. Հայոց ցեղասպանության անմեղ զոհերի հիշատակը:

ՏԵՏԵՍԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՐԱՆՈՒՄ ԱՐԴԻԱԿԱՆԱՅՄԱՆ ՈՒՂՂՈՒԹՅԱՄ ԼՈՒՐՃ ՔԱՅԼԵՐ ԵՆ ԱՐՎԱԾ.

ԿԳ ՆԱԽԱՐԱՐ

«Տնտեսագիտական համալսարանում վերջին ժամանակահատվածում արդիականացման ուղղությամբ լուրջ քայլեր են արված, մասնավորապես, ներդրվել է Բրիտանական բիզնես դպրոցը (ԲԲԴ), որը երկրորդն է իր ոչի մեջ Յայաստանում և տալիս է կիրառական-տնտեսական կրթություն անգլիական կրթական ստանդարտներով և անգլիական ավարտական փաստաթղթերով։ Շատ պահանջված պետք է լինի, կարծում եմ, այս կրթական ծառայությունը աշխատաշուկայում», - փետրվարի 25-ին ներ համալսարանում շրջայցից հետո լրագրողների հարցերին ի պատասխան հայտարարեց ՀՀ կրթության և գիտության նախարար Արմեն Աշոտյանը։ Նախարարը նշեց, որ ինքը վաղուց Տնտեսագիտական համալսարանուն չէր եղել, ժամանակացույցով փորձում է բոլոր բուհերում տարվա մեջ մի քանի անգամ լինել և ծանոթանալ ինչպես ուսումնական գործընթացին, այնպես էլ զարգացման ծրագրերին։

ՀՀ ԿԳ նախարար Արմեն Աշոտյանը ՀՊՏՀ ռեկտոր Կորյուն Արոյանի, պրոռեկտորների ուղեկցությամբ այցելեց Յայաստանում Բրիտանական բիզնես դպրոց, որտեղ ԲԲԴ կառավարիչ Լիյա Շովհան-Շիսյանը նախարարին ներկայացրեց ուսման պայմանները, ուսումնական ծրագրի առանձնահատկությունները, այլ մանրամասներ։ Նախարարը եղավ նաև ՀՊՏՀ գրադարանում, ծանոթացավ գրքերի թվայնացման գործընթացին, տեխնիկական հագեցվածությանը, հետաքրքրվեց՝ ինչ ծավալի գրականություն է թվայնացվում, այնուհետև այցելեց համակարգչային լսարան, տնտեսության կարգավորման և միջազգային տնտեսական հարաբերությունների (ֆակուլտետն ուսումնական տարին սկսել է հիմնանորոգված), ապա նաև ֆինանսական ֆակուլտետներ, ծանոթացավ կատարված աշխատանքներին, հանդիպեց ուսանողներին, հետաքրքրվեց նրանց մտահոգող խնդիրների, ուսման առաջադիմության, լեզուների իմացության, աշխա-

տանք գտնելու հեռանկարների մասին։ Շրջայցը շարունակվեց համալսարանի միջազգային ծրագրերի կենտրոնում՝ ի հայտ բերելով կենտրոնի հնարավորությունները, տեխնիկական հագեցվածությունը։

Այցի ավարտին նախարարը փաստեց, որ բուհը բարեկարգման աշխատանքներ է կատարել, արդիականացրել է նաև կրթական գործընթացը՝ համակարգչային լսարանների, գրադարանի թվայնացման միջոցով՝ փորձելով առավել ժամանակակից միջավայր ապահովել ուսանողների համար։ «Կարծում եմ, որ ոչ միայն Տնտեսագիտական համալսարանը, առհասարակ, Յայաստանի բուհական համակարգն իր միջազգայնացման շնորհիվ առավել ժամանակակից է այսօր, և ակնհայտ է, որ ուսանողների մոտ փոխվում է նաև սովորելու նկատմամբ վերաբերմունքը, մոտիվացիան է փոխվում։ Ինչպես տեսաք՝ կան բազմաթիվ ուսանողներ, որոնք գուգահեռ նաև աշխատում են, և ուսանո-

դական սոցիալական խնդիրները, իհարկե, նույնական սոցիալական բաղաքականության մի մասն են։ Վերջին տարվա ընթացքում բավականին լուրջ ծրագրեր են նախաձեռնվել անապահով ուսանողների համար։ Կրթության մատչելիության ապահովման ուղղությամբ», - ասաց նախարար Արմեն Աշոտյանը։

Այցի ավարտին, անդրադառնալով ԲԲԴ-ին, նախարարը նշեց. «Կարծում եմ, որ անպայման չէ, որ նման կրթական ծրագիրը լինի շատ զանգվածային, մեզ համար կարևոր է, որ կրթական ներկապնակում ներկայացված լինի ամբողջ եվրոպական, միջազգային կրթական փորձ։ Յայաստանի կրթական համակարգի միջազգայնացմանն ուղղված մի շարք արոյեկտներ կան, որոնք, բնականաբար, մրցակցություն կապահովեն, որակի որական տեղաշարժեր կառաջացնեն և Յայաստանի կրթական ծառայությունները ավելի ծանաչելի կդարձնեն նաև եվրոպական կրթական տարածքում»։

ՆԱԽԱՐԱՐ

Կադրային բազմա համարվությունը է Համալսարանի որակագործությունը. Արժադապուղ Մշտակույթ բուհական կազմակերպություն

Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանն իր կադրային բազան սկսել է համալրել առանձնահատուկ ձևով: Այսինքն, բացի կադրային քաղաքականության իրականացման համար առկա հիմնական ընթացակարգերից, համալսարանի դեկանակարությունն առանցքային նշանակություն է տալիս իր շրջանավարտներին աշխատանքով ապահովելու գործելազնին՝ դառնալով թիվ մեկ գործուն իր պատրաստած կադրերի համար:

ՀՊՏՀ անձնակազմի կառավարման բաժնի տեղեկատվության համաձայն՝ 2014 թվականի և 2015 թվականի հունվար-մարտ ամիսների տվյալներով, ՀՊՏՀ-ն աշխատանքի է ընդունել շուրջ 5 տասնյակ շրջանավարտների: Ընդ որում, նրանք աշխատանքի են անցել համալսարանի ամենատարբեր ստորաբաժանումներում՝ թե՛ ուսումնական, թե՛ վարչական: Մեծ թիվ են կազմում նաև համալսարանի գիտահետազոտական աշխատանքներուն ընդգրկված բակալավրիատի շրջանավարտները, ովքեր ներկայում են սովորում են մեզ մոտ նագիսուրատուրայում և ասպիրանտուրայում: Նրանց հետ համալսարանն աշխատում է քաղաքացիական պայմանագրերով:

Բուհի շրջանավարտներին աշխատանքի ընդունելու մոտեցումը չի սահմանափակվել միայն 2014-2015 թվականներով: Ինչպես հաճախ ենք անդրադարձել, համալսարանի դեկանակարությունը մշտապես իր ուշադրության կենտրոնում է պահել լավ սովորող ուսանողներին աշխատանքով ապահովելու խնդիրը: Վերջին մի քանի ուսումնական տարիների ավարտին ՀՊՏՀ ռեկտոր Կորյուն Աթոյանն անձանք էր հանդիպում ավարտական կուրսերի լավ սովորող ուսանողների հետ, հետաքրքրություն նրանց ապագա ծրագրերով՝ փորձելով օգնել աշխատանք գտնելու գործում: Իհարկե, այդ հանդիպումներն արձանագրում էին մի հետաքրքիր փաստ՝ լավ սովորող ուսանողների մեծ մասն աշխատանքի խնդիր չուներ: Այդուհանդերձ, հարցն ուշադրության կենտրոնում էր:

2011 թ. ապրիլի 26-ին ՀՊՏՀ խորհրդում ռեկտոր Կորյուն Աթոյանի ներկայացրած, այնուհետև

հաստատված «Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի զարգացման հայեցակարգային դրույթներ» փաստաթուղթն ամրագրում է հաշվեկշռված կադրային քաղաքականության դրույթը:

«Կադրային հաշվեկշռված քաղաքականության հիմքում հետևյալ գաղափարն է՝ համալսարանի առկա կադրային բազայում երիտասարդների քանակի հաշվեկշռված ավելացում: Դարգելով և բարձր գնահատելով տարեց աշխատակիցների փորձն ու ներդրումը՝ անհնար է խուսափել սերնդափոխության բնական գործընթացից: Մենք հավատացած ենք, որ տասնամյակների ավանդույթները, բարձրորակ, խոստումնալից, շնորհաշատ երիտասարդներով համարվող կազմը Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանին հնարավորություն կընծեռեն դառնալու տնտեսության զարգացման հիմնախնդիրների լուծման կադրային ապահովման, տնտեսագիտական մտքի զարգացման առաջատար հաստատություն», - լրատվության և հասարակայնության հետ կապերի բաժնի հետ

գրուցում ասաց ռեկտոր Կորյուն Աքոյանը:

Աշխատաշուկայի հետ կապերի ամրապնդումը համալսարանի ղեկավարի գլխավոր քայլերից է: Ինչպես հայտնի է, ՀՊՏՀ-ն իր շրջանավարտներին աշխատանքի տեղավորելու նպատակով մագիստրոսական համատեղ կրթական ծրագրեր իրականացնելու պայմանագրեր է կնքել ՀՀ Կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեի (այժմ՝ ֆինանսների նախարարություն), ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության, ՀՀ Կառավարությանն առընթեր անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեի, պետական գույքի կառավարման վարչության, ՀՀ բնապահպանության, ՀՀ տարածքային կառավարման նախարարությունների (այժմ՝ տարածքային կառավարման և արտակարգ իրավիճակների նախարարություն) ջրային տնտեսության պետական կոմիտեի, ՀՀ բնակչության միության հետ:

ՀՊՏՀ-ն իր շրջանավարտներին աշխատանքի տեղավորելու համար տարբեր նոտեցումներ է ցուցաբերում, ինչի մասին նախկինում խոսել ենք: Սակայն բոլորովին նոր մշակույթ է սեփական կաղությի համար գործատու դառնալը: Եվ սա ոչ թե մեկ կամ երկու հախուրան դեպք է, այլ համակարգված նոտեցում:

«Այս կերպ մենք լուծում ենք միշտար խնդիրներ. գլխավորը՝ մեր շրջանավարտներին ապահովում ենք աշխատանքով, ինչը վկայում է մեր կրթակաղությի նկատմամբ վստահության մասին, երկրորդը՝ մյուս ուսանողները համոզվում են, որ լավ սովորելու դեպքում առանց աշխատանքի չեն մնա, և նրանց կարիերայով մտահոգվելու մասին մեր հայտարարությունները սույն խոսքեր չեն, երրորդը՝ լուծովում է համալսարանի անձնակազմը երիտասարդ կաղությով համալրելու խնդիրը»,- ասաց ռեկտոր Կորյուն Աքոյանը:

Ռեկտորի խոսքով՝ մեր ուսանողը պետք է հավատացած լինի, որ համալսարանն անելու է հնարավոր ամեն ինչ՝ որակյալ կրթություն ապահովելու, լավ սովորողներին նաև աշխատանքի տեղավորելու համար:

ԳՈՅԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

ՈՒՍԱԽՈՂՆԵՐԸ ՀԻՇՈՒՄ ԵՎ ՊԱՀԱՆՁՈՒՄ ԵՆ

Ապրիլին համալսարանում տեղի ունեցան միջոցառումներ, որոնց ընթացքում ՀՊՏՀ ուսանողներն իրենց հարգանքի տուրքը մատուցեցին ու իրենց մասնակցությունը բերեցին 100-ամյա տարելիցի միջոցառումներին:

Ապրիլի 15-ին կայացավ բուհի ուսանողական խորհրդի նախաձեռնությամբ և Հայաստանի երիտասարդական իիմնադրամի աջակցությամբ հրատարակված «Հատուցման գինը» գրքի շնորհանդեսը, որին մասնակցում էին ՀԵԴ հոգաբարձուների խորհրդի համակարգող, ԱՌ պատգամագրության Ավագյանը, բուհի պրոռեկտորները, պրոֆեսորադասախոսական կազմի ներկայացուցիչներ, դեկաններ, ուսանողներ:

«Հատուցման գինը» գրքի հեղինակն է ՀՊՏՀ ասպիրանտ, Ուև լրատվության և հասարակայնության հետ կապերի հանձնաժողովի նախագահ Հայկ Բեջանյանը: Գրքը պատմատնտեսագիտական վերլուծություն է՝ նվիրված Հայոց ցեղասպանության ընթացքում հայ ժողովորդի կրած նյութական կորուստներին:

Միջոցառման սկզբում հանդիսավար Վիգեն Հարությունյանը նշեց, որ Հայոց ցեղասպանության 100-րդ տարելիցին նվիրված Ուև միջոցառումներից մեկն է՝ Վիթիպեղիան Ցեղասպանության առնչվող հայկական հողվածներով հարստացնելը էր: Այսուհետև ցուցադրվեց ֆիլմ, որը պատմական անդրադարձ էր Ցեղասպանության հետևանքով հայ ժողովորդի կրած նյութական կորուստներին:

«ԵՄԴՄԻՐ ԱՍԱՄՄ....» այսպես էր կոչվում ապրիլի 20-ին մարքերին գիտության 3-րդ կուրսի ուսանողների պատրաստած միջոցառումը: Այս անգամ էլ շնորհական դասընկերներին իր շուրջն էր հանախմբել Աննա Ավալեզյանը, Զրանց հրավերով դահիճում էին գտնվում ոչ միայն պրոռեկտորները, դասախոսներ, դեկաններ ու ուսանողներ, այլև Հայ կրթական իիմնարկության ներկայացուցիչները, Կալիֆոռնիայի համալսարանի դասախոս, ցեղասպանագետ Ռուբինա Փիրումյանը:

Գրական-երաժշտական ցեղենության ժամանակակից պատմությունը նշուք ու երաժշտությունը, երգ ու աղոթք, վիշտ ու հավատ:

Միջոցառման պարտին իրենց ուսանողների կողքին բեմում էին գիտության և արտաքին կապերի գծով պրոռեկտոր Գագիկ Վարդանյանը, մարքերին գիտության մասնակերպաման ֆակուլտետի դեկան Թաթուլ Մկրտչյանը, մարքերին ամբիոնի վարիչ Արարատ Զաքարյանը, մարքերին ամբիոնի դոցենտ Լիլիթ Դադյայանը: Նրանք դրվագություն ու բարձր գնահատեցին ուսանողների կազմակերպած պատրաստած միջոցառումը:

Սրտի ջերմ խոսք ասաց Հայ կրթական իիմնարկության բարերար Ալիս Պետրոսյանը՝ շնորհակալություն հայտնելով գեղեցիկ մտահղացման ու մատուցման համար:

Ապրիլի 21-ին տնտեսության կարգավորման և միջազգային տնտեսական հարաբերությունների ֆակուլտետի տնտեսագիտության տեսություն մասնագիտության 2-րդ կուրսի ուսանողները՝ կուրսեկ տնտեսագիտության ամբիոնի դոցենտ Նարինե Խալաբյանի դեկանությամբ ծավալում անդրադարձ կատարեցին պատմական անցյալի ողբերգական իրադարձություններին՝ այդպիսով իրենց խոնարինմը բերելով հայ ժողովորդի ամենա զավակների հիշատակին և իրենց ծայնը բարձրացնելով հանուն պատմական արդարության: Միջոցառմանը ներկա էին ցեղասպանությունը վերապրածների ժառանգմեր, նրանցից մեկը՝ Ռոզա Յաղյանը, ներկայացրեց ծնունդով սեբաստիացի իր նախնիների պատմությունը:

Ուսանողների հավաքագրած նյութում ցեղասպանագիտության որովայններն էին, բանաձևերը, փաստաթրթերը, պատմական անդրադարձ Արևանյան Հայաստանի շենք քաղաքածային ցեղասպանություն ու տեղահանություն՝ Ձեյթուն, Խարբերդ, Սեբաստիա, Աղանա, Վան, Կարս...

Միջոցառմանը մասնակցում էին ՀՊՏՀ գիտության և արտաքին կապերի գծով պրոռեկտոր Գագիկ Վարդանյանը, ՏԿ և ՍՏՀ ֆակուլտետի դեկան Ալոն Մարգարյանը, փիլիսոփայության և հայոց պատմության ամբիոնի վարիչ Արամ Սարգսյանը: Նրանց խոսքում այն գաղափարն էր, որ Հայոց ցեղասպանության գոհերի հիշատակը 100 տարի անց պետք է հարգել լավ սովորելով, բարեհոգությամբ ու բարեգործությամբ, հաղթանակների երկիր կառուցելով:

ԳԻՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ՆԻՍՏԵՐՈՒՄ

Առկա ուսուցման բակալավրիատի ուսանողների ուսման առաջադիմությունը քննաշրջանից հետո կազմել է 73,0 տոկոս՝ նախորդ ուսումնական տարվա նույն ժամանակաշրջանի 73,7 տոկոսի դիմաց: Առկա ուսուցման մագիստրատուրայի ուսանողների առաջադիմությունը քննաշրջանից հետո կազմել է 82,0 տոկոս՝ նախորդ ուսումնական տարվա նույն ժամանակաշրջանի 78,1 տոկոսի դիմաց: Ներակա մագիստրատուրայում առաջադիմությունը քննաշրջանից հետո կազմել է 63,2 տոկոս՝ նախորդ ուսումնական տարվա նույն ժամանակաշրջանի 64,7 տոկոսի դիմաց, իսկ հերակա բակալավրիատի 1-4-րդ կուրսերում քննաշրջանից հետո առաջադիմությունը կազմել է 39,5 տոկոս: Մարտի 27-ին կայացած ՀՊՏՀ գիտական խորհրդի նիստում այս ցուցանիշները հրապարակեց համալսարանի ուսումնակազմակերպական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր Միհրան Յարությունյանը՝ ներկայացնելով 2014-2015 ուսումնական տարվա առաջին կիսամյակի քննաշրջանի արդյունքները և խնդիրները, մանրամասն անդրադարձալով առկա իրավիճակին և իմնախմնդիրներին: Գիտխորհուրդն արձանագրեց, որ կիսամյակի ընթացքում ուեկտորատը, ուսումնամեթոդական, ուսումնակազմակերպական բաժինները, դեկանատները և ամբիոնները հետևողական աշխատանք են կատարել ուսումնական գործներացի կատարելագործման և քննաշրջանները կազմակերպված անցկացնելու ուղղությամբ:

Ուսանողական գիտական ընկերության (ՈՒԳԸ) խորհրդի հաշվետվությունը կատարված աշխատանքների մասին ներկայացրեց ՈՒԳԸ խորհրդի նախագահ Վլադիմիր Գևորգյանը՝ նշելով, որ հաշվետու ժամանակաշրջանում կազմակերպվել է ՈՒԳԸ 36-րդ նստաշրջանի առաջին փուլը, որն անցկացվել է 2013թ. դեկտեմբերին և որին մասնակցել է 92 ուսանող: 2014թ. մարտին կատարվել են նստաշրջանի երկրորդ փուլի նախապատրաստական աշխատանքները, գեկուցումները տրվել են գրախոսման, գեկուցման ենթակա են եղել 40 աշխատանքներ, սակայն երկրորդ փուլը չի կայացել, Վլադիմիր Գևորգյանի ներկայացմամբ, կազմակերպական խնդիրների պատճառով: ՈՒԳԸ խորհրդի նախագահը, սակայն, հույս հայտնեց, որ այն կայանա առաջիկայում: Համալսարանի ուսանողները նասնակցել են նաև այլ բուհերի կազմակերպած գիտաժողովների, կլիր սեղանների, բանավեճերի և մրցույթների: Հնչեցին ՈՒԳԸ աշխատանքները բարելավելու առաջարկները: գիտխորհուրդը ՈՒԳԸ աշխատանքները բավարար գնահատեց:

Փակ, գաղտնի քենարկության դրվեց ֆինանսների ամբիոնի դոցենտ, տ.գ.դ. Աշոտ Մարթևոյանին պրոֆեսորի գիտական կոչում շնորհելու համար ԲՈՀ-ին դիմելու հարցը: Քենարկությանը մասնակցած գիտխորհուրդի 51 անդամներից 51-ի կողմ ձայներով որոշումն ընդունվեց:

Գիտության և արտաքին կապերի գծով պրոռեկտոր Գագիկ Կարդանյանը ներկայացրեց ատենախոսությունների թեմաներ և գիտական դեկավարներ: Դրատարակության երաշխավորվեց ՀՊՏՀ ներկայաձուլությունների ներկայացրած «Տարածքային տնտեսության զարգացման վրա բարձրագույն կրթության ներգործության գնահատման կողմերը» խորագրով հետազոտական աշխատանքը, լեզուների ամբիոնի վարիչի Ժ/Ա Սուսաննա Չալաբյանի «Global Marketing», ապրանքագիտության և տեխնոլոգիայի ամբիոնի դասախոս Սուսաննա Յովիաննիսյանի «Քաղաքաշինության տեխնոլոգիայի հիմունքներ» ուսումնական ձեռնարկները:

Համալսարանում ամփոփիչ ատեստավորման գործնքացի նախապատրաստական փուլի բոլոր աշխատանքները պատշաճ ձևով արվել են. բոլոր ֆակուլտետներն ապահովված են տեխնիկական հագեցվածությամբ համապատասխան լսարաններով, հանձնաժողովները ձևակիրման փուլում են: Ապրիլի 1-ին կայացած գիտական խորհրդի հերթական նիստում այս մասին հայտնեց համալսարանի ուսումնակազմակերպական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր Միհրան Յարությունյանը՝ ներկայացնելով ամփոփիչ ատեստավորման հանձնաժողովների ձևակիրման մասին հաղորդումը: Պրոռեկտորի խոսքով՝ այս տարի մեր համալսարանն ավարտում է 1243 ուսանող, և 136 շրջանավարտ կունենան համալսարանի գյուղու և եղեգնաձորի մասնաճյուղերը: Հաղորդումն ընդունվեց ի գիտություն:

ՀՊՏՀ ներկայաձորի մասնաճյուղի տնօրեն Սոս Խաչիկյանը ներկայացրեց «Ուսումնական և գիտահետազոտական աշխատանքների կազմակերպումը եղեգնաձորի մասնաճյուղում» հաղորդումը՝ հանդես գալով 2014-2015 թթ. ուստարված գործունեության մասին հաշվետվությամբ: Սոս Խաչիկյանի խոսքով՝ հաշվետու ժամանակաշրջանում մասնաճյուղի ուսումնական, կազմակերպական, գիտական և վարչատնտեսական գործներացներն իրականացվել են ՀՊՏՀ կորպական և ուսումնական ծրագրերին, սահմանված ընթացակարգերին ու կանոնակարգերին համապատասխան: Մասնաճյուղի տնօրեն անդրադապավ մասնաճյուղի այս տարվա շրջանավարտներին, ընթացիկ տարում կատարված աշխատանքներին, ինչպես նաև իմնախմնդիրներին: Հաշվետվությունն ընդունվեց ի գիտություն, մասնաճյուղի աշխատանքները գնահատվեցին բավարար:

Գիտության և արտաքին կապերի գծով պրոռեկտոր Գագիկ Կարդանյանը գեկուցեց գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության պայմանագրային ֆինանսավորմանը «Ասպիրանտների և երիտասարդ հայցորդների հետազոտությունների աջակցության ծրագիր-2013»-ի շրջանակներում իրականացվող «Տնտեսական նոցակցության պաշտպանության հիմնախմնդիրները պետական գնումների գործներացում» գիտական թեմայի ամփոփիչ հաշվետվության մասին: Պրոռեկտորը նաև ներկայացրեց 2016 թ. ՀՀ պետական բյուջեից ֆինանսավորում ստանալու նպատակով գիտական կազմակերպության, առանձնացված գիտական կամ գիտակրթական ստորաբաժաննան գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության բազային ֆինանսավորման ենթակառուցվածքի պահպանման և զարգացման ծրագրերի հայտերը, որոնք գիտխորհուրդը երաշխավորեց:

Զննարկեցին և հաստատվեցին ատենախոսությունների թեմաներ և գիտական դեկավարներ: Դրատարակության երաշխավորվեց ՀՊՏՀ ներկայաձուլությունների ներկայացրած «Տարածքային տնտեսության զարգացման վրա բարձրագույն կրթության ներգործության գնահատման կողմերը» խորագրության պաշտպանության հիմնախմնդիրները պետական գնումների գործներացում» գիտական թեմայի ամփոփիչ հաշվետվության մասին: Պրոռեկտորը նաև ներկայացրեց 2016 թ. ՀՀ պետական բյուջեից ֆինանսավորում ստանալու նպատակով գիտական կազմակերպության, առանձնացված գիտական կամ գիտակրթական ստորաբաժաննան գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության բազային ֆինանսավորման ենթակառուցվածքի պահպանման և զարգացման ծրագրերի հայտերը, որոնք գիտխորհուրդը երաշխավորեց:

Գիտխորհուրդի որոշումներն ավելի մանրամասն և ընդարձակ՝ ՀՊՏՀ պաշտոնական կայքում:

Գ. ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

...ՈՒ ՇԱՂԿԱՊՎՈՒՄ ԵՆ ԱՆՅԱԼԸ, ՆԵՐԿԱՆ, ԱՊԱԳԱՆ

Կունոց կենց կյանքի արշալույսն ու վերջալույսը
կլինեին անձար, խև նրա կենօրը՝ անուրախ:

Դիմ կող Վիկտոր Բուսաս

Յայ կնոջ տեսակը բազմազան է՝ գործնական, եռանդուն, լրակյաց, մեղմ, խստաբարո: Միաժամանակ յուրաքանչյուր կին իր մեջ ամփոփում է բազմազանություն՝ հարուստ ու ներդաշնակ իր աշխարհում ունենալով անսահման բարություն ու քճաշնճ, աշխատասիրություն ու կամք, ստեղծագործելու, կառուցելու, հայտնագործելու մեջ ծգուում, պայքարելու ու հաղթելու ուժ: Ցուրաքանչյուր կին իր հետ աշխարի է բերում առաքինություններ, շրայլում է դրանք անմացողությունը և իրեն վերապահված արարչագործությամբ իր զավակներին է փոխանցում մաքրամաքուր ու զուլալ իր հատկանիշները:

Մեծ է յայ կնոջ դերը հայ տեսակի պահպանան և մշակույթի փոխանցման գործում: Դարեր շարունակ նա իր կուտակած կենսափորձն ու հմտությունները նվիրաբերել է իր զավակներին: Ամեն նոր սերունդ կատարելագործել է դրանք, լրացրել ու հարստացրել ժամանակի շնչով ու ապահովել արժեքների փոխանցման շարունակականությունը:

Ժամանակները փոխվում են, բարոյական ու մշակութային արժեքները նույնանուն են, ահա այդ շարունակականությունն է դառնում ազգային դիմագիծն ու նկարագիրը պահելու կովանը:

20-րդ դարասկզբի մեծ ողբերգությունը սպառնում էր խզում առաջացնել վերը նշված արժեքների պահպանան ու փոխանցման մեջ: Գաղթի ճանապարհը բռնած, տնավեր ու բոկոտն հայ մայրերն ու աղջիկները ապաստան էին որոնում ինչպես մայր հայրենիքում, այնպես էլ աշխարի չորս ծագերում: Անգամ այդ դժմդակ օրերին նրանք իրենց խնդիրը սեփական գոյության պահպանությունը չէին համարում, այլ հայ տեսակի, հպարտ ու ստեղծագործ հայ տեսակի պահպանումը: Թույլ չտալով, որ գաղթականությունը դառնա նկարագրի բաղկացուցիչ ու հոգեբանություն՝ նրանք ոտքի կանգնեցին կրթվելով, աշխատելով, դառնալով ինքնահաստատ ու կայացած, շեն ու օրինված դարձնելով այն հոլը, որտեղ արմատներ էին գտել:

«Տնտեսագետն» իր այս անդրադարձով ցանկանում է հայ կնոջը ներկայացնել հենց այդախին վերապրոյ, ուժեղ ու նպատակավայր, ով փոխանցող է ազգային, մշակութային արժեքների, գիտելիքի ու սերունդների կապի անխօթելիութան խորհրդանիշն է: Մեր զրուցակիցները գիտնականներ են, կառավարիչներ, նրանք ստեղծագործում են, նեկավարում, դասավանդում և վերադառնում են իրենց հարկի ներքո շարունակելու հայ կնոջ առաքելությունը: Ընտանեկան հարկի ջերմության, կնոջ դերի ու անանց արժեքների մասին է մեր զրուցը համալսարանի ամբիոնի կին վարիչների հետ: Դրանցում վերհուցի պատառիկներ են, որ շարլկապում են անցյալը, ներկան, ապագան:

ՄԵԾ ԸՆՏԱԿԻՔ ԿՅԱՆՔԻ ԱՆՓՈԽԱՐԻՆԵԼԻ ԴՊՐՈՅ

Ֆինանսական հաշվառման ամբիոնի վարիչ,
դնդունագիրության թեկնածու, դոցենտ

Ալվարդ Սարգսյան

Տիկին Սարգսյանի վերհուշում հայրական օջախն է, բարի ու հյուրասեր մայրիկը, հոգատար հայրիկը, որոնք իրենց զավակներին երջանիկ մանկություն էին պարզում: Դաշտ ու համերաշխ ընտանիքի լավագույն օրինակն աչքի առցւ ունենալով նա մեծ կյանք էր մուտք գործում՝ իր հետ տանելով բարու, ներողամտության, համերաշխության ու հարգանքի բազում դասեր ու խրատներ:

«Ամուսնուս տատն ու պապը գաղթել էին Արևմտյան Դայաստանից՝ Կանից: Ավանդապաշտ ընտանիք էր, աշխատասեր ու լուսավոր մարդիկ: Դայաստան գալով տատիկը՝ սկեսուրիս մայրը, իր երեք երեխաներին հանձնել էր մանկատուն ու ինքն էլ աշխատանքի անցել նույն մանկատանը: Դժվարությամբ ոտքի էր կանգնել, երեք երեխաներին էլ կրթության էր տվել, հետո էլ օգնել ու սատարել էր իր զավակների կայացող ընտանիքներին: Ամուսնուս բազմանդամ ընտանիքում ապրել ենք համերաշխ, օգնել միմյանց: Ին զավակները մեծացել են սիրո ու հոգատարության մթուրուտում՝ այդ ամեն ստանալով ոչ միայն իրենց ծնողներից, այլև տատիկից, պապիկից: Ես նույնապես նշտապես արժանացել են ընտանիքի մեծերի սիրուն ու աջակցությանը և աշխատել են նույն կերպ փոխհատուցել: Գիտությամբ գրաղվող կնոջ համար հեշտ չէ ժամա-

նակ գտնել՝ նվիրվելու իր գործին ու նպատակներին, սակայն ես կարողացել եմ տնօրինել իմ ժամանակը: Այդ հնարավորությունն ինձ ընձեռվել է ընտանիքի պահպանի կողմից, ես վստահ եմ եղել, որ երեխաներին համար սրտացավորեն հոգ տանող կա, մեծերի կողքին ինձ զգացել եմ պաշտպանված: Այսօր արդեն ընտանիքի այս մողելը սրտամուտ է նաև իմ զավակներին: Աղջիկս էլ բազմանդամ ընտանիք է հարս գնացել, իրաշը թոռնուի ունեմ: Վաղ էլ նա է հարսնանալու ու մայրանալու: Կուգենամ, որ հարափոփոխ այս ժամանակներում նրա համար էլ գործի ու ընդունելի լինի միասնական հայկական օջախի, ամուսնու ջերմ հարաբերությունների, փոխօգնության ու փոխլրացման մողելը, որից ներկայիս երիտասարդությունը, ավաղ, խուսափում է», - պատմում է Ալվարդ Սարգսյանը, ապա ավելացնում: «Երբեմն երիտասարդներին ասում են՝ հապա նտածեք՝ դայակն ավելի լավ կապահի ծեր փորդիկն, թե՝ տատիկը»:

Տիկին Սարգսյանի համզանամբ՝ սերունդների համատեղ կյանքի այս «ողպրոցում» է, որ փոխանցվում են արժեքները և թթվում են կանացի այնպիսի անփոխարինելի հատկանիշներ, ինչպիսիք են համեստությունը, կամեցողությունը, լսելու ու լրելու կարողությունը.....

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ԿԱԼՇՈՎ

Հակաձգնաժամային և գրուաշրջության կառավարման ամբիոնի վարիչ, դիմումագիրության թեկնածու, դոցենտ՝ Նելլի Ծահնապարյան

Թիֆլիսից է, Մելիք-Շահնազարյանների հայտնի տոհմից, սակայն և հայրիկի, և մայրիկի արմատները տանում են Սոյեմբերյան՝ Տափուշի մարզ: Ծննդեմբերը հասակ են առել Թբիլիսիի հայտնի հայկական Չավլարար թաղամասում: Որքան էլ քաղաքը սիրելի է եղել, որքան էլ իշխել է հայկականության կոլորիտն ու շերմությունը, այնուհանդերձ, մայր հայրենիքում ուսանելու ու հաստատվելու զգուումը հանգիստ չի տվել Երիտասարդներին: Տիկին Շահնազարյանը պատմում է, որ ծննդեմբերը դպրոցն ավարտել, եկել-ընդունվել են Երևանի պետական համալսարան ու իրենց առջև նայտակ դրել հայրենիքը բերել նաև իրենց գերդաստանները: Չարազատների տեղափոխությունը, որ ծայր է առել հայրենիքում նրանց հաստատվելուց հետո, ավարտվել է նրանով, որ մի քանի տարի անց բոլոր համախմբվել են:

«Յայրիկս մշակույթի փոխնախարար էր, մայրիկս՝ հանրային գրադարանում արոնեմենտի բաժնի վարիչ: Երկուսն էլ հարգված էին իրենց աշխատանքում շնորհիվ այն բանի, որ իրենց թիկունքում ունեին ամուր ընտանիք, որտեղ իշխում էր խաղաղություն և փոխընթացում: Մայրս շատ էր կարևորում կրթվածությունը, մասնագիտությունը ձեռք բերելը: Միշտ ասում էր՝ կինը պետք է կայանա ընտանիքում որպես մայր ու ամուսին, իսկ օժտված կանայք պետք է զգտեն նաև օգտագործել իրենց կարողությունները, կառուցեն սեփական առաջխաղացումը: Նա համոզված էր՝

կինը պետք է կայանա որպես անհատ, կրթված ու կայացած կանայք արժանավոր զավակներ են դաստիարակում», - պատմում է տիկին Շահնազարյանը և ավելացնում, որ ինքը համաձայն է իր մայրիկի այդ դուստրին ու նաև վստահ, որ կնոջ համար կարևոր անձնական երազնկությունն է, իսկ անձնականի ու մասնագիտականի հաջող համատեղումը նրան իսկապես նվիրում է բավարարվածություն ու լավատեսություն:

Տիկին Շահնազարյանը հապատությամբ է նշում, որ իր մեծ գերդաստանի համար հայրենիքուն վերամիավորվելը պատմական ոչ հեռավոր ժամանակաշրջանում գերնպատակ է եղել, քանի որ Շահնազարյաններն ու Եգանյաններն իրենց երջանկությունը լիարժեք կարող էին համարել միայն այն դեպքում, եթե իրենց զավակները հասակ առնեին հայրենի հողում և իրենց համերաշխ ընտանիքներով նպաստ բերեին հայրենի երկիր շենացմանը: Նրանք վստահ էին ոչինչ այնքան բարեբեր ու հաստատուն չեն, ինչպես հայրենի հողը, որը ուժ է տալիս մարդուն, թևավորում նրա երազանքները:

«Այսօր էլ իմ երեխանների առաջընթացն ու հաջողությունն է ինձ համար շատ կարևոր, և ես հատկապես ուրախ եմ, որ նրանք բոլոր բելերով ամուր կապված են հայրենի հողին, իրենց երջանիկ են գումար՝ ստեղծագործելով ու աշխատելով հարազատ երկրում», - ասում է տիկին Շահնազարյանը:

ԿԱՐՈՂԱՆՋ ԿԱՌՈՒՑԵԼ ՓՈԲՐԻԿ ՀԱՂԹԱՎԱԿՆԵՐ Լեզուների ամբիոնի վարիչի ժ/պ, բանասիրական գիլությունների թեկնածու, դոցենտ

Սուսաննա Չալարյան

«Իմ ձեռավորման վիրա մեծ հետք է թողել տատիկս՝ հայրիկս մայրը: Մի խորունկ, խելացի (ավարտել էր Կարսի գիմնազիան), բազմահմտ կին, որ Երիտասարդ տարիքում իր վրա էր զգացել ցեղասպանության սարսափները. հարազատների կորուստ, պանդիտության տիտուր ու հալածական օրեր: Թուրքը սպանել էր տատիկիս Եղբայրներին ու ստիպել նրանց մորը՝ տեսնել այդ վայրագությունները: Տատիկս փրկվել էր՝ դեզի մեջ թաքնվելով: Այս, պետք է չնորոշանալ, բայց իշելու էլ ծանր է ու դառնացնում է մարդու հոգին: Տատիկիս օրինակով մեր ժողովրդի ապրօք ողբերգությունն ինձ վրա այնպիսի հետք է թողել, որ ես պարզապես չեմ կարողանում ցեղասպանությանը նվիրված փաստավավերագրական կամ գեղարվեստական ֆիլմեր դիտել», - պատմում է տիկին Չալարյան՝ իշելով, որ տատիկս իր տեսածի ու տառապանքի մասին իր թուրքներին պատմել է ավելի հասուն տարիքում խնայելով նրանց փիլորուն հոգիները, սերմանելով միայն սեր, բարություն:

«ճակատագիրը նրան բերել էր Բաքու, Եղբայրը Բաքվի նավահանգստի պետու էր և Ստեփան Շահումյանի ընկերը: Վերջինս նրանց ուղարկել էր Յարիհին (այժմ՝ Վոլգոգրադ), որտեղ հանդիպել էր պապիկս, այնուհետև տեղափոխվել էին Աշտարակ, ապա Երևան: 1937 թվականին պապիկս բռնադատվել էր, վերադարձել իշխանդ ու կյանքից անժամանակ հեռացել: Այս ամենով հանդերձ տատիկս շարունակում էր լինել լավատես: Իր կյանքի դժվարին ճանապարհը նա անցել էր անտրտունջ ու ինաստուն դասեր քաղել

ապարածից, տեսածից, այնուհետև իր զավակներին փոխանցել իր կենսափորձը:

Բացարիկ շրջահայաց, կազմակերպված և ուժեղ կին է մայրս, մասնագիտությամբ բժիշկ, ով Երկար տարիներ դեկավարել է 120 հոգանոց կոլեկտիվ: Դեկավարի գործունեության վերաբերյալ շատ կարևոր դասեր ինենց նրանից են քաղել. լինել անաշառ, տարաբնույթ վեճերի դեպքում լսել երկու կողմներին էլ զնահատել մարդկանց արածը և բարձրածայնել այդ մասին», - ասում է նա, ապա բանաձևում սեփական պատկերացումը կնոջ կերպարի, նրա երջանկության վերաբերյալ. անկախ այն բանից, թե կինն ինչ գործով է զքաղվում, նա պետք է հոգևոր բավարարվածություն ստանա իր արածից, չմանրանա ոչ կարևոր հարցերում, կարողանա կառուցել իր փոքրիկ հաղթանակները, իրազեկ լինի քաղաքական ու մշակության իրադարձություններին, աշխատի իր վրա ու չլճանա, հեռու վանի իրենից նախանձը, որը քայբայող ու քանդող հատկանիշ է:

«Աշխատել եմ այսպես դաստիարակել նաև իմ դրսադրերին, որոնք այժմ տնտեսագիտության և բժշկագիտության թեկնածուներ են: Եվ ամենակարևորը՝ ցանկացել եմ ու ձգտել դաստիարակել նրանց հայրենասիրությամբ ու հայեցի ոգով: Այն տարիներին, եթե շատերը գերադասում էին Երեխաններին ռուսական դպրոց տանել, ես, ի հեճուկս մտերիմ-բարեկամների, տարա հայկական դպրոց, որ չխաթարվի լեզվամտածողությունը, որ մայրենի վրա կառուցեն նոր լեզուների իմացությունը, որովհետև հայենիք, իրավ, «մեր

հոգու տունն է»: Եթե սերունդների հաջորդափոխության մասին խոսենք, ասում է տիկին Չալաբյանը, - ապա տատիկիս, մորս, ինձ և դուստրերիս միավորողը ար-

ժեքային շատ մոտ համակարգն է կարեւոր հարցերում շատ ընդիանություններով, որոնց վրա, իհարկե, իր անխուսափելի կնիքն է դնում ժամանակը»:

ԿԱՐԵՎՈՐԸ ԱՆՁԱԿԱՎԾ ԿՅԱՆՔՈՒՄ ՆԵՐԴԱՇՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆ Է

Բանկային գործի և ապահովագրության ամբիոնի վարիչի Ժ/Ա,
ՊՆԱԴԵՍԱԳՀԻՎՈՒԹՅԱՆ ԴՈԿՈՒՄԵՆՏ, ՊՐՈՓԵՆՏ Աննա Ավանյան

«Անշուշտ, մեր հարազատների կենսագրությունը, անցած ճանապարհը հետք են բողոքում, դաշտում մեր նտածողության ու նիստուկացի, նպատակների ու ձգտումների համար մի յուրօրինակ հիմնաքար: Ու նտածելու տեղիք են տալիս՝ որտեղից ենք գալիս և ուր ենք գնում: Յորս կողմը Արևմտյան Հայաստանից էր՝ Մուշից ու Բիբլիսից, եռենք դիենց աչքերով էին տեսել, գաղիք ճանապարհ բռնել, կրորույն ստացել ամերիկյան որբանոցում: Այնտեղ առաջարկել էին Ամերիկա մեկնել, մերժել էին: Հավանաբար, հայրենիքը ևս նեկ անգամ կորցնելու վտանգն էին գգացել: Մորս հարազատները Կարսից էին: Նրանք բոլորը պատմում էին Երկրի մասին, պատմում էին սիրով ու կարուտով, նույնիսկ տատիկս նկարագրում էր, թե որտեղ են պահել տան բանալին ու հավատում էր մոտալու վերադարձին», - պատմում է տիկին Ավանյանը ու հիշում նաև իր հայրական պապին, որը Երկրորդ համաշխարհային պատերազմում կրվել է Սաֆարյան դիվիզիայում և հույս է փայփայել, որ խորհրդային գործերը կմտնեն Թուրքիա և կազատագրեն հայկական հողերը:

«Մայրս մեզ դաստիարակել է հավատարին խորհրդ-

դային մանկավարժության ավանդույթներին՝ աղջիկը պետք է լինի համեստ, նպատակավաց, լավ սովորի, կազմի ամուր ընտանիք, դաստիարակի արժանավոր զավակներ: Անկեղծ ասած, ես էլ ճիշտ այդպես դաստիարակեցի իմ զավակներին. աշխատանքում՝ պրոֆեսիոնալ ու բարեխիղճ, ընտանիքում՝ նվիրված ու սիրառատ: Իսկ ընդիանուած նարդուն լավագույն դաստիարակում է լավ օրինակը, այն զորեղ է ամեն տեսակի զրույցներից, հորդորներից, խրատներից: Աղջիկս աշխատում է «Questradex» կանադական ընկերությունում, ապրում է Կանադայում՝ Տորոնտոյում: Դեռևս ընկերության հայաստանյան մասնաճյուղում աշխատելիս նրան նկատել, գնահատել էին և հրավիրել որպես ծրագրավորող, ստորարաժանման ղեկավար: Տիաս նույնպես ծրագրավորող է: Ես ուրախ եմ և հպարտ, որ ին զավակները կարողանում են ինքնուրույն ու հետևողական կերպով կառուցել իրենց մասնագիտական ուղին: Ծնողի համար դա մեծ երջանկություն է: Այնուհանդերձ, ամենակարևորը, որին ուզում ես, որ Երեխադ հասնի և երջանիկ լին՝ անձնական կյանքում ներդաշնակությունն է սիրված ու գնահատված լինելը», - ասում է նա:

ՀԱՅ ԿԻՆԸ ԻՆՔԱՀԱՍՏԱՑ ՈՒ ՄՐՑՈՒԱԿ

Կառավարչական հաշվառման և առողջիկի ամբիոնի վարիչ,
ՊՆԱԴԵՍԱԳՀԻՎՈՒԹՅԱՆ թեկնածու, դոցենտ Լիանա Գրիգորյան

«Ընտանիքում, որտեղ հասակ ենք առել ես ու Եղբայրս, երկու մշակույթներ էին միախառնված՝ Գյումրու և Թիֆլիսի: Յայրս Անիի շրջանի Աղին գյուղից էր, արմատները՝ Արևմտյան Հայաստանի Խնուռ գյուղից: Իմ հայրական գերդաստանը բազմանդամ էր, տան մեծերը յոթ որդով էին սեղան նստում, դրեները միշտ բաց էին հյուրերի համար, ապրում էին ոչ միայն իրենց, այլև հարազատ-բարեկամի հոգսով և ուղախություններով, - պատմում է տիկին Գրիգորյանը ու շարունակում, - մայրիկիս դաստիարակության մեջ առավելապես թիֆլիսահայության ոգին էր, նիստուկացը: Ծնողներս արդեն իրենց ստեղծած ընտանիքում նվիրվել էին նախնիներից ժառանգած ավանդույթները և փորձում էին պահպանել, մեզ փոխանցել հարազատներին սիրել ու աջակցել, լինել աշխատաեր, անմիջական, բարի ու բարյացական: Յայ կինն ինձ համար մի հավաքական կերպար է՝ ձևավորված տատիկներիս, մայրիկիս ու ինձ շրջապատող կանանց հատկանիշներից»:

Մայրիկը տիկին Գրիգորյանի համար եղել ու մնում է հայ կնօց կատարելատիպ. ընտանիքին նվիրված, կարգ ու կանոն հաստատող ու պահպանող, եփող-թափող, ընտանեկան հարկը ձգողականությամբ օժտող: Անչափ նվիրված լինելով իր ամուսնուն ու զավակներին նաև նաև աշխատում էր և իր մասնագիտական գործունեությունը ծավալում ոչ պակաս նվիրվածությամբ ու հետևողականությամբ. կենսա-

բան է, աշխատում էր Ա. Լ. Մնջոյանի անվան նուրբ օրգանական թիմիայի ինստիտուտում: Դատեր հարցում էլ նա հետամուտ էր, որ լավ սովորի ու ընտանիքին զուգահեռ նաև մասնագիտական հաջողություններ ունենա:

«Սակայն եթե այն տարիներին լավ սովորելը բավարար էր, ապա այժմ անհրաժեշտ են նաև այլ հմտություններ ու հատկություններ՝ լեզուների և նորագույն տեխնոլոգիաների իմացություն, շրջահայցություն, ծկունություն: Ժամանակակից կինը նաև այս հատկանիշների կրողն է, հետևաբար ինքնահատատ է ու պատրաստ իր հաջողությունները կառուցել մրցապայքարում, - ասում է Լիանա Գրիգորյանը, - այս ամենը չի կարող չանդրադառնալ հայ կողմ կերպարի վրա և չփոխել նրա մասին մեր ավանդական պատկերացումները: Ժամանակակից կինը մրցունակ է, որն ինչ խոսք նրանից խուս է ջանքեր ու եռանդ: Այսպես է իր ճանապարհն անցնում նաև իմ դուստրը, որն ավարտելով մեր համալսարանի ֆինանսական ֆակուլտետը՝ այժմ աշխատում է Ծվեցարիայում՝ ժնկում՝ ՍԱԿ-ի առևտորի միջազգային կազմակերպություններում: Իհարկե, հապարտ եմ նրա հաջողություններով և ավելի շատ ուրախ եմ, որ ինքն իրեն կայացած ու լիարժեք կարող է համարել, բավականություն ստանալ աշխատանքից ու գոհանալ»:

ԱՐՄԻՆԵ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՆՈՐ ՓՈՒԽՈՒ. ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐ, ՄՊԱՍԵԼԻՔՆԵՐ

«Եվրասիական տնտեսական ինտեգրման հեռանկարները. հայացք Հայաստանից» միջազգային գիտագործական սեմինարում ՀՊՏՀ-ն համախմբել էր հայ և արտասահմանցի փորձագետների, պաշտոնատար անձանց, ուսանողների: «Տնտեսագետի» հետ գրույցում սեմինարն ամփոփում է ՀՊՏՀ տնտեսության կարգավորման և միջազգային տնտեսական հարաբերությունների ֆակուլտետի դեկան, տ.գ.թ., դոցենտ Ալոն Մարգարյանը:

Սեմինարն ընթացավ մարտի 31-ի աշխատանքային ամբողջ օրը: Այն համատեղ կազմակերպել էին ՀՊՏՀ-ն և Ռուսաստանի Դաշնության ԱՊՀ Երկրների ինստիտուտը (Սոսկվա): Սամանակցում էին ներքուի գիտության և արտաքին կապերի գծով պրոռեկտոր Գագիկ Վարդանյանը, «Անքերդ» հետազոտական կենտրոնի տնօրեն Սամվել Ավետիսյանը, դեկան Ալոն Մարգարյանը, միջազգային տնտեսական հարաբերությունների ամբիոնի վարչի Ժ/ա/Գրիգոր Նազարյանը, նշված ամբիոնի և բուրյա պրոֆեսորադասախոսական անձնակազմի ներկայացուցիչները, հյուրեր ՌԴ ԱՊՀ Երկրների ինստիտուտից, Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովից, ՌԴ ԳԱԱ տնտեսագիտության ինստիտուտից, ՀՀ պետական կառավարությունից, հյուրեր ՌԴ ԱՊՀ Երկրների ինստիտուտից, Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովից, ՌԴ ԳԱԱ տնտեսագիտության ինստիտուտից, ՀՀ պետական կառավարությունից, հյուրեր ՌԴ պետական կառավարությունից, ՀՊՏՀ ուսանողներ և ասպիրանտներ:

Միջազգային սեմինարի մեկնարկն ազդարարեց պրոռեկտոր Գագիկ Վարդանյանը՝ մեծ պատիվ համարելով Տնտեսագիտական համալսարանում նման ծևաչափով քննարկում կազմակերպելը, փորձագետներին հյուրընկալելը: Անդրադառնալով օրվա թեմային և կարենությունով այն պրոռեկտորը հույս հայտնեց, որ սեմինարը կընթանա առողջ քննարկումների մթնոլորտում: Ողջովանի խոսքով հանդես եկավ նաև ՌԴ ԱՊՀ Երկրների ինստիտուտի տնտեսագիտության բաժնի դեկանը, տ.գ.դ., պրոֆեսոր Ազա Միհրանյանը:

Գիտագործական սեմինարն ընթացավ Երկու մասով. առաջինը «ԵՏՄ շրջանակներում ինտեգրման ուղղությունները» խորագրով էր, Երկրորդը՝ «Տնտեսական իրավիճակը Հայաստանում և Ռուսաստանում. Եվրասիական տնտեսական միության ծևաչափով ինտեգրման մարտահրավերները և հեռանկարները»:

Առաջին մասում հնչեց 4 գեկուցում: «Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայի Երկրների Եվրոպական ինտեգրման փորձն ու դասերը» թեման ներկայացրեց ՌԴ ԳԱԱ տնտեսագիտության ինստիտուտի պարագաները:

Մուրենի տեղակալ, տ.գ.դ., պրոֆեսոր Սվետլանա Գլինկինան, «Եվրասիական ինտեգրում Հայաստանի անդամակցությունը և ինտեգրման զարգացման հեռանկարները» գեկուցմանը հանդես եկավ Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի Տնտեսական ինտեգրման զարգացման դեպարտամենտի տնօրենի տեղակալ Սերգեյ Շուխնոն: ՀՊՏՀ տնտեսամարենատիկական մեթոդների ամբիոնի վարիչ, տ.գ.դ., պրոֆեսոր Աշոտ Թավաղյանը գեկուցում կարդաց «Հակածգնաժամային միջոցառումների

համաձայնեցումը ԵՏՄ շրջանակներում» թեմայով: Մուրենի պետական համալսարանի դոցենտ, տ.գ.թ. Արտյոմ Պիլինը ներկայացրեց «Ինտեգրման գործնքացների զարգացումը Հարավային Կովկասի Երկրներում» գեկուցումը:

Յայ և ռուսաստանից փորձագետները ներկայացրեցին Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայի Երկրների փորձը՝ ինտեգրման պայմաններում, այդ Երկրների սրբնարար զարգացման հիմնական նախադրյալները, Եվրամիության ուժեղ կողմերը, ինստիտուցիոնալ ադապտացիան, ԵՏՄ-ը որպես կառույց, Հայաստանի համար հիմնական առավելությունները՝ ԵՏՄ անդամակցության պայմաններում, անդամ Երկրների հետ փոխգործակցության հնարավորությունները, միասնական արժույթի, համատեղ դրամավարկային քաղաքականության և մի շարք այլ խնդիրներ: Անդրադառն կատարվեց նաև Հարավային Կովկասի Երկրների արտաքին առևտուրի դիմանմկային, արտահանման և ներմուծման կառուցվածքում 2001-2014 թթ. արձանագրված փոփոխություններին, նշված Երկրների աշխատանքային միգրացիայի խնդիրներին, ԵՏՄ անդամ Երկրների տնտեսությունների արդիականացման գործում ԵՏՄ ստեղծման դերին:

Սեմինարի 2-րդ հատվածում ևս հնչեց 4 գեկուցում: «Հայաստանի ԵՏՄ-ին ինտեգրման խնդիր-

ները. ոիսկերը, զարգացման ներուժը» գեկուցմանը հանդես եկավ Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի կոլեգիայի անդամ (նախարար) Կարինե Մինասյանը: Նա անդրադարձավ ԵՏՄ-ում Հայաստանի տնտեսական զարգացման ներուժին և հնարավորություններին, ընդգծեց ԵՏՄ անդամակցության պայմաններում Հայաստանի ապրանքաշահանառական հավանական աճը, որին կապատի Հայաստանից ԵՏՄ երկրներ ապրանքների դյուրին տեղափոխման գործընթացը: Նախարարի խոսքով՝ մեր երկրը միության կազմում գտնվում է հավասար մրցակցային պայմաններում, Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովում բոլոր որոշումներն ընդունվում են կոնսենսուսի հիման վրա:

ՀՊՏՀ միջազգային հարաբերությունների ամբիոնի դոցենտ, տ.գ.դ. Դիանա Գալոյանը ներկայացրեց «ՀՀ տնտեսության մրցունակության դիմամիկան և Եվրասիական նախագիծը» գեկուցումը: Հաջորդիվ հնչեց Ազա Միհրանյանի «Ռուսաստանի տնտեսության բացասական միտունները և դրանց ազդեցությունները ԵՏՄ անդամ երկրների վրա» գեկուցումը: Սեմինարն ամփոփվեց Հայաստանում ֆրանսիական համալսարանի ներկայացուցիչ, տ.գ.թ. Արսեն Պետրոսյանի «ԵՏՄ երկրների հարկային համակարգերի ներդաշնակեցման հիմնախնդիրները» գեկուցմանը:

«Տնտեսագետի» հետ գրուցում Աստոմ Մարգարյանը կարևորեց մեր բուհում միջազգային գիտագործնական սեմինարի անցկացումը՝ նշելով, որ

առաջին հերթին, հրատապ էր թեման: Ուստի և ուսանողների, և դասախոսների համար սեմինարը հետաքրքրական էր:

«Նախաձեռնությունը ծնվում է պահանջարկից: ԵՏՄ-ին Հայաստանի անդամակցությունը իրադարձային էր մեզ համար: 2015 թ. հունվարի 2-ից Հայաստանը միության կազմում է՝ բոլոր խնդիրներով, հարցականներով, ոիսկերով և սպասելիքներով հանդերձ: Թեմային անդրադառնալու, ինչու չէ, նաև մեր արտասահմանյան գործընկերների հետ համատեղ քննարկելու պահանջարկն առկա էր: Ահա այս ցանկությունը մեզ հավաքեց մեկ ընդհանուր սեղանի շուրջ: Սեմինարին մասնակցում էին

հայտնի փորձագետներ, պաշտոնատար անձինք, ովքեր անմիջականորեն մասնակցում են ԵՏՄ հանձնաժողովի գործունեության շրջանակներում որոշումների ընդունմանը, մեր համալսարանի պրոֆեսորադասախոսական կազմի ներկայացուցիչներ, ուսանողներ»,- ասաց Աստոմ Մարգարյանը՝ շեշտելով, որ սեմինարին հրավիրվել էին ՀՊՏՀ ՏԿ և ՍՏՀ ֆակուլտետի արտաքին առևտուրային քաղաքականություն և միջազգային արժութափինանսական հարաբերություններ, մակրոտնտեսական քաղաքականություն և կանխատեսում մասնագիտացման մագիստրանտները:

Անդրադարձալով սեմինարի բովանդակությանը՝ Աստոմ Մարգարյանը ասաց, որ օրակարգը մշակվել էր կազմակերպող կողմերի հետ համատեղ, գեկուցումների համար ընտրվել էին երկուստեք հետաքրքրություն ներկայացնող թեմաներ:

«Նշենք, որ այդ օրը նոյն թեմայով գուգահեռ քննարկում էր ՀՀ Ազգային ժողովում, ինչը մեկ անգամ ևս փաստում է թեմայի արդիականությունը: Այսպիսով, կարող ենք ասել, որ հնչեցին բավական հետաքրքիր գեկուցումներ, փորձագետների կողմից՝ դիտարկումներ, գնահատականներ: Ուշագրավ էին միջազգային երկրների փորձի ներկայացումը, Հայաստանի տնտեսական զարգացման հեռանկարների քննարկումը:»

Սեմինարից պարզ դարձավ, որ ԵՏՄ գործունեության շրջանակներում առաջիկայում մեծ նախագծերին իր մասնակցությունն է ունենալու նաև

Հայաստանը: Մասնավորապես, մեզ հետաքրքրում են տարածաշրջանային հաղորդակցության, հաստոցաշխնության, գյուղատնտեսության, դեղագործության, բարձր տեխնոլոգիաների, տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտները: Այսինքն, ոլորտներ, որոնք կարող են լուրջ հիմքեր ստեղծել Հայաստանում ներդրումների և ամենակարևոր՝ աշխատատեղերի ավելացման համար, ինչը կկասեցնի արտագործ և, ինչու չէ, նաև կապահովի ներգաղթ»,- ասաց մեր գրուցակիցը՝ հավելելով, որ սեմինարին մասնակցած արտասահմանցի գործընկերները տպավորված էին մեր բուհով, նրանք պատրաստական են շարունակելու համագործակցությունը թե՝ հետազոտական գործունեության, թե՝ միջազգային համաժողովների կազմակերպման, թե՝ խորհրդատվական ծառայությունների տրամադրման (համապատասխան մարմիններին) և այլ ուղղություններով:

«Համալսարանը ոչ միայն կրթական, այլև խորհրդատվական, փորձագիտական գործառություններ է իրականացնում. այս տեսակետից ևս սեմինարի անցկացումը մեր բուհում նշանակալից էր», գրուցը եզրափակեց Աստոմ Մարգարյանը:

ՆԱՆԵ ԱՎԱՆԵՍՅԱՆ

Ցեղասպանության տնտեսական հետևանքների ուսումնասիրության նկատմամբ հետաքրքրություն վաղուց են ունեցել դրանում մեծ էր հորեղորս՝ ՀՀ ԳԱԱ Ցեղասպանության թանգարան-ինստիտուտի հիմնադիր-տնօրեն, պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Լավրենտի Աշոտի Բարսեղյանի դերը: Դեռևս 2006 թվականին, երբ նոր էի ավարտել այն ժամանակ դեռ Երևանի պետական տնտեսագիտական ինստիտուտը և պատրաստվում էի ուսումն շարունակել ասպիրանտուրայում, հորեղորս կողմից առաջարկ ստացա ասպիրանտուրան անցնել իր դեկավարությամբ՝ Ցեղասպանության թանգարան-ինստիտուտում՝ թեկնածուական ատեմախոսության համար ընտրելով «20-րդ դարի Յայոց ցեղասպանության տնտեսական հետևանքները» թեման: Սակայն, գիտակցելով թեմայի բարդությունն ու ահրելի պատասխանատվությունը և ինչ-որ չափով վախենալով չարդարացնել հորեղորս սպասումները, չհամարձակվեցի իմ Վտիտ ուսերի վրա վերցնել համազգային նշանակություն ունեցող թեմայի գիտական ուսումնասիրության պարտականությունը: Սակայն այդ օրվանից գաղափարն ինձ հանգիստ չի տալիս... Ուստի վճռել եմ ծավալուն հետազոտություն սկսել ցեղասպանության տնտեսական հետևանքների ուսումնասիրության ուղղությամբ: Ստորև ներկայացնում են համառոտ անդրադարձ թեմային:

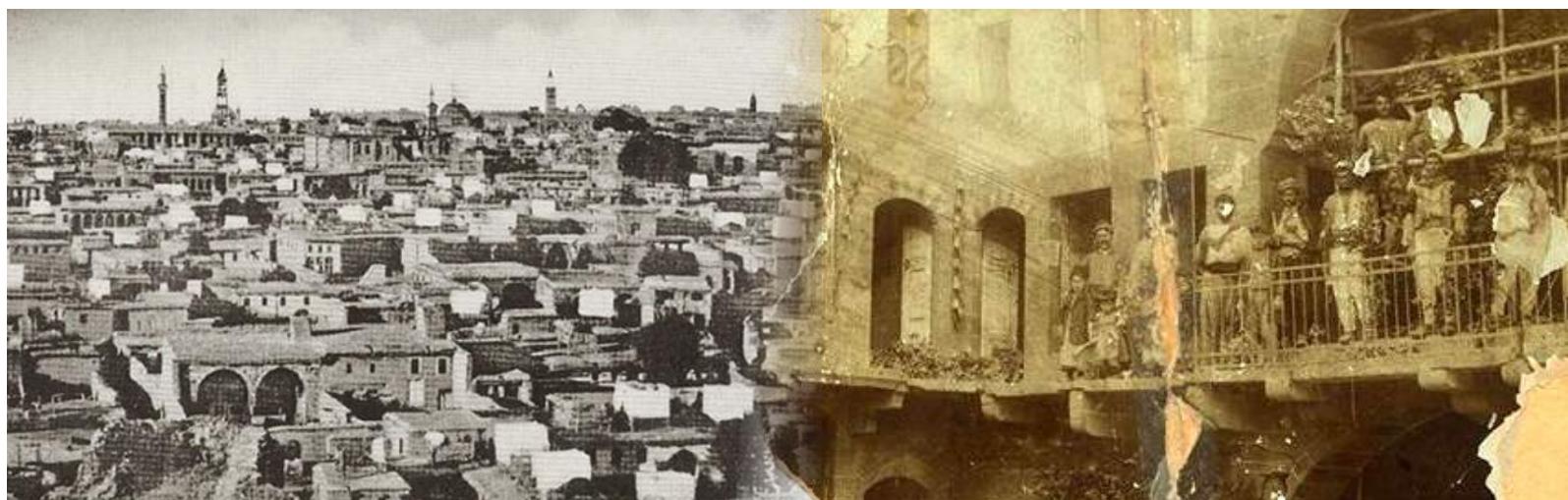
ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԵՏՎԱՆՔՆԵՐԸ

Ցանկացած ցեղասպանություն ուղեկցվում է բնաջնջման ենթակա ժողովրդի ունեցվածքի թալանով և յուրացումով, բացառություն չէին նաև 20-րդ դարի սկզբին Օսմանյան Թուրքիայում կազմակերպված հայկական ջարդերը: Ցեղասպանության հետևանքով հայերը զրկվեցին ոչ միայն իրենց տարածքի զգալի մասից, այլ նաև նշանակալի չափությունում հարժական և անշարժ ունեցվածքից:

Օսմանյան Թուրքիայում, ինչպես և Արևմտյան Հայաստանում, նշված ժամանակահատվածում չի եղել գիտական հիմունքներով կազմված վիճակագրություն, թեև լինելու դեպքում էլ դրա հավաստիությունը հավատ չէր կարող ներշնչել: Ուստի կոտորածի և տեղահանման ենթարկված հայ ժողովրդի ունեցվածքի մասին պատկերացում կազմելու համար մնում է ուսումնասիրել զանազան ամսագրերում, հուշագրերում կամ ձեռագիր պահպանված դիվանագիտական փաստաթղթերում գե-

տեղված փաստերն ու ականատեսների և ժամանակակիցների հայորդած տեղեկությունները: Թեև այդ տեղեկությունները չեն կարող բավարար լինել, այդուհանդերձ, դրանք հնարավորություն կրնձեռն պատկերացում կազմել 19-րդ դարի վերջին և 20-րդ դարի սկզբին Արևմտյան Հայաստանի տնտեսության և դրանում տեղ գտած տեղաշարժերի մասին, ինչն էլ հիմք կհանդիսանա կորուստների գնահատման համար:

Ցեղասպանության հետևանքով հայերին հասցված նյութական վնասի առաջին գնահատումը կատարվել է դեռևս 1919 թվականին՝ միջազգային հանձնաժողովի կողմից՝ արևմտյան երկրների փորձագետների մասնակցությամբ: Այսպես, համաձայն 1919 թ. Վերսալյան կոնգրեսում Ցեղասպանության հետևանքով Օսմանյան կայսրությունում հայերի կորուստների գնահատման նպատակով հայկական ազգային պատվիրակության նախաձեռնությամբ օտարերկրյա մասնագետներից կազմված հատուկ

Տիգրանակերտի համայնապատկերը

Ուկերչյանների մետաքսի գործարանը, Դիարբեքիր

հանձնաժողովի եզրակացությամ՝ թուրքերի կողմից հայերից բռնագրավված արժեքները կազմում են 3 մլրդ 750 նվան ԱՄՆ դոլար: Եվ այդ թիվն ընդունվել է ԱՄՆ Կոնգրեսի կողմից՝ Զեյմս Ջերարդի նախագահությամբ:

Այդուհանդերձ, նշված թիվը չի կարող արտացոլել հայ ժողովորդի կրօս իրական վնասները, առավել ևս, որ այստեղ ներառված չէ բարոյական վնասը, որն ընդունված չափանիշներով հաշվարկելու դեպքում կարող է գերազանցել նյութական կորուստների արժեքը:

Արդի միջազգային իրավունքը ցեղասպանության, մարդկության դեմ ուղղված և ռազմական հանցագործությունների կատարման դեպքերում նախատեսում է նյութական պատասխանատվության կրում, որը դրսևորվում է ունեցվածքի վերադարձն և սեփականության այլ իրավունքների վերականգնման (ռեստիտուցիա), վնասների և կորուստների փոխհատուցման (ռեպարացիա՝ տոկոսների համարժեքով և հավելումով) ձևերով: Ըստ որում, նյութական պատասխանատվության կրումը ենթադրում է նաև աճբողջ ազգին կամ ազգային խմբին պատճառած բարոյական վնասի հատուցում՝ տնտեսական գնահատմամբ:

Օսմանյան Թուրքիայում 20-րդ դարի առաջին կեսին կատարվող գործողությունները կանխամտածված էին և իհմնավորապես ալանավորված: Թուրքական իշխանությունները նույնիսկ հանդուգն փորձեր են կատարել թալանի «օրինականացման» ուղղությամբ: Մասնավորապես, 1915 թ. հունիսի 10-ին թուրքական պառլամենտի քննարկմանը հանձնվեց և նույն թվականի սեպտեմբերի 13-ին ընդունվեց, այսպես կոչված, «Լքյալ ունեցվածքի մասին» օրենքը, որը պարունակում էր ցուցումներ «պատերազմի և քաղաքական արտակարգ պայմանների հետևանքով տեղահանված հայերի թողած շարժական և անշարժ գույքի» հետ վարվելու նասին: Այս երևույթը ցեղասպանագիտության իհմնադիրներից պրոֆեսոր Վահագն Տատյանը բնութա-

գրել է որպես «զոհաբերվող ազգաբնակչության կուտակած հարստությունը թալանելու և ուրախությամբ յուրացնելու Եվֆեմիստիկ արտոնագիր»: Պատմության մեջ, թերևս, անախաղեա այդ փաստաբութը թույլ էր տալիս բռնագրավելու տեղահանված հայերի «լքյալ» ունեցվածքը, անգամ՝ բանկային հաշիվները:

Կայսրության նախկին հպատակների լքված ունեցվածքի էքսպրոպրիացիան/ սեփականագրկումն օրինականացնող նմանատիպ «հանցագործ» օրենքների ընդունման գործընթացը շարունակվեց նաև 1920-ական թվականներին՝ Աթարուրքի կառավարության օրոք: Այդ օրենքների կիրառումը, ի վերջո, հանգեցրեց թուրքիայի խոշոր հողատիրական սեփականության ու ֆինանսական միջոցների աճին, քանի որ դրանց համաձայն բռնագրավվում էր Առաջին համաշխարհային պատերազմի ժամանակ կոտորածների ենթարկված հայերի, հույների և այլ ժողովուրդների՝ թուրքիայում նացացած ունեցվածքը:

Դայ տարրի ֆիզիկական և քաղաքական բնաշնչմանը, նրա սեփականության բոլոր ձևերի հափշտակմանն ուղղված ոճիրը, հիրավի, չէր կարող իրականացվել առաջատար տերությունների անտեյակության և անհամաձայնության պայմաններում: Որոշ երկրներ ոչ միայն չեն խանգարել, այլև մասնակցել են հայ ազգի ունեցվածքի յուրացնանք: Ուստի, դրան ուղղված գործողությունների համար պատասխանատվությունը պետք է կրեին ոչ միայն պետություն կազմող ժողովուրդը և պետությունն ինքը, այլև բոլոր այն օտար պետությունները, բանկերը և մասնավոր անձինք, որոնք յուրացրել են ցեղասպանության օբյեկտ դարձած ժողովուրդի կողոպտածը:

ԱՆԱ ՓԱԽԱՅԱՆ
**ՀՊՏՀ որակի ապահովման բաժնի գլխավոր
մասնագետ, միջազգային տնտեսական
հարաբերությունների ամբիոնի ասխատենտ**

Ազգային հիվանդանոցի բժշկական կազմը

Փախստ Հովհաննեսի նպարեղենի խանութը, Խարբերդ

ԱՇԽԱՏԱՎԱՐՁԻ ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

Ըստ պաշտոնական վիճակագրության՝ 2015 թ. հունվարին միջին անվանական աշխատավարձը Հայաստանում կազմել է 173,1 հազար դրամ կամ տվյալ ժամանակի փոխարժեքով՝ 364 դոլար: Համեմատության համար նշենք, որ 2014 թ. հունվարին միջին անվանական աշխատավարձը 161 հզր դրամ էր կամ 395,2 դոլար: Բերված տվյալները վկայում են, որ միջին անվանական աշխատավարձը Հայաստանում, նշված ժամանակահատվածում, դոլարով արտահայտված, նվազել է նոտավորապես 8%-ով՝ կապված դրամի արժեզրկման հետ (թեև դրամական արտահայտությամբ այն աճել է 7,5%-ով):

ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐԻ ՀԱՐԺԸՆԹԱՑՑ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ 2008-2013 ԹԹ.

Շատերին է հայտնի, որ արտաքին ներդրումները, մասնավորապես՝ ուղղակի ներդրումները կարող դեռ են խաղում Հայաստանի տնտեսության զարգացման գործում: Սակայն, ցավոք, նկատելի է, որ Վերջին տարիներին արտաքին ներդրումների գրավչությունը մեր հանրապետությունում որոշակիորեն նվազել է: Այսպես, եթե 2008 թ. արտաքին ներդրումների ծավալը տնտեսության հրական հատվածում կազմել է նոտավորապես 1 մլրդ 257 մլն դոլար, որից ուղղակի ներդրումները մոտ 1 մլրդ դոլար, ապա 2013 թ. ընդհանուր արտաքին ներդրումները նվազել են մինչև 597 մլն 375 հզր դոլար, որից ուղղակի ներդրումները 2008 թ. կազմել են ընդհանուր արտաքին ներդրումների 79,5%-ը, իսկ 2013 թ.՝ ընդհանում 45,4%-ը:

**Դայաստանյան ու համաշխարհային տնտեսական նորությունները,
ուշագրավ փաստերը կրկին
համախմբված են տնտեսագիտության
տեսության ամբիոնի դոցենտ
Սամվել Գրիգորյանի
հեղինակային խորագրում:**

ԱՇԽԱՏԱՎԱՐՁԻ ԳԵՐԱՐՈՒՄՆԵՐԸ

Վերջերս «Forbes» ամսագիրը հրապարակել է աշխարհի գերարուստների (միլիարդատերների) 2015 թ. ցուցակը, որում տեղի ունեցած փոփոխությունները, կարծում ենք, կհետաքրքրեն մեր ընթերցողներին:

Ըստ ամսագրի գնահատումների՝ ներկայումս աշխարհում կան 1826 դոլարային միլիարդատերեր, որոնց ընդհանուր կարողությունը՝ 7,05 տրիլիոն դոլար է կազմում: Դրանցից 1191-ն «անձանք է վաստակել» իր հարստությունը, իսկ մյուսները ժառանգություն են ստացել և այնուհետև շարունակել են ընդլայնել այն:

Աշխարհի ամենահարուստ մարդը համարվում է «Մայքրոստֆու» ընկերության ղեկավար Բիլ Գեյթսը, որի հարստությունը՝ գնահատվում է 79,2 մլրդ դոլար: Ստորև ներկայացնում ենք աշխարհի գերարուստ մարդկանց առաջին տասնյակի ներկայացուցիչների կարողությունները (մլրդ դոլար):

1. Բիլ Գեյթս – 79,2	6. Չառզ Կոխ – 42,9
2. Կառլոս Սլիմ – 77,1	7. Դեյվիդ Կոխ – 42,9
3. Ուորեն Բաֆետ – 72,7	8. Ջրիստի Ուոլքոն – 41,7
4. Ամանսիո Օրտեգա – 64,5	9. Զիմ Ուոլքոն – 40,6
5. Լարի Էլիսոն – 54,3	10. Լիլիան Բետեմկուր – 40,1

Ամենատարեց միլիարդատերը 99-ամյա Դեյվիդ Ոոկֆելերն է՝ 3 մլրդ դոլար կարողությամբ, իսկ ամենաերիտասարդը՝ 24-ամյա Էվան Շայդելն՝ 1,5 մլրդ դոլար կարողությամբ:

Ըստ «Forbes»-ի գնահատման՝ աշխարհում կա 5 հայ միլիարդատեր՝ հետևյալ կարողությամբ (մլրդ դոլար):

1. Սերգեյ Գալիցկի (Յարությունյան) – 9,4
2. Քըք Քըքքորյան – 4,2
3. Սամվել Կարապետյան – 4,0
4. Էդուարդ Էնելյան – 1,9
5. Դամիլ Խաչատրյան – 1,6

Նշենք նաև, որ 2015 թ. միլիարդատերների ցուցակում 290 նոր անուն է հայտնվել, իսկ 138-ը դուրս է մնացել ցուցակից:

ՇՐՋԱՆԱՊՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐԿԻ ՆՈՐ ՆԱԽԱԳԻԾ

Փոքր և միջին ծեռնարկատիրության (ՓՄՁ) նկատմամբ շրջանառության հարկի նոր նախագիծ է առաջարկվել ՀՀ Կառավարության կողմից, ըստ որի՝ հարկվող շրջանառության շենք՝ 58,3 մլն դրամից բարձրացվում է մինչև 113,4 մլն դրամի: Մյուս կողմից, եթե նախկին նախագծի տարբերակով փաստաթերթավորված շրջանառություն իրականացնողների համար նախատեսվում էր 1%, իսկ դրամից դուրս գործողների համար՝ 3%, ապա նոր նախագծով սահմանվում է, որ այդ հարկադրույթները համապատասխանաբար կկազմեն 1,5 և 5%:

ՈՈՒՍԱՍԱՆԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ՄԱՍՆԱՔՆԵՐԸ

Ուսաստանի Կենտրոնական բանկը, ի տարբերություն զարգացած շատ երկրների համանանքանկերի, ունի լայն լիազորություններ ու ֆինանսական պահուստներ: Սակայն հարց է առաջանում, թե ինչու վերջին շրջանում ուսական ռուբլին կիսով չափ արժեգործվեց: Ուսաստանի Կենտրոնական բանկի տնտեսական ներուժն ու հզորությունը բնութագրելու համար ներկայացնենք հետևյալ փաստարկները.

ա) Կենտրոնական բանկը կառավարում է երկրի հսկայական ոսկեվայրութային պահուստները (ռեզերվները), որոնք «պահուստային ֆոնդում» կազմում են 77 մլրդ դոլար, «ազգային բարեկեցության ֆոնդում»՝ 74, 92 մլրդ դոլար,

բ) Փողի ընդհանուր շրջանառությունը կազմում է աստղաբաշխական թիվ՝ 1147 տրիլիոն ռուբլի կամ 1 կվարտիլինից ավելի,

գ) բանկի հաշվեկշռում 66 սննդի օրյեկտ է, 80 բուժական կառույց, 20 հյուրանոց ու հանրակացարան, 22 հանգստի բազա, հանգստյան տներ և առողջարաններ,

դ) այն բավականին ուռճացված կառույց է, ունի 65,9 հզր աշխատակից, 39 դեպարտամենտ և ծառայություն:

Այսուհետերձ, այս հզր ներուժի պայմաններում չկասեցվեց ռուբլու փոխարժեքի գահավիժումը: Զօգնեց նաև Կենտրոնական բանկի վերաֆինանսավորման տոկոսադրությունից աննախադեպ բարձրացումը մինչև 17%, այն դեպքում, երբ այդ ցուցանիշը արևմտյան երկրներում 0,1-1,5% է կազմում: Համենատական զուգահեռներ տանելով նաև նշենք, որ 18 երկրների ֆինանսարաններին բաղադրականությունը համակարգող Եվրոպական կենտրոնական բանկն ունի 1638 աշխատակից, իսկ ԱՄՆ հսկայական դաշնային պահուստային համակարգը՝ ընդամենը 16 հզր աշխատակից:

Բերված փաստերն ու տվյալները, պարզ է, որ մտորումների տեղիք են տալիս, որը թողնում ենք մեր ընթերցողներին:

«ՔԱՐՖՈՒՐ»

Վերջապես, «Քարֆուր», որն աշխարհում երկրորդն է իր տեսակի մեջ, իր գործունեությունը սկսեց Հայաստանում:

Ֆրանսիական «Քարֆուր» առևտրային ցանցի առաջին խանութը հիմնադրվել 1957 թ., իսկ 1963 թ. բացվել է աշխարհում մանրածախ առևտրի առաջին հիպերմարկետը: 2000 թվականից այն Եվրոպայի մանրածախ առևտրային ցանցի առաջատարն է և երկրորդ աշխարհում՝ Անգլիայան «Wal-Mart»-ից հետո: Աշխարհի տարրեր երկրներում «Քարֆուրն» ունի 16 հզր մարկետ, որտեղ աշխատում է մոտ 500 հզր մարդ, նրա տարեկան հասույթն ավելի քան 100 մլրդ դոլար է կազմում, որը Հայաստանի պետական բյուջեն գերազանցում է 50 անգամ:

«Քարֆուր» ննան բիզնեսների մուտքը Հայաստան կարևոր նշանակություն ունի: Առավել կյարեւորվի «Big Mac»-ի ներկայությունը, եթե հաջողվի, որովհետև դա ոչ միայն առևտրային բիզնեսի նշանակություն ունի, այլև «Big Mac» համբուրգերի

շնորհիվ հնարավորություն կտրվի՝ մոտավորապես գնահատելու արտարժույթի փոխարժեքները, որը կողմնորոշի նաև ներդրողներին:

«Big Mac»-ի ինդեքսը, ինչպես նշել ենք «Տնտեսագետի» համարներում, այն ամենահեղինակավոր ինդեքսն է, որի միջոցով մասնավոր ներդրողները գնահատումներ են կատարում ներդրումային միջավայրի գրավչության մասին, իսկ սպառողները գնահատում են, թե ազգային արժույթը որքան է գերարժնորված կամ էլ թերարժնորված դոլարի նկատմամբ:

Յիշենք նաև, որ «Բուրգերոնմիկան» դարձել է տնտեսագիտական դասընթաց, ուսուցման առարկա:

ՈՈՒՍԱՍԱՆԸ «ՆԵՐԵԼ» Է ԲԱԶԱԹԻՎ ԵԿՐՆԵՐԻ ՊԱՐՏՅԵՐԸ

Ինչպես անդրադարձել ենք «Տնտեսագետի» նախորդ համարում, արտարին պետական պարտքը մտահոգող երևույթ է բոլոր երկրների համար, որովհետև ի վերջո ամփուսափելի է դրա մարումը: Սակայն պարզվում է՝ Ուսաստանն այնքան շրայլ ու բարեգործ է այդ հարցում, որ տասնյակ միլիարդավոր դոլարների գիշումներ է կատարել բազմաթիվ երկրների և «ներել է» իրեն ունեցած նրանց պարտքերը:

Ներքոբերյալ արյուսակի միջոցով համառոտ անդրադառնանք, թե որ երկրին որքան պարտք է գիշել Ուսաստանը:

Երկրներ	Պարտքի չափը (մլրդ դոլար)	Չիշված պարտքը (մլրդ դոլար)
Կուբա	35,2	31,7
Հյուսիսային Կորեա	11,0	10,0
Իրաք	22,5	21,6
Լիբիա	4,5	4,5
Եթովպիա	6,0	5,9
Սիրիա	13,4	9,7
Սիկարագուա	6,2	6,2
Աֆղանստան	11,1	11,1
Այսիր	4,7	4,7
Մոնղոլիա	11,1	11,1
Լասու	0,98	0,98
Վիետնամ	11,0	9,5
Անգոլա	5,0	3,5

Զիշել է նաև Տանգանիայի, Բենինի, Մալիի, Գվինեա Բիսաուի, Սահագասկարի, Չադի, Եմենի, Մոզամբիկի, Բուրկինա Ֆասոյի, Սիեռա Լեոնեի ունեցած պարտքերի գերակշիռ մասը:

ՆԱԽՈՐԴ ՀԱՍՐՈՒՄ ՏՊԱԳՐՎԱԾ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ ԽԱՉԲԱՌԻ ՊԱՏԱԽԱՎԱՆԵՐԸ

ՀՈՐԻԶՈՆԱՎԱԿԱՆ. 1. Ինտենսիվ: 2. Էքստենսիվ: 3. Ավտարկիա: 4. Եվրեյ: 5. Սակարան: 6. Ջարողություն: 7. Կանճ: 8. Սարշալ: 9. Թիմբերգետն: 10. Խոտրականություն: 11. Ջակաճգնաժամային: 12. Չոմքարտ: 13. Արսելերատոր: 14. Գործոն: 15. Զարգացում: 16. Նյութականացված: 17. Ցիկլային: 18. Արյունավետություն: 19. Տեճանք:

ՈՒՂԱՎԵԴԻԳ. 20. Բեքքեր: 21. Արտադրություն: 22. Ռոպեավար: 23. Եկամուտ: 24. Կոնսոմենտ: 25. Եվրոպուտի: 26. Ցիկլ: 27. Ուլտիմություն: 28. Թյուրզություն: 29. Ցունկտադ: 30. Ունիֆիկացիա: 31. Նոտիֆիկացիա:

Ծիշու պատասխանելու դեպքում գծանկարի ուղղաձիգ և հորիզոնական բազ սյունակություն կկարդաք՝ Տնտեսական աճ, զարգացում, բարեկեցություն:

ՀԱՄԱՌՈՍ ԱՆԴՐԱՇԱՐԶ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻՆ

Հայոց ժեղասպանության 100-րդ տարեկիցին կարևորում ենք նորից հայացը ձգել մեր պատմական ուղղուն, տնտեսական զարգացման օրինաչափություններին՝ ու առանձնահատկություններին՝ հաջողությունների և անհաջողությունների պատմական արմատներին:

Հայաստանն աշխարհի հնագույն երկրներից մեկն է: Պատմական պայմաններն իրենց կմիջն են դրեւ երկրի տնտեսական զարգացման վրա, որն ունի դրոշ առանձնահատկություններ և տարբերություններ:

Այսպես, Հայաստանում ծևավորվել է ստրկատիրություն, որը, սակայն, չի ընդունել դասական ծևեր և հասարակական արտադրության առավել կարևոր ոլորտում՝ գյուղատնտեսության մեջ, հիմնական արտադրողները մնում էին ազատ համայնականները:

Արդեն 3-րդ դարում Հայաստանում հաստատվում են միջնադարյան հարաբերությունները: Առաջանում է քաջավորների, եկեղեցու, բղեշխների, ճախարարներին մասն ազնվականների ֆեռալական հողատիրություն, սակայն Հայաստանում չկար ծորտատիրական իրավունք, գյուղացիները մնում էին անձնապես ազատ:

Ծորտատիրական կարգերի արմատավորման քայլականությունը ռուսական կառավարությունը սկսեց իրականացնել 1828 թվականին Արևելյան Հայաստանը Ռուսաստանին միավորելուց հետո: Օրինականացնելով հայկական ֆեռալների և եկեղեցու հողային սեփականության ժառանգական իրավունքը՝ 1841 թ. օրենքով ամբողջ գյուղացիությունը բաժանվեց 2 խմբի՝ պետական և նույզադարական, արգելվում էր նրանց ազատ տեղափոխումը կամ սահմանվում էին այնպիսի ծանր պայմաններ, որոնք այն դարձնում էին անհնար: Գյուղացիները ծորտական կախման մեջ էին ընկնում հողատերերից:

Արևատյան Եվրոպայի երկրներում դեռևս 12-13-րդ դարերում գյուղացիության բնեղեն պարտությները փոխարինվում են դրամային բահրայով: Այս մեծացնումը էր գյուղացու կապը շուկայի հետ, ապրանքադրամային հարաբերությունների զարգացումը և արագացնում գյուղացիության շերտավորումը: Ունենու գյուղացիները սկսում էին հետ գնել իրենց ֆեռալական պարտությները և ազատվել անձնական կախվածությունից:

Առավել վաղ դա տեղի ունեցավ Անգլիայում, որ-

տեղ 14-րդ դարի վերջին արդեն գրեթե ամբողջ գյուղացիությունն ազատ էր: Ֆրանսիայում 16-րդ դարի սկզբին գյուղացիության մեջ մասը անձնական պարտությների հետ գնման միջոցով նույնպես դարձավ անձնապես ազատ:

Բացառություն էր Գերմանիան, որտեղ 1525 թ. գյուղացիական պատերազմի պարտության հետևանքով ծորտատիրությունն ավելի տարածվեց և արմատավորվեց: Այս սկսեց վերացվել միայն 19-րդ դարի սկզբի ռեֆորմներով:

Ռուսաստանում ֆեռալա-ծորտատիրական կարգը պահպանվեց ավելի երկար և վերացվեց 1861 թվականի ազրարային ռեֆորմով:

19-րդ դարի վերջին բարեփոխումների համար պայմանները ստեղծվեցին նաև Հայաստանում, որը պետք է զարգացող ռուսական արդյունաբերության համար դաշնար հումքի աղբյուր և վաճառահանման շուկա: Սակայն գյուղացիունը ունեցող ֆեռալական հարաբերությունները խոչընդոտում էին համաշխարհային առևտորի մեջ երկրի ներգրավմանը և բուժուական հարաբերությունների զարգացմանը:

Ռուսաստանում 1861 թվականի ազրարային ռեֆորմից հետո ցարական կառավարությունը ստիպված էր նույնպիսի բարեփոխումներ իրականացնել նաև Հայաստանում:

1870 և 1900 թվականների ռեֆորմները վերաբերում էին կալվածատիրական և պետական գյուղացիներին: Պահպանելով պետական և կալվածատիրական հողատիրությունը՝ գյուղացիներին թույլ էր տրվում հետ գնել իրենց բաժնեհողերը և դաշնալ դրանց սեփականատերեր: Սակայն հետ գնումը պետք է կատարվեր առանց կառավարական վարկերի, ինչը գրեթե անհնար էր դարձնում այն:

Իրավական տեսակետից նույնպես գյուղացիությունը ոչինչ չստացավ, քանի որ Հայաստանում չկար ծորտատիրական իրավունք, և գյուղացիները ամրացված չէին հողին:

Չնայած գյուղացիական ռեֆորմի այսպիսի սահմանափակ բնույթին, Հայաստանում այն, ինչպես և Ռուսաստանում, նպաստում էր բուժուական հարաբերությունների զարգացմանը գյուղատնտեսության մեջ: Սակայն մանր հողատիրության պայմաններում Հայաստանում այն տեղի էր ունենում կուլակային տնտեսությունների զարգացման միջոցով, իսկ գյուղացիության քայլայում՝ միջակ գյուղացիների հաշվին: Ընդլայնվում էր ներքին շուկան, խորանում աշխատանքի հասարակական բաժանումը և գյուղատնտեսության մասնագիտացումը, զարգանում էր ապրանքային հողագործությունը, որն իր հերթին արագացնում էր բնատնտեսության քայլայումը:

Հետուեֆորմյան ժամանակաշրջանում Հայաստանում արագ զարգանում էին հողագործությունը և բամբակագործությունը: Վերջինն պայմանավորված էր ռուսական արդյունաբերության պահանջների մեծացմամբ, ինչպես նաև բամբակի համաշխարհային գների բարձրացմանը՝ ԱՄՆ-ում քաղաքացիական կրիվների պայմաններում արտահաննան կրծատման հետևանքով:

Ավելանում էր բրնձի, ծխախոտի և այլ տեխնիկական մշակաբույսերի արտադրությունը: Արագացած նաև Ռուսաստանի և նրա ծայրամասերի արդյունաբերության զարգացումը:

19-րդ դարի 70-ական թվականներին Հայաստանում արդյունաբերությունը թևակոխեց մանուֆակտուրային փուլ: Դա գրեթե 2,5-3 հարյուրամյակ ուշ էր Արևմտյան Եվրոպայի երկրների համեմատությանը:

Մանուֆակտուրային արտադրությունը Հայաստանում պահպանվեց մինչև 19-րդ դարի վերջը, եթե

սկսվեց արդյունաբերական հեղաշրջումը: Այն վերափոխեց արտադրության տեխնիկական հիմքերը, ձեռքի աշխատանքը փոխարինեց մեքենայականություն:

Արդյունաբերական հեղաշրջման կարևոր նախադրյաներ էին արտադրության տեխնիկական վերագինման համար անհրաժեշտ դրամական միջոցների կուտակումը և վարձու աշխատությունը: Կապիտալի կուտակման համար Հայաստանում մեծ դեր խաղաց առևտրային և վաշխառուական կապիտալը: Վերջինս խորհ արճատներ ուներ երկրում կապիտալի պակասի և բանկային ու վարկային գործի թույլ զարգացման հետևանքով:

Դա առևտրականների ձեռքում էր նաև Անդրկովկասի միջանցիկ առևտուրը: Դեռևս 17-րդ դարում Արևմուտքի և Արևելքի միջև առևտրում հայ առևտրականներն ակտիվ դեր էին խաղում: Նրանք ստացել էին Ուսւաստանում ազատ առևտուրի և նրա տարածքով Արևմտյան Եվրոպայի երկրներ ապրանքներ տեղափոխելու իրավունքը: Ուսւական կառավարության և Զուլֆայի հայկական առևտրական ընկերության միջև, որի ձեռքում էր պարսկական առևտուրը, 1667 թ. կնքվել էր պայմանագիր, որով պարսկական մետաքսը Եվրոպա պետք է արտահանվեր Կասպից ծովով և Վոլգա գետով: Դրանով Թուրքիայի և Միջերկրական ծովով Եվրոպայի հետ առևտուրը տեղափոխվում էր Ուսւաստանի տարածք, որը, դառնալով միջնորդ, մեծ եկամուտներ էր ստանում:

Դայերն առևտրային կապեր ունեին Եվրոպական գրեթե բոլոր քաղաքների հետ: Նրանք մեծ գործարքներ էին կատարում Լայացիզի տոնավաճառում, որտեղից բերում էին բանքակյա գործածքներն, մահուր, մետաքս և այլ ապրանքներ:

Դա առևտրականների ձեռքում էին նաև ցարական կառավարության կապալները, որոնք կապված էին ռուսական գործի և ռազմավարչական խավի մատակարարման հետ՝ ռուս-թուրքական և ռուս-պարսկական պատերազմի ժամանակ, ինչպես նաև Անդրկովկասի բնական ռեսուրսների օգտագործման կապալների մեջ նասք:

Դա ձեռներեցներն առևտրաարդյունաբերական գործունեություն էին ծավալել նաև երկրի սահմաններից դուրս՝ Թիֆլիսում, Բաքվում, Բաթումում և այլուր: 19-րդ դարի վերջում նրանց էր պատկանում Թիֆլիսի առևտրաարդյունաբերական ձեռնարկությունների ավելի քան 60%-ը, 71 արդյունաբերական ձեռնարկություններից 36-ը, 6 բաժնետիրական բանկերից 4-ը: Դա ձեռներեցները խոշոր դիրք էին գրավում նաև Բաքվի նավթարդյունաբերության մեջ: 1879 թ. նրանց էր պատկանում 155 նավթահոր, ռուսներին և Եվրոպացներին 79, մնացածին 61:

Հայաստանի արդյունաբերության զարգացմանը նպաստեց նաև օտարելքյան ռուսական, ֆրանսիական, անգլիական և այլ երկրների կապիտալների ներփակին, որոնց գրավում էին տեղական հարուստ բնական ռեսուրսները: Սակայն Հայաստանում աչքի էր ընկնում արդյունաբերության միայն երկու ճյուղ՝ պղնձի և գինու-կոնյակի, որոնք 1913 թ. տալիս էին խոշոր արդյունաբերության համախառն արտադրանքի 84%-ը:

19-րդ դարի վերջին Հայաստանի պղնձահանքային արտադրության մեջ ներդրվում է ֆրանսիական կապիտալը, որը գրավում է Ալավերդու և Ալիբալայի պղնձի հանքերը, տեխնիկապես վերագինում և կատարելագործում է պղնձի արտադրությունը: Առաջին համաշխառն արտադրանքի պղնձահանքային պատերազմի նախօրեին ֆրանսիացիների ձեռքում էին նաև Շամլուրի, Սանեսի և Շահալի-Ելարի, Սյունիքի և Ղափանի պղնձի հանքերն ու պղնձածուլական գործարանները:

Պղնձի արդյունաբերության մեջ իրենց կապիտալ-ները ներդրեցին նաև հայերը: 1897 թ. խոշոր ձեռներեց Սելիք-Ազարյանցը Զանգեզուրում կառուցեց հզոր պղնձածուլական գործարան: Նույնականացրեց կառուցեցին նաև Սելիք-Փարսադանյանը, Կոնդրուռու Եղբայրները և ուրիշներ: 1913 թ. Հայաստանը տալիս էր Ռուսաստանի պղնձի արտադրության մոտ 17%-ը: Դրա մեջ մասը վերահսկվում էր ֆրանսիական կապիտալի կողմից, որի հետ տեղական կապիտալը չէր կարող մրցակցել և զիջում էր իր դիրքերը: 1913 թվականին պղնձի տարեկան արտադրության ավելի քան 90%-ը պատկանում էր օտարերկրացիներին:

Հայաստանում 19-րդ դարի վերջին արագ զարգանում էր նաև գինու-կոնյակի արտադրությունը: Երևանում տեղական ձեռներեցներ թաիրովը, Աֆրիկովը, Սարաջը և ուրիշներ կառուցում են գինու-կոնյակի գործարաններ: 1900 թ. ռուս ձեռներեց Շուստովը գնում է թաիրովի գործարանը, ընդլայնում և տեխնիկապես վերակառուցում այն: 1913 թ. նրա ձեռքում էր երկրում կոնյակի, սպիրտի և օղու արտադրության ավելի քան 50%-ը: Հայաստանում կային 17 գինու-կոնյակի գործարաններ՝ ավելի քան 100 հազար ռուբլի տարեկան արտադրությամբ: Նրանք ապահովում էին գինու արտադրության 40%-ը, սպիրտի՝ 43%-ը և կոնյակի ամբողջ արտադրությունը:

20-րդ դարի սկզբին նեքենաները ներդրվում են նաև թերեւ և սննդի արդյունաբերության մեջ:

19-րդ դարի վերջին ֆաբրիկա-գործարանային բնույթի ձեռնարկությունների թիվը Հայաստանում շուրջ երեք տասնյակ էր, ինչը կազմում էր ձեռնարկությունների ընդհանուր թվի միայն 1%-ը: Սակայն նրանք տալիս էին Հայաստանի արդյունաբերական արտադրանքի մոտ 65%-ը:

Արդյունաբերության զարգացումն ուղեկցվում էր քաղաքային բնակչության և առաջին հերթին՝ բանվորների թվաքանակի աճով: Նրանց թիվը 20-րդ դարի սկզբին կազմում էր շուրջ 10-12 հազար մարդ: Ունեցողված գյուղացիների և արհեստավորների մեջ մասը աշխատանք էր փնտորում Բաքվում, Թիֆլիսում, Ուսւաստանի արդյունաբերական կենտրոններում և այլուր: Բաքվի նավթարդյունաբերության և նրա հետ կապված ցուղերում հայերը կազմում էին աշխատողների գործեք 26%-ը, Թիֆլիսի արդյունաբերական բանվորների՝ ավելի քան 40%-ը և այլն:

19-րդ դարի վերջին 20-րդ դարի սկզբին Հայաստանում արագանում է երկարուղիների կառուցումը: Դրանք էին Թիֆլիս-Երևան, Թիֆլիս-Ալեքսանդրապոլ, Ալեքսանդրապոլ-Ղարս, Ալեքսանդրապոլ-Երևան, Երեւան-Զուլֆա երկարուղիները: Նրանց ընդհանուր երկարությունը 1913 թ. կազմում էր 405 կմ Անդրկովկասում երկարուղիների մոտ 30%-ը:

Բուլղուական հարաբերությունների զարգացումն ուղեկցվում էր բանկերի առաջացմանը: 1872 թ. Թիֆլիսում հիմնադրվում է Անդրկովկասյան առևտրային բանկը, որի երևանյան բաժանումը բացվում է 1893 թվականին: Նույն տարում բացվում է 1860 թ. Ռուսաստանում հիմնված բաժանումը բացվում է 1902 թ. Ալեքսանդրապոլում հիմնվում է Քաղաքային բանկը: 1913 թ. գործում էին նաև ռուսական բանկերի բաժանումները:

Այնուհետեւ, Հայաստանը մնում էր տնտեսապես հետամնաց, ագրարային երկիր, տնտեսության գաղութային բնույթով:

ԼԻԴԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ
ՀՊՏՀ միջազգային տնտեսական հարաբերությունների ամբիոնի ղոցենտ

ՀՊՏՀ 2014-2015 թթ. գիտառուսումնական խմբերի երկրորդ միջանկյալ հաշվետվություններն ընթացան մարտի 11-ից 30-ը: Եթե առաջինը, որպես մեկնարկային փուլ, նախանշում էր անելիքները, ապա երկրորդն ընթացիկ աշխատանքների, հիմնական ուղղությունների, հետագա անելիքների և ակնկալիքների մասին էր: ԳՈՒԵ-երի աշխատանքն ամփոփու 3-րդ փուլը կկայանա հունիսին:

Ինչպես երկրորդ միջանկյալ հաշվետվությունների բացման խոսքում նշեց ՀՊՏՀ գիտության և արտաքին կապերի գծով պրոռեկտոր Գագիկ Վարդանյանը, խմբերի աշխատանքը տեսանելի է, արդեն իսկ կան հետաքրքիր արդյունքներ, իսկ մասնակիցները ոգևորված են ու խանդաղավագած: Սեմինարների ընթացքում Գագիկ Վարդանյանը գեկուցումներից ու ելույթներից հետո ներկայացնում էր իր դիտարկումներն ու նկատառումները և մատնաշում թերացումները, խորհուրդներ տալիս:

Նշենք, որ գիտառուսումնական խմբերի գործունեության երկրորդ փուլն ակնհայտ դարձեց, որ մեր համալսարանում շարունակում է զարգանալ և նոր որակ ձեռք բերել գիտական համագործակցության, փորձի փոխանակման, միմյանց ունկնդիրելու, համատեղ քննարկելու մշակույթը: Սեմինարների հիմնական ունկնդիրները տարբեր գիտառուսումնական խմբերի ներկայացուցիչներ էին, ովքեր հետաքրքիրված էին նաև իրենց գործընկերների աշխատանքով:

Առաջինը միջանկյալ հաշվետվությամբ համբես եկավ «Ազգային ինովացիոն համակարգ» խումբը: Խմբի ղեկավար, տ.գ.թ., դոցենտ Աստոմ Մարգարյանն ամփոփ ներկայացրեց կատարված աշխատանքը, ընթացքը, ուղղությունները, առաջնահերթությունները: Խմբի անդամ, տ.գ.թ., դոցենտ Ծովինար Կարապետյանը «Պետական ինովացիոն քաղաքականություն» գեկուցմանը ներկայացրեց, թե ինչ ուղղություններով է հրականացվում պետության կողմից ինովացիոն գործունեության խթանում ու աջակցությունը, խոսեց ՀՅ ինովացիոն քաղաքականության միտունների մասին: Հաջորդ քանակությամբ՝ մագիստրանտ Անի Շումանյանը, անդրադարձավ ՀՅ ազգային տնտեսության գիտառության ու ստացված արդյունքին, մատնանշեց գիտելիքահենք տնտեսության զարգացմանը խոչընդոտող գործունեությանը (2014թ.): Հաջորդիվ ելույթ ունեցան Միփան Ավետիսյանն ու Անի Ավետիսյանը:

Մարտի 12-ին «Ֆինանսական ծառայությունների հասանելիություն» գիտառուսումնական խմբի (ԳՈՒԵ) հաշվետվությանը մասնակցում էր «Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնի տնօրեն Սամվել Ավետիսյանը:

Պրոբեկուող Գագիկ Վարդանյանը նշեց, որ «Ֆինանսական ծառայությունների հասանելիություն» գիտառուսումնական խումբը միակ միջազգային խումբն է, և գովելի է ՀՊՏՀ-ում սովորող սիրահացի մագիստրանտների նվիրվածությունը գիտահետազոտական աշխատանքին:

Խմբի ղեկավար, տ.գ.թ., դոցենտ Խորեն Միփանյանը ներկայացրեց հետազոտական աշխատանքների ընթացքը, առկա արդյունքները: Տ.գ.թ., դոցենտ Աղավնի Հակոբյանը համբես եկավ «ՀՅ-ում ֆինանսական ծառա-

յությունների հասանելիության SWOT վերլուծություն» գեկուցմամբ՝ խոսելով ֆինանսական ծառայությունների սուբյեկտային կազմի, ՀՅ-ում ֆինանսական ծառայությունների հասանելիության ուժեղ կողմերի, դրանց հասանելիությունը բնութագրող ցուցանիշների դիմանմիկայի (2004-2013), ԵՄ անդամ պետություններում ֆինանսական ծառայությունների հասանելիության (2013թ.) մասին: Մատնանշվեցին մեր երկրում ֆինանսական ծառայությունների հասանելիության թույլ կողմերը, ինառակիրությունները, սպառնալիքները:

Մագիստրանտներ Մահմուդ Աղելան և Շահիդ Զենդին հանդիս եկան հաջորդաբար «Ֆինանսական ծառայությունների հասանելիությունը ՍԱՀ պետական և ոչ պետական առևտուրային բանկերում» և «Իսլամական բանկային համակարգի առանձնահատկությունները ֆինանսական ծառայությունների հասանելիության տեսանկյունից» գեկուցումներով:

ՀԱՎԵՏԾՈՒ ԸՆԹԱՅՔ՝ ԳԻՏԱՌԱՋՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՄԲԵՐՈՒՄ

Մարտի 13-ին «Ցանցային տնտեսություն» խմբի հաշվետվությանը խմբի ղեկավար, տնտեսական ինֆորմատիկայի և տեղեկատվական համակարգերի ամբիոնի վարիչ, տ.գ.դ., պրոֆեսոր Վարդան Սարգսյանը ուրախությամբ նշեց, որ բոլոր գիտառուսումնական խմբերի միջև ձևավորված է համագործակցության դաշտ, ներկայացրեց խմբի աշխատանքների ընթացքը, արդյունքները, ինչպես նաև հետազոտության ակնկալիքները:

Մագիստրանտ Լիննա Սարգսյանի, ասպիրանտ Ռաֆայել Սերդակյանի, մագիստրանտ Էլլա Աղաբարյանի և տ.գ.թ., դոցենտ Գրիգոր Արքելարյանի կողմից համապատասխանաբար հնչեցին հետևյալ գեկուցումները: «ՏՀՏ ազդեցությունների ուսումնասիրությունը ՀՅ բիզնես միջավայրի վրա», «ՀՅ-ում ցանցային տնտեսության ձևավորման մոդելները և փոխազդեցությունները տնտեսական աճի հետ», «Ցանցային տեղեկատվական անվտանգության համակարգի ձևավորման խնդիրները ՀՅ-ում», «ՀՅ-ում առցանց աշխատաշուկայի գարգացման ռազմավարությունները»:

Մարտի 16-ին հանդես եկավ «Երկրատեղեկատվական համակարգեր» գիտառության կամ խումբը: Խնճի ղեկավար, բնօգտագործնան տնտեսագիտության ամբիոնի վարիչ, տ.գ.դ., պրոֆեսոր Սուլեյն Գևորգյանը հակիր ներկայացրեց խնճի ընթացիկ աշխատանքները, արդյունքները և անելիքները, ապա նշեց, որ ամփոփիչ շնորհանդեպին կներկայացվեն կոնկրետ առաջարկներ, կիրավիրվեն նաև գիտառության կամ խնճի ուսումնասիրության ոլորտին առնչվող համապատասխան կառույցների ներկայացուցիչները: Խնճի աշխատության թեման է «ՀՀ-ում երկրատեղեկատվական համակարգերի կիրառումը անշարժ գույքի կառավարման բնագավառություն»:

Տեխ.գ.թ. Գևորգ Ալյոյանն անդրադապավ Երկրատեղեկատվական համակարգերի (ԵՏՀ) հիմնական գաղափարին, ԵՏՀ գործունեության սխեմային, ՀՀ-ում ԵՏՀ ստեղծման սկզբունքներին, ներկայացրեց ԵՏՀ ստեղծման համար մշակված անհրաժեշտ միջոցառումների շարքը:

Մոտիվացիայի բարձրացման հիմնախնդիրները բարձրագույն կրթության ոլորտում՝ թեման ուսումնասիրող «Կրթության մոտիվացիա» գիտառության խումբը ներկայացավ մարտի 18-ին:

Խնճի ղեկավար, տ.գ.թ., դոցենտ Մերի Բադայանը ներկայացրեց կատարված աշխատանքը, խնճի մասնակիցներից յուրաքանչյուրի ուսումնասիրության առարկան: Նրա խոսքով՝ ներկայում գործող խրախուսման համակարգերը պրոֆեսորադասախոսական անձնակազմի համար բավարար մոտիվացնող չեն, մինչդեռ աշխատակիցներին շահագրգոռ մեխանիզմների արդյունավետ կառավարումն անխուսափելի է: Իր ազդեցությունը կունենա կրթության որակի բարձրացման վրա:

Տ.գ.թ., դոցենտ Լիլիթ Դադյայանը «ՀՊՏՀ-ում առկա մոտիվացիոն մթնոլորտը և դրա բարելավման ուղիները» գեկուցմանը ներկայացրեց իրենց կազմակերպած ֆուլու-խնճի աշխատանքի և խորացված հարցագրուցների արդյունքները, տ.գ.թ., դոցենտ Սարիմե Նիկողոսյանը՝ «ՀՊՏՀ պրոֆեսորադասախոսական կազմի մասնագիտական գործունեության մոտիվների վերլուծությունը» գեկուցման՝ անդրադառնալով սոցիոլոգիական հետազոտության արդյունքներին, իսկ մագիստրանտներ Լուսինե Շովհաննիսյանը, Այսյա Պետրոսյանը և Անի Շովհաննիսյանը համդես եկան «Երիտասարդ դասախոսների մոտիվացիայի առանձնահատկությունները ՀՊՏՀ-ում» գեկուցման՝ անդրադառնալով մեր բուհի երիտասարդ դասախոսների մոտիվացիոն հիմնախնդիրներին:

Մինչ այդ՝ փետրվարի 12-ին, «Կրթության մոտիվացիա» խումբը կազմակերպվել էր Փոկուս-խումբ՝ համալսարանի տարրեր ամբիոններից հրավիրված դասախոսների մասնակցությամբ: Քննարկումը նվիրված էր պրոֆեսորադասախոսական կազմի մոտիվացիայի հարցերին և արձանագրել է արդյունքներ, որոնց օգնությամբ հնարավոր կլինի որոշակի եզրահանգումներ կատարել:

Մարտի 20-ին «Ուսանողների (սպառողների) բավարարվածություն» գիտառության կամ խնճի 2-րդ միջանկյալ հաշվետվությունն էր, խնճի ղեկավարը (հասարակական հիմնունքներով) ՀՊՏՀ ռեկտոր, պրոֆեսոր Կորյուն Արյոյանն է:

Մարքերինգի ամբիոնի դոցենտ, տ.գ.թ. Նարեկ Ղուկասյանն ընդգծեց, որ հետազոտության շրջանակներում իրականացված հարցումներում գործնական աջակցություն են ցույց տվել բուհի ղեկանները: Մագիստրանտ Լուսինե Կիրակոսյանը ներկայացրեց հետազոտության գերխնդիրը. այն է՝ բացահայտել ՀՊՏՀ ներքին սպառող-

ների պահանջները: Նա անդրադապավ հետազոտության խնդիրներին, մերոդին և գործիքներին, ընտրանքին և թյուրաքանչյուր ֆակուլտետում ինչպես է իրականացվել հարցումը:

Նարեկ Ղուկասյանը ներկայացրեց հետազոտության ընթացքը, SERVQUAL հարցաթերթիկի կիրառման նպատակները, մերոդի կիրառման արդյունքը, լուծված խնդիրները, կառուցվածքը, նաև հետազոտության նախնական արդյունքները, հարցումների հիմնական վրա ստացված տեղեկությունները:

Մարտի 27-ին «Արտահանման ներուժի իրացում» խնճի աշխատանքային թեման էր «ՀՀ արտահանման ներուժի իրացման լոգիստիկ հիմնախնդիրները»: Ասպիրանտ Արաքս Արքահանյանն անդրադապավ ՀՀ տրանսպորտային հոսքներին և ծախսերին, ըստ տրանսպորտի տեսակների մեր Երկիր արտաքին առևտուրին՝ 2014թ. տվյալներով, արտահանման, ներմուծման ծախսերին, արտահանման, ներմուծման ընթացակարգերի ծախսերին, տրանսպորտային ուղիների զարգացման միտումներին, ավտոմոբիլային փոխադրումների ծավալներին, օպային փոխադրումների միտումներին և այլն:

Դոցենտ, տ.գ.դ. Դավիթ Ջախվերյանը ներկայացրեց տրանսպորտային ծախսերի գնահատման՝ Ջայաստանի վերաբերյալմինչևայժմկատարվածհետազոտությունների արդյունքները (օտարերկրացի հետազոտողների մշակած գրավիտացիոն մոդել): Բանախոսը նշեց, որ իրենց խումբը ևս մշակում է գրավիտացիոն բնույթի համապատասխան մոդելներ, որոնք դեռևս ավարտուն չեն, կներկայացվեն ամփոփիչ սեմինարի ընթացքում: Խնճի ղեկավար, միջազգային տնտեսական հարաբերությունների ամբիոնի վարիչի Ժ/Ա, տ.գ.թ., դոցենտ Գրիգոր Նազարյանը խոսեց առևտուրի ընթացակարգերի պարզեցման սկզբունքների, միջսահմանային առևտուրի ընթացակարգերի և այլնի մասին: Անդրադարձ Եղավ նաև Համաշխարհային առևտուրի խթանման համարվին (2014), «Համաշխարհային առևտուրի խթանում-2014» գեկուցում ՀՀ դիրքին, 2007-2014 թթ. ընթացքում Հայաստանուն LPI համարվի փոփոխությանը: Մատնանշվեցին արտահանման խնդրահարույց գործուները:

Մարտի 30-ին «Գյուղատնտեսական ռիսկերի ապահովագրություն» գիտառության կամ խնճի ղեկավար, իճֆորմատիկայի և վիճակագրության ֆակուլտետի ղեկան, տ.գ.թ., դոցենտ Մանուկ Մովսիսյանը համարու ներկայացրեց խնճի կատարած աշխատանքները 3 հիմնական ուղղություններով և անելիքները: Մագիստրոս Վիլյամ Շահինյանը համդես եկավ «Գյուղատնտեսական ռիսկերի ճանաչում և դասակարգություն» գեկուցմանը, որտեղ ներկայացրեց Ջայաստանի գյուղատնտեսության տարրեր տարիներին կարկտահարության, ցրտահարության պատճառած վնասները, ՀՀ մարզերի խոցելիությունը հիդրոօդերևսութարանական վտանգավոր երևույթների նկատմամբ, դասակարգեց գյուղատնտեսական ռիսկերը: Ձեկուցման երկրորդ հատվածում բանախոսն անդրադապավ միջազգային փորձի ուսումնասիրությանը, ներկայացրեց Կանադայի, ԱՄՆ-ի, Իսպանիայի փորձը, խոսեց մեր Երկրում գյուղատնտեսական ռիսկերի ապահովագրության ներդրման հնարավորությունների մասին:

Բանկային գործի և ապահովագրության ամբիոնի դոցենտ, տ.գ.թ. Արման Դարյունցը համդես եկավ «Ապահովագրային սակագնի չափի որոշման, դրա հաշվարկման եղանակները» գեկուցմանը:

Գոհյան որոշելի ստրանքի գեղարվեստական սրբազնութեան

Ապրանքագիտության մեջ, հատկապես ոչ պարենային ապրանքների գծով, մշտապես առաջանում են նոր խնդիրներ, որոնք գեղագիտական առումով լուծված չեն, քանի որ չկա միասնական մուտեցում, գեղեցիկ կամ ոչ գեղեցիկ ապրանք հասկացություն: Այդուհանդերձ, գեղագիտական ճիշտ ընկալման և ճանաչման միջոցով կարելի է գրագետ գնահատել շրջապատող աշխարհի գեղագիտական դրսուրումները: Այստեղ մեծ ուշադրություն է դարձվում արտադրանքի տեսքին և հատկապես գույնին:

Մեզ շրջապատող աշխարհը հագեցած է բազմաթիվ վաղ և հաճախ դժվար ընկալվող գույներով, որոնք մշտապես ազդում են մեզ վրա:

Յանգստանում ենք բնության գրկում, թե գտնվում ենք բնակարանում, նայում ենք հեռուստացույց, գրադպում ենք ընթերցանությանը, թե զնայլվում նկարներով, միևնույն է՝ մենք գույնի և նրա համադրության ներգործության օբյեկտ ենք: Նույնիսկ գույնի անունը բառերով հնչեցնելով՝ մենք ոչ միայն ստանում ենք տեղեկություն, այլ հագեցում ենք նաև նրա խաղով: Մեզ շրջապատող աշխարհը հարուստ և բազմազան գույների խաղ է, որի ընկալման համար չի պահանջվում ոչ լեզվի հմացություն, ոչ էլ հատուկ բացատրություն:

Մենք մեզ համար հայտնաբերում ենք գույներ՝ դուրեկան կամ անդուր, տաքացնող (չերմացնող) կամ սառը, ներշնչող կամ վանող:

Գույնը օրգանական համակարգ է, որի էներգիան տարածվում է որպես որոշակի երկարության ալիք և մեր կողմից ընկալվում է աչքերի և մաշկի միջոցով՝ թողնելով հզոր ներգործություն, այսինքն՝ գույնը կարելի է բնութագրել որպես մարմնի հատկություն, որն առաջ է բերում որոշակի տեսողական տպակորություն: Գույնը որպես առարկայի հատկանիշ և օբյեկտիվ է, և սուբյեկտիվ:

Լույսի ճառագայթները, ընկնելով առարկայի մակերեսին, կլանվում, անդրադարձվում կամ

անց են կացվում առարկայի միջով: Այս երևույթը ենթադրում է, որ կա լուսային ճառագայթների հարահու անդրադարձ, որը մարդիկ ընկալում են տարբեր կերպ:

Այստեղ կարևոր նշանակություն ունի և լուսավորման բնույթը, և գործվածքի մակատեսքը (ֆակտուրան), և մասնագիտական գունային համադրությունը, որոնք կարող են առաջացնել գույնի տարբեր ընկալումներ:

Վերջերս համացանցում մեծ հետաքրքրության ու իրարանցում առաջացրած զգեստի գունային ընկալումը հենց այս երևույթի մասին է վկայում: Մի մասն այն տեսնում էր կապույտ-սև, մի մասը՝ ոսկեգույն-սպիտակ համադրությամբ, ոմանք էլ՝ այդ գույներին մոտ երանգներում:

Գույների աշխարհը հետաքրքրել է մարդկությանը վաղ ժամանակներից, բուռն զարգացել և գիտականորեն հետազոտվել է 17-րդ դարում, երբ առաջ են եկել գույների ներկայացման

տարբեր տեսություններ: Անգլիացի գիտնական Խահակ Նյուտոնին (1643-1727 թթ.) է պատկանում առաջին հետազոտությունը գույների համադրության և օպտիկական ընկալման մասին: Իր «Օպտիկա» աշխատության մեջ (1704 թ.) նա առաջարկում էր գույները տեղակայել շրջանի ձևով և կարծում էր, որ գույների համադրության միջոցով կարելի է գտնել բնության մեջ գոյություն ունեցող բոլոր երանգները:

Դուս գիտնական Լոմնոնսուվը մոտեցել է տեսողության եռագույն ընկալմանը, իսկ ավելի հստակ բացատրություն մարդու գունային տեսողության մասին տվել է անգլիացի գիտնական Թոմաս Յունգը (1802 թ.): Աչքի կառուցվածքում տրված են 3 տիպի լուսագգայուն նյարդային բջիջների վերջավորություններ: Յուրաքանչյուր առանձին տեսակի գրգռում առաջ է բերում կարմիրի, կանաչի և մանուշակագույնի տպավորություն, իսկ բոլոր տիպերի գրգռումից՝ հնարավոր մնացած գույները:

Բազմաթիվ փորձարկումները ցույց են տվել, որ գույնը, կախված ճառագայթված էներգիայի բաշխումից և ինտենսիվության մակարդակից, ազդում է ոչ միայն տեսողական ապարատի, այլ նաև սրտանորային, էնորլիքին, նյարդային համակարգերի և օգացողության օրգանների վրա:

Կարմիրը նպաստում է ներակնային ճնշման բարձրացմանը, կանաչը՝ հակառակը, իշեցնում է այն: Կապույտը լավ է անդրադառնում որոշ նյարդային հիվանդությունների ժամանակ: Հնում եգիպտոսում, Տիբեթում, Չինաստանում արդեն գիտեին գունային ուժի մասին, և եգիպտական հեթիմները, ովքեր բուժում էին մարդկանց, տաճարների պատերը գունավորում էին կապույտ, մանուշակագույն, թույլ վարդագույն երանգներով, որն էլ դրական ազդեցություն էր թողնում հիվանդների վրա և օգնում նրանց արագ ապաքինվել:

Մեծ է գույների դերը հատկապես արտադրանքի ձևի և կերպարի ստեղծման գործում: Դաջողված գունային լուծումները շատ են օգնում իրերի էռության բացահայտմանը, դրանք սրում կամ հակառակը՝ չեզոք են դարձնում իրի բնույթը: Ֆիշտ ընտրված երանգն ընդգծում կամ ծածկում է սիսալ ընտրված գույնը: Դիզայնները գույնի օգնությամբ կարող են ընդգծել և՝ ձևը, ոճը, և՛ շատ նրբություններ: Ցանկացած արտադրանքի գույնը, գործառույթը և ձևը պետք է օրգանապես կապված լինեն միմյանց: Ֆիշտ ընտրված գույնը կարևոր նշանակություն ունի բրենդի ձևավորման գործում:

Հնում մարդիկ տեսել են աշխարհը ոչ այնքան բազմագույն, ինչպես այժմ մենք ենք տեսնում: Մարդը սկզբում տարբերում էր դեղինն ու կարմիրը, միայն բավականին ուշ՝ կանաչն ու կապույտը: Դրա համար անգույն ալմաստը գնահատվում էր ավելի էժան, քան ներկված քարերը: Արդի հետազոտությունները ցույց են տալիս, որ գույները, որ աչքը կարող է տարբերել, անդիվ չեն (200-400 գույն և նրբերանգ), բայց հնարավոր սպեկտրալ ցանցը, որն ազդում է աչքի ցանցաթաղանթի վրա և առաջացնում գույների օգացողություն, անսահման է:

Գոյություն ունեցող գունային ատլասում կա 3500 գույն: Մասնելի մեծ ատլասում կա 100 գունային երանգ: Մեզ տեսանելի բոլոր գույները կարելի են բաժանել խրոնատիկի (գունավոր) և ախրոնատիկի (անգույն):

Խրոնատիկ գույներից են կարմիրը, նարնջագույնը, դեղինը, կանաչը, երկնագույնը, կապույտը, մանուշակագույնը, որոնք կազմում են բնական գունային տոնների շարքը:

Ախրոնատիկ են սպիտակը, սև և մոխրագույնը, սրանք «զրոյական» հաճախականության գույններ են, նրանց գունային տոնի աստիճանը հավասար է 0-ի:

Գույնի հիմնական բնութագիրը նրա երանգն է, հագեցվածությունը և պայծառությունը: Դայտնի է, որ աչքի ցանցաթաղանթը ընկնում է ամբողջ

լուսային էներգիայի միայն որոշակի քանակություն:

Խրոնատիկ և ախրոնատիկ գույները ճիշտ օգտագործելու համար անհրաժեշտ է իմանալ գույներից յուրաքանչյուրի հնարավորությունները:

Սպիտակը կարծես սահմանն է սկզբի և համաձայնության, բնորոշում է ամբողջություն, մաքրություն և սովորաբար դիտարկվում է որպես սրբության, անմեղության գույն (նորահարսի գգեստի գույնը):

Այս գույնի մեջ կա նաև սառնություն և համելուկային ինչ-որ բան: Արևելքում սպիտակը համարվում է ֆիզիկական մահվան գույն: Սակայն այն նաև նորի ստեղծման խորհրդանշին է՝ ցանկացած կտավ սկսվում է սպիտակի վրա նկարելուց: Սպիտակը մեծացնում է պատկերի չափերը (տեսողական), սակայն թերևացնում է այն և հրաշալի համադրվում է ցանկացած գույնի հետ:

Սևը համարվում է բոլոր գույների բացարձակ խժողոհ, բնորոշում է գիշեր, վիշտ, մահ, ֆիզիկական և հոգեկան խավար, քառս, աննտություն: Մեր ժամանակներում նոր ուժով վերածնվեցին սևի մասին պատկերացումները. «Ժամանակի ոգի», հանգած կրակ: Սևը քիչ քանակությամբ լավ է համադրվում մյուս գույների հետ, հագուստում փորբացնում է չափերը, կազմվածքը դարձնում ալացիկ:

Կարմիրը տաք է, գրգռող, ակտիվ, եռանդուն, վճռական, զավթողական, հաղթական, կրթության գործության գույն է, ճշացող և ամենակարող: Գույների լեզվով այն նշանակում է սեր, կրակ և արյուն, ներշնչող է, թագավորների, կարդինալների, հռոմեական սենատորների հագուստի, թատրոնի վարագույների ու նստատեղերի գույնը: Կարմիրը կարող է լինել ինչպես սիրո, այնպես էլ ատելության գույն:

Հունական դիցաբանության մեջ պատերազմի աստված Արեսը և սիրո աստվածուհի Աֆրոդիտեն կնքեցին դաշինք, որի խորհրդանշական գույնն էր կարմիրը:

Կարմիրն արտահայտում է տոնականություն, գեղեցկություն:

Նարնջագույնը գրգռող, շոգ, ուրախ, կենսախինդ, աղմկոտ, կենսուրախ գույն է: Բաղկացած է կարմիրից ու դեղինից, որա համար երկուսի հատկություններից էլ ունի: Նարնջագույնը հաճելիորեն չերմացնում է, ուրախացնում, ստեղծում կենսախնդություն և թեք զգացողություն: Այս գույնը արևամուտի և չկանխատեսված հրաբխի գույնն է: Ֆիզիոլոգիական տեսակետից լավացնում է մարսողությունը և արյան շրջանառությունը:

Դեղինը ուրախության և կատակի գույնն է, արևի, տաքության, ջերմության ու երջանկության գույնը: Այն նույնացվում է ոսկե հորդի, ցլիկի հետ: Դեղինը մի քիչ «քմահաճ, կոտրատվող» գույն է: Պայծառ դեղինը՝ ոսկեգույնը, ջերմացնում և ուրախացնում է, նրան են վերագրվում փայլող, աշխույժ, զվարք, կայտառ բնութագրերը: Այն դրական իմաստով խորհրդանշում է ոսկի, պտուղ, ցորեն, իսկ բացասական իմաստով մուգ դեղինը միշտ նույնացվում է դավաճանության, ժլատության և անվստահության հետ: Դեղինը գուշացնող գույն է:

Կանաչը հանգիստ, համաշափ, թարմացնող գույն է, ստեղծում է փափուկի, հաճելիի, հանգըստի տպավորություն: Գարնան խորհրդանշուի է, արտահայտում է ջահելություն, պատաճեկություն, թարմություն: Քրիստոնեության մեջ անմահության, հույսի, հանդիսության գույնն է, իսլամում՝ Մուհամմեդի դրոշի գույնը: Բնության պաշտպաների խորհրդանշուն է: Կանաչը չեզոքացնում, ցրում է ագրեսիվությունը:

Երկնագույնը երազանքների, ռումանտիզմի, նրբության, անկշռելիության, լռության, երկնքի ու ծովի գույնն է: Քոգերանական տեսակետից անհոգ ուրախություն է խորհրդանշում նվիրած երկնագույն ծաղիկը՝ որպես հավատարմության նշան: Երկնագույնը հաղորդում է հանգստի, բավարարվածության, անվտանգության զգացողություն:

Դետաքրքիր է, որ պատերազմներից հետո խրիզոլիտի, լազուրիտի, կիսաթանկարժեք այլ քարերի գինը բարձրանում է մի քանի անգամ: Բացահայտված է նաև, որ երկնագույնի օգնությամբ մի քանի վայրկյանում կարելի է հանգըստացնել մկանային ցավերը:

Կապույտը հեշտ ընկալելի է, ինչպես երկնագույնը, փոխանցում է հանգստի զգացողություն: Շատ երկրների մշակույթներում երկնագույնը և կապույտը ունեն միևնույն անվանումը, որը վկայում է նրանց հոգեֆիզիկական միևնույն նշանակության մասին:

Ցանկացած կապույտ փոխանցում է հոգեհարազատ զգացողություն և ինքնանվիրում մբնուլուր: Մարդկային փոխհարաբերություններում այս գույնի ներկայությունը կարելի է բնութագրել որպես հպարտության արտահայտություն: Քու-

դայականության մեջ առաջին տաճարի տանիքը ներկված է կապույտով:

Կապույտը դիտարկվում է և՝ հանգստացնող, և՝ նրբորեն շոյող գույն, բայց միևնույն ժամանակ նրա հետ կապված են և՝ ցուրտը, և՝ չորությունը, և՝ անհոգիությունը:

Սանուշակագույնը արտահայտում է ներդաշնակություն, առեղջված, կարող է նաև առաջացնել տխրություն, մելամաղձության և ճնշվածության զգացողություն: Այս գույնը հաճախ դիտարկվում է որպես կապույտ գույն՝ երկնքի ու հողի, կարմիրի ու կապույտի, սիրո և իմաստության: Յոզմի կաթոլիկ եկեղեցու մշակույթում մանուշակագույնը խորհրդանշում է անկեղծ զղում, ապաշխարում, հաշոտություն: Կարդինալների մատանիների ամետիստով (մեղեսիկ) քարը վկայում է պահպանողականություն: Սանուշակագույնը, ընդհանուր առմամբ, բնորոշվում է որպես «ներշնչանք»:

Սոցիոլոգիական և վիճակագրական հարցուների արդյունքները, ինչպես նաև պահանջարկի ուսումնասիրումը, թույլ են տալիս կատարել հետևություն, որ ինչքան բարձր է ազգի մշակույթը, այնքան շատ է նա ընտրում, նախապատվությունը տալիս մանուշակագույնին: Իրանում 1000 հարցվողներից 450-ը երկու նախընտրելի գույներից մեկն անվանել է մանուշակագույնը, իսկ ԱՍՍ-ում, Կենտրոնական Եվրոպայում խուսափում են մանուշակագույնից՝ այն համարելով տիհած գույն: Եվ հակառակը, օրինակ, Յնդկաստանում, Արևելքի երկրներում, Բրազիլիայում և Աֆրիկայի բնիկների համար մանուշակագույնն ամենանախընտրելին է:

Դարչնագույնը ներառում է երանգների լայն շրջանակ՝ տաք զգացմունքային ոսկե դարչնագույնից մինչև սուր, սառը դարչնագույն: Սա հողի, աշնան, տերևների, հացի, ինչպես նաև մարդու մաշկի երանգն է: Այն խորհրդանշում է ազգվություն, հաստատունություն, հարմարավետություն, հուսալիություն: Եւկիմոսներն ընդհանրապես չգիտեին, թե դարչնագույնն ինչ գույն է: Այս գույնն ընտրում են մտահոգված, մտատանջվող, չհաստատված (չկայացած) մարդիկ, որոնց քվում է, թե իրենց համար կյանքը մեռած է, իսկ խնդիրները՝ չլուծվող: Այս դեպքում դարչնագույնը համարվում է ընկճախտի գույն: Իրանում 100 օպիում ծխողներից 70-ը նախընտրում է դարչնագույնը: Քագեցած, ծանր դարչնագույնը նախընտրում են գյուղում ապրող մարդիկ:

Ժամանակակից նորաձևություն ստեղծողների՝ դերձակների ու նկարիչների համար անչափ կարևոր է ճիշտ ընկալել գույների հոգեֆիզիոլոգիական նշանակությունը: Դա օգնում է նրանց՝ ճիշտ ճանաչել գնահատել և վերջապես վերափոխել շրջապատող իրականությունը՝ գույների միջոցով նոր գույն հաղորդելով առօրյային ու մարդկային փոխհարաբերություններին:

ԱԻԴԱ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ
ՀՊՏՀ ապրանքագիտության և
տեխնոլոգիայի ամբիոնի ղողենս

«Մրցակցային միջավայրի բարելավման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում». ՀՊՏՀ-ում ստեղծվում է քննարկումների յուրատեսակ հարթակ

ՀՊՏՀ նիստերի սրահում ապրիլի 3-ին կայացավ «Մրցակցային միջավայրի բարելավման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» թեմայով գիտական սեմինար-քննարկում, որին ներկա էին ՀՊՏՀ ռեկտոր Կորյուն Աթոյանը, գիտության և արտաքին կապերի գծով պրոռեկտոր Գագիկ Վարդանյանը, «Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնի տնօրեն Սամվել Ավետիսյանը, միկրոէկոնոմիկայի և ծեռնարկաստիրական գործունեության կազմակերպման ամբիոնի վարիչ Միքայել Մելքոնյանը, դեկաններ, պրոֆեսորադասախոսական կազմի ներկայացուցիչներ, ասպիրանտներ: Հրավիրված էին Հայաստանի գործատուների հանրապետական նիության նախագահ Գագիկ Մակարյանը, Տնտեսական մրցակցության պաշտպանության պետական հանձնաժողովի ներողաբանության և ծրագրերի մշակման վարչության պետ Արման Մանասերյանը: Սեմինարը կազմակերպվել է ՀՊՏՀ միկրոէկոնոմիկայի և ծեռնարկաստիրական գործունեության կազմակերպման ամբիոնի նախաձեռնությամբ:

Ներկաներին ողջունեց ռեկտոր Կորյուն Աթոյանը՝ նշելով, որ ՀՊՏՀ-ում Հայաստանի սոցիալ-տնտեսական խնդիրներին վերաբերող հարցերը քննարկելու նպատակով ստեղծվում է հարթակ, և այս միջոցառումը առաջին, մեկնարկային հանդիպումն է: Ուեկտորը հույս հայտնեց, որ նախատեսվող քննարկումները հնարավորություն կտան տնտեսական տարբեր խնդիրների շուրջ եզրահանգումներ անել:

Ներկաներին ողջունեց նաև պրոռեկտոր Գագիկ Վարդանյանը, ով, կարևորելով քննարկումների հարթակի ստեղծումը, նշեց, որ տնտեսագիտական մտքի կենտրոնը՝ ՀՊՏՀ-ն, չպետք է անմասն ճնաերկրի տնտեսության առնչվող կարևոր իրադարձություններից: Այս առումով ողջունվեց քննարկումներ կազմակերպելու նախաձեռնությունը: Միքայել Մելքոնյանը, ներկաներին ողջունելուց հետո, խոսքը փոխանցեց միկրոէկոնոմիկայի և ծեռնարկաստիրական գործունեության կազմակերպման ամբիոնի ասխատենտ, տ.գ.թ. Արթուր Առաքելյանին:

Բանախոսը «Մրցակցային միջավայրի բարելավման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» գեկուցմանը անդրադապ մրցակցության էությանը, մենաշնորհներին, տնտեսական մրցակցությանը առնչվող օրենքներին: Զեկուցման ընթացքում նախավորապես ներկայացվեց մեր երկրի մրցակցային միջավայրի

իրավիճակի գնահատումը. կատարվեց պարենային, ոչ պարենային ապրանքաշուկաների համակենտրոնացման գնահատում, խոսվեց տնտեսական մրցակցություն և ՓՄՁ փոխհարաբերությունների մասին:

Զեկուցման ավարտին բանախոսը քննարկման ներկայացրեց նի շարք առաջարկներ, որոնցից մեկն, օրինակ, այսպիսին էր՝ վերափոխել գերիշխող և մենաշնորհային համարվող ընկերությունների սահմանան եզրերը:

Զեկուցման ավարտից հետո հնչեցին տարբեր տեսակետներ, կարծիքներ, առաջարկներ, հարցադրումներ, ծավալվեց քննարկում:

Ելույթ ունեցավ Տնտեսական մրցակցության պաշտպանության պետական հանձնաժողովի ներողաբանության և ծրագրերի մշակման վարչության պետ Արման Մանասերյանը՝ մեկնաբանելով իրենց հանձնաժողովի գործունեության որոշ ասպեկտներ, մասնավորապես շեշտելով, որ ՏՄՊՊՀ հիմնական անելիքը համակենտրոնացումների նկատմամբ վերահսկողությունն ու շուկաներում նույտի խոչընդուների բացահայտումն է, խոսեց բարձրացված խնդիրների մասին, ներկայացրեց իրենց մոտեցումները:

Եզրափակելով քննարկումը՝ ՀՊՏՀ ռեկտոր Կորյուն Աթոյանը նշեց. «Այս քննարկումների հարթակի ստեղծման հիմնական նպատակը հետևյալն է՝ Տնտեսագիտական համալսարանը պետք է իր մոտեցումներով, հետազոտություններով և առաջարկներով պիտանի լինի Կառավարությանը: Մենք, որպես մասնագետներ, պետք է խոսք ունենանք ասելու, այսինքն՝ պետք է ունենանք տնտեսության զարգացման մեր ծանապարհային բարեկզեր»:

Քննարկման նախաձեռնող, պրոֆեսոր Միքայել Մելքոնյանը բարձր գնահատեց թեմայի շուրջ անցկացված քննարկումը՝ շեշտելով, որ նպատակ կա կայացնել այս նոր հարթակը:

**ԾՄՐՈՒՆՈՎՈՐ ԵՆՔ ՆԵՐԿՎՄՅԱՆԵԼ ՍԽՎՑՆՍԿՍՆ
ԿՐԹՍԹՈՆԵՄԿԻ ԱՐԺՄԱՆԱՅՆ ՄԵՐ ԳԵՐՄԶԵՄԱՇԻԿԱՆԵՐԻՆ՝
ԿՄՐՃՄՊՄՍՈՐԴ ԴԻՄՄՆԿՄՐՄՆԵՐՈՒ ԲԽԵԱՀՄԱՋԵԼՈՎ ԱՐՄԱ
ՁԵՌՔԵՐՈՒՄՆԵՐԸ, ՁԳՏՈՒՄՆԵՐԸ, ԵՐՄՉՄՆԵՐԸ:**

«ԹՎԵՐԻ, ՄՈԴԵԼՆԵՐԻ ԱՇԽԱՐՀՆ Ի ՈՒՆԻ ԻՐ ՌՈՄԱՆՏԻԿԱՆ»

Օվսաննա Ապրեսյանը սովորում է ինֆորմատիկայի և վիճակագրության ֆակուլտետի մաթեմատիկական մեթոդները և նոդելները տնտեսագիտության մեջ մասնագիտության 3-րդ կուրսում, ակադեմիկոս Անուշավան Արզունանյանի անվան կրթաբոշակառու է:

«Նպատակառողջամատական այս մասնագիտությունը, որպեսզի դառնամ ոչ թե տեսարան, այլ հիմնարար տնտեսագետը: Մինչ դիմելը շատ էի հետաքրքրություն տնտեսագետ ծանոթներից, տնտեսագիտականում սովորողներից, թե ինչ հեռանկար է խոստանում ինձ տնտեսագետի մասնագիտությունը, որ բուհի մասնագիտությունն է ավելի արդիական: Իհարկե՝ լավ սովորելու դեպքում: Դիմականում ասում էին, որ այսօր գործառուն բարձր է գնահատում մաթեմատիկական ուղղվածությամբ կրթություն ստացած տնտեսագետներին: Ահա ես էլ ընդունեցի ին որոշումը: Ինչ խոսք, դեր խաղացին նաև նախասիրություններս, դպրոցում ստացած գիտելիքներս», - պատմում է Օվսաննան ու շատ համոզիչ կերպով ավելացնում. «Չպետք է կարծել, որ սա չոր ու անկյանք մասնագիտություն է: Թվերի, մոդելների աշխարհն էլ ունի իր ռումանտիկան: Օրինակ, մեր դասախոսը՝ պարոն Թերզյանը, ասում է, որ էկոնոմետրիկան ռումանտիկ առարկա է, այն միավորում է տնտեսագիտությունն ու մաթեմատիկան: Իրոք, հետաքրքիրն այն է, որ առաջին հայացքից չոր թվացող մոդելների մեջ տեսնում են կյանքը, հատում կետերը, և այդ ամենը ուրախություն է պարզեցնելու: Եթե ավելի լուրջ ու գործնական խունքը, ապա տնտեսագիտությունը բազում չբացահայտված կողմեր ունի: Իսկ տնտեսագիտության խորքում ու հիմքում ցանկացած բանաձևում ու թերենում հենց մեր մասնագիտությունն է, այսինքն լավ սովորելու դեպքում կարող ես բացահայտում ներ կատարել, հաջողության հասնել»:

Օվսաննայի հայրիկը շատ էր ցանկանում, որ դուստրը ռազմական բժիշկ դառնա, սակայն երաժշտությամբ տարված աղջիկը ավելի հակված էր կյանքը կապել դաշնամուրային արվեստի հետ: Բայց ահա հայրիկի ցանկության ու երազանքի ուսկե միջինում ի հայտ է գալիս տնտեսագիտությունը, որի հանդեպ սերն ու հետաքրքրությունը, ինչպես հավաստիացնում է մեր հերոսուհին, տարեցուարի ոչ միայն չեն խամրում, այլև բազմապատկվում ու աճում են:

«Բայց ես չեմ հրաժարվել իմ երազանքից, առաջին իսկ հնարավորության դեպքում ինձ համար սպիտակ ռոյալ եմ գնելու կամ էլ՝ սև: Ու շարունակելու եմ պարապել կամ էլ՝ ընդունվելու եմ կոնսերվատորիա: Բայց այժմ աշխատում եմ շատ լավ սովորել, այնուհետև շարունակել ուսումն արտերկրի որևէ բուհում, վերադառնալ և գիտելիքներս մերդնել հայ-

րենիքում», - ասում է Օվսաննան ու ավելացնում, որ ցանկանում է որոշակի կայունության հասնել և ապա միայն շարունակել կյանքի կոչել մյուս երազանքներն ու նպատակները:

Դասերին զուգահեռ, մեր հերոսուհին, երկրորդ կուրսից սկսած, որպես գործակալ է աշխատում «Ուսուցչական Արմենիա» ապահովագրական ընկերությունում: Ասել է թե, արդեն սկսել է սեփական համեստ ներդրումն ունենալ իր բազմանդամ ընտանիքի համատեղ բյուջեում: Ծնողներն ել ուրախ ու հպարտ են, որ իրենց կրտսեր դուստրը, մեծ քույրերի նման, հաստատուն առաջ է քայլում դեպի իր նպատակները:

Օվսաննայի հետ գրույցի ընթացքում մեզ են փոխանցվում նրա հաստատականության ու վստահության լիցերը: Կասկածից վեր է այս աղջիկը ոեն մեծ ձեռքբերումներ կունենա, կդառնա այն տընտեսագետը, որը մաթեմատիկական ու կիրառական հիմնավոր գիտելիքներով, ինչու չէ, գուցե նաև գիտական նոր խոսքով ու հայտնագործություններով կնպաստի տնտեսագիտության չքացահայտված կողմերի բացահայտմանը, հայրենի տնտեսության զարգացմանը: Նա համարձակ կօճա իր նպատակների հետևից, քանի որ սիրում է աշխատել, սովորել ու երազել:

«ՊԵՏՔ Է ԻՆՔԱՆԱՏՈՒԼՎԱԳՈՐԾՎԵԼ ՈՒ ԶԱՐԳԱՆԱԼ»

Մարգարիտ Բաղդասարյանը սովորում է մարքերին գի և բիզնեսի կազմակերպման ֆակուլտետի մարքերին գ մասնագիտության 3-րդ կուրսում, Վլադիմիր Ներկարարյանի անվան կրթաբոշակառու է:

Ավարտել է Արտաշես Շահինյանի անվան ֆիզմար հաստուկ դպրոցը: Այսօր իր մասնագիտության անդառնալիորեն սիրահարված աղջիկն էլ մի ժամանակ, մեր հերոսներից շատերի նման, երկնտրանքի առջև է կանգնել՝ տնտեսագիտական ո՞ր մասնագիտությունն ընտրել՝ հաշվապահություն, թե՝ մարքերին: Երկրորդն ավելի գրավիչ էր աղջկա համար: Ծանրութեքն անելուց հետո հասկանում է զարգացող ու հեռանկարային մասնագիտությունն է և կայացման, առաջընթացի նպատակով ասպարեզ կրացի:

«Երգել շատ եմ սիրել, անգամ մտածել եմ վոկալի

դասերի հաճախելուն ասին, բայց հանգամանքների բերուն ովզ գնացի այդ ճանապարհով: Տարված է նաև շախմատով, թե նիստով: Դիմա դասերին գորգահեռ ավելի շատ կարդում եմ, հատկապես՝ հոգեբանական գրականություն, իսկ վերջին ժամանակներս ինձ մոտիվացնում է Ուչչարդ Բրենսոնի «Ամեն ինչ գրողի ծոցը: Սկսի՛ և արա» ("Screw it, let's do it") գիրքը, նույնիսկ պահանջ է առաջանում ժամանակ առ ժամանակ անդրադառնալու և վերներեցնելու», - ասում է Մարգարիտան և նշում, որ իր համար այս շրջանը դիտարկում է որպես կարևոր փուլ, իինք, երբ ստեղծվում են ուսման բարեհաջող ավարտի և նախագիտական աճի ու կայացման նախադրյալները:

«Ինչպես ասացի, մասնագիտությունս ինձ շատ է գրավում, անվերջ խորանուխ լինելու ձգուում ունեմ, սակայն ուզում եմ գիտելիքներս հարստացնել և ինձ փորձել նաև տնտեսագիտության այլ ոլորտներում: Այժմ «Ռոսգուստրախ Արմենիա» ապահովագրական ընկերությունում մասնակցում եմ «Ապագայի գործակալ» մրցույթ-նախագծին, իմ նախաձեռնությամբ փորձառություն են անցել նաև «ՎՏԲ-Դայաստան բանկ»-ում, հաջորդը կլինի հաշվապահական դասընթացներին մասնակցությունը: Մարքեթինգի մասնագետը պետք է իրեն փորձի տարբեր ոլորտներում: Օրինակ, ինձ ավելի հոգեհարազատ է գրասենյակային աշխատանքը՝ որպես կառավարիչ-նախրերուող, որը կարծում եմ պետք է տնտեսագիտական մտածողություն և հարուստ գիտելիք ունենա: Թեև, դեռ չեմ շտապում վաղաժմ որոշուներ ընդունել: Պարզապես գիտեմ, որ պետք է ինքնակատարելագործվել ու զարգանալ», - ասում է մեր հերոսուիկին:

Մարգարիտան համոզված է, որ հաջողության գրավականը ոչ միայն մասնագիտական գիտելիքներն են, այլև սեփական բնավորության ու վարքագիր թերությունները շտկելը, բացերը լրացնելը, իսկ դրա համար, ինչպես ինքն է ասում, պետք է ինքո՞ք քեզ խոստովանես սեփական թերություններոյ: Իրեն համարում է բավականին շիվող ու անմիջական մարդ, բայց կցանկանար մեծ լսարանի հետ աշխատելու հմտություններ ևս ձեռք բերեր, այսինքն՝ տիրապետեր ճարտասանական արվեստին և անհրաժեշտության դեպքերն ու գաղափարները կարողանար լսողին հասցնել լիարժեք և ինքնավստահ կերպով:

Հուստով հայտնի կդառնան նոր անվանական կրթարոշակառուները: Ավելի քան վստահ ենք՝ նրանք կլինին նույնքան խելացի ու բանիմաց, պրատող ու հետաքրքրասեր: Միաժամանակ հոյս ենք տածում, որ գերազանցիկ ուսանողների այս գեղեցիկ յոթնյակում տեղ կգտնեն նաև տղամար:

ԱՐՄԻՆԵ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

ՀՊ-ում ԻԻՀ արտակարգ և լիազոր դեսպան Սոհամնադ Ուեհսին մարտի 27-ին մեր համալսարանում հանդես եկավ «Դայ-իրանական տնտեսական հարաբերությունները» թեմայով դասախոսությամբ: Դեսպանի հետ հյուրընկալվեցին նաև առաջին աստիճանի խորհրդական Ղոլամ Ռեզա Էրօահմադի ուղարկությունը, առևտորային կցորդ Դայայակ Ավետիսյանը: Դյուրերին դիմավորեցին ՀՊՏՀ ռեկտոր, պրոֆեսոր Կորյուն Աթոյանը, գիտության և արտաքին կապերի գծով պրոռեկտոր Գագիկ Վարդանյանը, իսկ նիստերի սրահում, որտեղ տեղի ունեցավ դասախոսությունը, ներկա էին պողոթեսորադասախոսական անձնակազմի անդամներ, վարչական ստորաբաժնումների աշխատակիցներ, ուսանողներ: Դանդիպումը նախաձեռնել էր ՀՊՏՀ արտաքին կապերի բաժինը:

Ողջոյնի խոսքում ռեկտոր Կորյուն Աթոյանը շնորհակալություն հայտնեց ԻԻՀ դեսպանին՝ հրավերն ընդունելու և ՀՊՏՀ-ում հյուրընկալվելու համար, խոսեց Դայաստանի ու Իրանի դարավոր քարեկանության, ներկայում կրթական հաստատությունների միջև զարգացող անուր կապերի մասին, ներկայացրեց համալսարանի ձեռքբերումները, նշեց, որ ուրախ կլինի ուսանողների շարքում տեսնել նաև Իրանից ժամանած երիտասարդների:

Մոհամմադ Ռեհման նշեց, որ ուրախ է գտնվել ՀՊՏՀ-ում, ապա անդրադարձավ հայ-իրանական հարաբերություններին, հատկապես՝ Վերջին տարիների բարձր մակարդակի փոխայցելություններին, տնտեսական փոխգործակցությանը, երկու ժողովուրդների բարեկանական հարաբերություններին, մշակութային և կրթական առնչություններին, այնուհետև ներկայացրեց Իրանի տնտեսական դիրքը տարածաշրջանում, երկրի տնտեսական առանձնահատկությունները, վերջին տարիներին արտահաննան, ներմուծման ծավալները, օտարերկյա ներդրումները: Դասախոսությունից հետո հարցադրումներով հանդես եկան թե՛ դասախոսները, թե՛ ուսանողները, այնուհետև ռեկտորն ու պրոռեկտորը հյուրերի հետ շրջեցին բուհում՝ ներկայացնելով վերջին տարիների բարեկոխումներն ու համալսարանի ձեռքբերումները:

Մարտի 31-ին ՀՊՏՀ հանդիսությունների սրահում ՀՀ-ում ԻԻՀ դեսպանության մշակութի կենտրոնի նախաձեռնությամբ և ՀՊՏՀ արտաքին կապերի բաժնի աջակցությամբ տեղի ունեցավ իրանական ազգային նվազարանների «Սորութ» համույթի համերգը: Միջոցառման ներկա էին համալսարանի դեկանները, ուսանողները և պրոֆեսորադասախոսական համակազմի ներկայացուցիչները:

Երևանի պետական կամերային բարերարության մարտի 5-ին կայացել է ամենամյա «Դայլիքան» մրցանակաբաշխությունը, որին ներկա է գտնվել ՀՀ Նախագահ Սերժ Սարգսյանը։ ՀՊՏՀ ուսանողական խորհուրդը չորրորդ տարին անընդմեջ Դայլիքանի երիտասարդական հիմնադրամի կազմակերպած այս մրցանակաբաշխությունում հաղթող է ճանաչվել «Հավագույն ուսանողական ինքնակառավարման մարմին» անվանակարգում և արժանացել «Դայլիքան» մրցանակի ու հավաստագրի։

ՈՒԽ ներկայացուցիչները՝ նախագահ Սերգեյ Խառատյանի գլխավորությամբ մարտի 5-ին հյուրընկալվեցին ռեկտոր Կորյուն Արյոյանի մոտ, նրան հանձնեցին հիենա մրցանակը։

«Չորրորդ տարին անընդմեջ մեր բուհը լավագույնն է ճանաչվում, և սա շատ գովելի է։ Ցանկալի է, որ ձեր ծերքերումները ավելի շատանան։ Մարդուն եմ, որ նույն ոճով շարունակեք աշխատել և միշտ հայաստանյան բուհերի շարքում ճանաչվեք լավագույն ուսանողական մարմին», - ուսանողներին ասաց ռեկտոր Կորյուն Արյոյանը՝ անդրադառնալով նաև համալսարանի ղեկավարությունունու համագործակցությանը, նշելով, որ թեև այն արդյունավետ է, բայց պետք է ավելի բարձր հիմքերի վրա դրվի։ «Դամալսարանի ռեկտորը, պրոռեկտորը, դեկանը, ամբիոնի վարիչը չեն կարող նկատել բոլոր խնդիրները, իսկ ուսանողների հետ համագործակցությունը կօգնի ավելի մեծ ուշադրություն դրանել առևլախնդիրներին։ Ես նշշտ եմ ասել, որ մեր համագործակցությունից բուհը կշահի։ Մեր հաջողությունը ներ համագործակցության մեջ է, երկուսին նապատակն էլ կրության որակը բարձրացնելն է, ուսումնական գործընթացը կատարելագործելը։ Դամատեղ ուժեղով պետք է բարձրացնենք մեր բուհի վարկանիշը», - նշեց ռեկտորը՝ ուսանողներին հորդորելով ավելի ակտիվ լինել կրթական, ուսումնական և գիտական աշխատանքներում։

Սերգեյ Խառատյանը ներկայացեց մրցանակաբաշխության մանրանական ներկայան, նշեց, որ այն պատվարեր, միաժամանակ պարտավորեցնող է։ Այնուհետև նա ռեկտորին ներկայացրեց խորհրդի աշխատանքները՝ շեշտադրելով, որ ընթացիկ տարում դրանք հիմնականում կատարվելու են կրթական խնդիրների ուղղությամբ։

ՀՊՏՀ գործունեության բարելավնան գործողությունների պլանը հաստատվել էր 2014 թ. նոյեմբերի 14-ին կայացած գիտական խորհրդի նիստում, իսկ այժմ արդեն համալսարանի աշխատակիցների համար հասանելի է «ՀՊՏՀ գործունեության բարելավնան գործողությունների պլան» (01.10.2014 – 01.10.2018) գրքույթը, համաձյան որի՝ արդեն սկսվել են ստորաբաժանումների հնքանակերլուծության աշխատանքները։

ՀՀ կրթության և գիտության նախարար Արմեն Աշոտյանի մասնակցությամբ մարտի 17-ին տեղի է ունեցել ՀՀ բուհերի ուսանողների 16-րդ հանրապետական մարզական խաղերի հանդիսավոր բացումը և շախմատի առաջնության համրությունը (16-րդ մարզական խաղերը մեկնարկել են մարտի 14-ին՝ շախմատի առաջնությամբ)։ Դաշտողներին պարզաւորել է ԿԳ նախարարը։ Թիմային պայքարում ՀՊՏՀ շախմատի տղաների թիմը զբաղեցրել է 3-րդ մրցանակային տեղը, արժանացել բրոնզե մեդալների և պատվոգրերի։

Անհատական պայքարում 3-րդ տեղը նվաճել է ՀՊՏՀ ՏԿ և ՄՏՀ ֆակուլտետի ուսանող երիտարդ Ակրտսյանը, ով 9 հնարավորից վաստակել է 7-ը։ Մեր աղջիկները թիմային պայքարում զբաղեցրել են 4-րդ հորիզոնականը։

Մեր թիմների շախմատի մարզիչն է Ֆիզիաստիհարակության, ԱԻ և ՔՊ ամբիոնի դասախոս Լյուդմիլա Յովինիսյանը։

ՀՀ բուհերի ուսանողների 16-րդ հանրապետական մարզական խաղերի շրջանակներում ՀՊՏՀ մարզադադարին էին անցկացվում վոլեյբոլի աղջիկների և տղաների առաջնությունները։

Կոլեյրովի աղջիկների առաջնությունում ՀՊՏՀ հավաքականը զբաղեցրել է 3-րդ մրցանակային տեղը՝ նվաճելով բրոնզե մեդալ։ Աղջիկների թիմի մարզիչն է Ֆիզիաստիհարակության, ԱԻ և ՔՊ ամբիոնի պրոֆեսոր, մանկագիտության գիտ. թեկնածու Խակորյանը։

2015 թ. փետրվարի 14-ին և 15-ին ՀՊՏՀ-ում անց է կացվել ՈՂ «Տնտեսագիտության բարձրագույն դպրոց» ազգային հետազոտական համալսարանի (ՀԱՅ ԲՎՊ) ուսանողների և շղանավարտների օլիմպիադա՝ մագիստրոսական դիմել ցանկացողների համար։ Օլիմպիադային մասնակցել են հայաստանյան տարրեր բուհերի ուսանողներ, անցկացվել է ֆինանմեր և վարկ, իրավագիտություն, համաշխարհային տնտեսագիտություն, տնտեսագիտություն, մաթեմատիկական մեթոդներ և վերլուծություն, կառավարում, բիզնես, ինֆորմատիկա, լրագրություն, լեզվաբանություն, պատմություն, գովազդ և հանրային կապեր մասնագիտությունների գծով։

Օլիմպիադայի բացմանը ներկա են գտնվել ՀՊՏՀ գիտության և արտաքին կապերի գծով պրոռեկտոր Գագիկ Վարդանյանը, արտաքին կապերի բաժնի պետ Վարդ Դուկասյանը, նոյն բաժնի գլխավոր մասնագետ Աղավնի Հակոբյանը։ Օլիմպիադան անց են կացրել «Տնտեսագիտության բարձրագույն դպրոց» Հայաստանի նախագծերի համակարգող Սոնա Սիրզախանյանը և ՀԱՅ ԲՎՊ-ի սոցիոլոգիական տնտեսագիտության ամբիոնի պրոֆեսոր, «Միք Ռուսիա» ամսագրի գլխավոր խմբագիր Սվետլանա Բարսուկովան։

Դաշտողներին մագիստրոսական անվճար կրթություն կստանան «Տնտեսագիտության բարձրագույն դպրոցում»։

Սարքերին անբիոնը «Մարքեթինգի հայկական ակումբ» կազմակուրման և զարգացման գործում ունեցած նշանակալի ավանդի համար պարգևատրվել է շնորհակալագրով։ Մարտի 10-ին նշվել է ակումբի 5-ամյա հոբեյանը, և այս արթորով կազմակերպված միջոցառումն շրջանակներում ակումբի կողմից հանձնվել են պարզելու մասնակցելու համար։ Միջոցառումն անցկացվել է ՀԱՅ ԲՎՊ-ի մասնակցելու համար։ ՀՊՏՀ-ից մասնակցել են մարքեթինգի ամբիոնի վարիչ, տ.գ.դ., պրոֆեսոր Արարատ Զաքարյանը, մեր բուհի դասախոսներ, ուսանողներ։

Հնորհավորում ենք մարքեթինգի ամբիոնին, մաղթում արդյունավետ համագործակցության նորանոր օրինակներ։

Գիտության բաժնի նախաձեռնությամբ փետրվարի 18-ին ՀՊՏՀ-ում հյուր էին ՀՀ կենտրոնական բանկի ներկայացուցիչները՝ ԿԲ խորհրդի անդամներ Արմենակ Դարբինյանը (տ.գ.դ.), և Աշոտ Սկրտչյանը (տ.գ.թ.), ԿԲ մակրոտնտեսական կամխատեսումների բաժնի պետ Շահամե Ջարությունյանը, ԿԲ բանկային համակարգի կարգավորման բաժնի պետ Մարիամ Եղիազարյանը, ԿԲ ֆինանսական համակարգի կայունության և զարգացման վարչության վերլուծաբան, տ.գ.թ. Էդգար Էվոյանը: Սահմանակցում էին ՀՊՏՀ գիտության և արտաքին կապերի գծով պրոռեկտոր Գագիկ Վարդանյանը, պրոֆեսորադասահոսական անձնակազմի ներկայացուցիչներ, ուսանողներ:

«ՀՀ մակրոտնտեսական զարգացումները 2014 թվականին» գեկուցմամբ հանդես եկավ Շահամե Ջարությունյանը, «Հայաստանի ֆինանսական համակարգը», «Քանակային համակարգում կարգավորման փոփոխություններ» թեմայով՝ Մարիամ Եղիազարյանը:

Գիրք նվիրելու օրը ներ բուիի ուսանողները նշեցին յուրատեսակ ֆլեշմոնրով, որը նախաձեռնել էր մարքեթինգի և բիզնեսի կազմակերպման ֆակուլտետի ուսանողական խորհուրդը: Դասամիջոցին ՀՊՏՀ բակում տասնյակ ուսանողներ իրենց ընտրությամբ որպես նվեր ստացան գրքեր (հայ, ռուս և արտասահմանյան գրականություն)՝ պատասխանելով գրականության առնվազությանը հարցերի: Յուրաքանչյուր ուսանող պետք է պատասխաներ 1 հարցի, իսկ դժվարանալու դեպքում հարավորություն էր ստանուն պատասխանելու 2-րդ հարցին՝ նշելով հայ, ռուս և արտասահմանյան գրողների անունները, որոնց դիմանկարները ցուցադրված էին: Գրքերը հավաքվել էին մարքեթինգի և բիզնեսի կազմակերպման ֆակուլտետի ուսանողների շանեքրով:

Ուսիսորիդի արտաքին կապերի համձնաժողովի նախաձեռնությամբ մարտի 18-ին ուսանողների հյուրն էր Միջազգային կրթության ամերիկյան խորհրդիներ ACTR/ACCELS հայատանյան գրասեմյակի ներկայացուցիչը, «Education USA – Հայաստան» կրթական խորհրդատվական կենտրոնի խորհրդատու Շուշաննա Աբրվյանը: Նա ներկայացրեց ԱՄՆ-ուն բարձրագույն կրթության հնարավորությունները:

Փետրվարի 24-ին «Երդվալ որակավորված հաշվապահների ասոցիացիայի» (ACCA)՝ «Գրանդ Թորնթրոն» առողջութական ընկերության և «ԱՅ ԵՅ ԲԻ» բիզնես միջազգային ակադեմիայի ներկայացուցիչները բուիի կարիերայի և մարքեթինգի կենտրոնի հետ համատեղ ուսանողների համար կազմակերպել էին «Կարիերայի բացահայտումների օր» խորագրով համդիպում:

Հանդիպման առաջին մասում «ԱՅ ԵՅ ԲԻ»-ի միջազգային որակավորումների բաժնի համակարգող Սարինե Ջարությունյանը տեղեկություններ ներկայացրեց «ACCA»-ի, կրթարշակի հնարավորությունների մասին:

«Գրանդ Թորնթրոն» ընկերության մարդկային ռեսուրսների զարգացման բաժնի հեկավար Անի Ասլանյանը ներկայացրեց իրենց ընկերության կողմից առաջարկվող աշխատանքային հնարավորությունները, աշխատակիցների ընտրության մասնագիտական չափամիջները, ընկերությունում հարցարույցը հաջողությամբ անցնելու հմտությունները, ինչպես նաև՝ հայաստանյան շուկայում միջազգային որակավորումների դերը աշխատանքի ընդունման հարցում և այլն:

ՀՊՏՀ ուսկոր Կորյուն Արյանը հերթական շնորհակալական նամակն է ստացել ՀՀ գինված ուժերից. այս անգամ այն ՀՀ ՊՆ Ն գորամասից է՝ ներ բուիի ֆինանսական ֆակուլտետի շրջանավարտ, զինծառայող Տիգրան Անդրանիկի Ղազարյանի բարեխիղճ և օրինակելի ծառայության համար: Ծնորհակալագիրը նշված գորամասի հրամանատար, զնդապետ Ա. Օհանյանի և հրամանատարի ԱՐՏԱ գծով տեղակալ, փոխգնդապետ Ա. Թումանյանի կողմից է:

Միջազգային ծրագրերի կենտրոնում փետրվարի 27-ին կայացավ համդիպում Տեմպուսի «Հայաստանում մարդկային կապիտալի գնահատման և շրջանավարտների գրադրագումնական նորությունների գաղափարը» («HEN-GEAR») ծրագրի շրջանակներում, որի նպատակն էր հայաստանյան պետական և ոչ պետական «HEN-GEAR» ծրագրի ոչ անդամ բուհերի ներկայացուցիչներին տեղեկացնել ծրագրի մասին, որպեսզի հետագայուն նրանք էլ ներգրավվեն:

Ներկաներին ողջունեց Հայաստանում «Երազմուս պյուս» ծրագրի ազգային գրասեմյակի համակարգող Լանա Կառլովան, ով նշեց, որ արդեն երկու տարի է՝ ծրագիրը գործում է, և արձանագրվել են ուշագրավ արդյունքներ: Նա ընդգծեց, որ «HEN-GEAR»-ը հնարավորություն կտա բացահայտելու, թե որքանով են բուհական կրթական ծրագրերն արդյունավետ: Այնուհետև ծրագրի համակարգող, Ալմա-Լատիլեա միջրուհական կոնսորցիոնի (Խտալիա) ներկայացուցիչ Լուիզա Սենգոնին մանրանանորեն անդրադարձավ ծրագրի էռլիքանը, նպատակներին, իմրդիներին, բացատրեց, թե ինչ է պյատֆորմը: Խոսվեց հայաստանյան և արտասահմանյան գործընկեր-անդամների մասին: Լուիզա Սենգոնին նշեց, որ ծրագրի նպատակն է Հայաստանում տեղեկացնել շրջանավարտների առաջարկն ու պահանջարկը հավասարակշռող համալիր նորին՝ իմնըված շրջանավարտների տեղեկատվական բազայի ստեղծման վրա: Քննարկվեցին ծրագրին առնչվող միշտը հարցեր:

Ինչպես տեղեկացրեց ՀՊՏՀ որակի բաժնի աշխատակիցը, ծրագրի շրջանակներում ստեղծված տվյալների բազայում առկա են ՀՊՏՀ ավելի քան երկու հազար շրջանավարտների տվյալներ:

Նոյն օրը ծրագրի շրջանակներում «Երևան պյատ» բիզնես կենտրոնում տեղի է ունեցել համդիպում նաև գործառուների հետ, որի նպատակը գործառուներին ծրագրում գրանցվելու ընթացակարգը ներկայացնելն էր:

«HEN-GEAR» ծրագրի կամփոփվի այս տարի:

Փետրվարի 13-ին կայացավ «Ամբերդ» կենտրոնի աշխատանքային քննարկում՝ ռեկտոր Կորյուն Աթոյանի գլխավորությամբ: Մասնակցում էին գիտության և արտաքին կապերի գծով պրոռեկտոր Գագիկ Վարդանյանը, «Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնի տնօրեն Սամվել Ավետիսյանը, կենտրոնի աշխատակիցները և ընթացիկ հետազոտական խմբերի ղեկավարները: Հանդիպման նպատակն էր քննարկել հետազոտությունների շրջանակներում ստացված հաշվետվություններին առնչվող մի շարք հարցեր: Մասնավորապես, կենտրոնի աշխատակիցները հետազոտական ծրագրերի կատարողներին ներկայացրեցին իրենց դիտարկումները ու նկատառումները կատարված հետազոտությունների վերաբերյալ:

Հետազոտական խմբերի ղեկավարներ տ.գ.դ., պրոֆեսոր, ակադեմիկոս Յուրի Սուվարյանը, տ.գ.դ., պրոֆեսորներ Զոյա Թադևոսյանը, Աշոտ Թավառյանը, Միքայել Մելքոնյանը և փ.գ.դ., պրոֆեսոր Արամ Սարգսյանը, ի պատասխան հանդես եկան պարզաբանումներով:

Հանդիպման ավարտին ռեկտոր Կորյուն Աթոյանը ընդգծեց, որ բոլի ղեկավարությունը հետազոտական խմբերից ակնկալում է արդյունավետ աշխատանք, հետազոտական այնպիսի արդյունք, որը կծառայի նպատակին:

ՀՊՏՀ «Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնում փետրվարի 27-ին հյուրընկալվել է ին գերմանական «Կոնրադ Ադենաուեր» հիմնադրամի «Քաղաքական երկխոսություն» Հարավային Կովկաս» տարածաշրջանային ծրագրի գիտաշխատող Ֆլորիան Ֆեյերաբենդը և Հայաստանի նախագիծ ղեկավար Լիհաննա Մարտիրյանը: Նպատակը կենտրոնի գործունեությանը ծանոթանալն ու համագործակցության հեռանկարները քննարկելն էր:

Կենտրոնի տնօրեն, պրոֆեսոր Սամվել Ավետիսյանը ներկայացրեց «Ամբերդ» գործունեությունը, նպատակը, խոհիրները, աշխատակիցներին, խոսեց 2-ամյա գործունեության արդյունքների մասին: Սամվել Ավետիսյանն ընդգծեց, որ կենտրոնը ֆինանսավորվում է բոլի բյուջեից, ինչը հայաստանյան բուհական հա-

մակարդում առանձնահատուկ երևույթ է: Որպես կենտրոնի մեկ այլ առանձնահատկություն՝ տնօրենը նշեց, որ հետազոտություններում ներգրավվում են նաև մագիստրանտներ, որոնք վճարվում են հետազոտական աշխատանք կատարելու համար: Ներկայացվեցին նաև «Ամբերդի» գործընկեր նախարարությունները, իհմադրամները և կազմակերպությունները:

Ֆլորիան Ֆեյերաբենդը ներկայացրեց «Կոնրադ Ադենաուեր» հիմնադրամը, ապա նշեց, որ հատկապես հետաքրքրված է սոցիալ-տնտեսական ուղղվածությամբ հետազոտություններով, կարևոր է անվտանգության ու երիտասարդության զբաղվածությանը վերաբերող թեմաները: Քննարկեցին, ուրվագծվեցին համագործակցության հեռանկարները:

Կողմերը արդյունավետ համագործակցության հույս հայտնեցին:

Գիրք նվիրելու օրվա առիթով մեր բոլի գրադարանի և ՀՊՏՀ «Ընթերցասերների ակումբի» նախաձեռնությամբ փետրվարի 19-ին ՀՊՏՀ գիտական ընթերցասրահում կազմակերպվել էր «Ընթերցանություն» այսօր. գի՞՞ռ, թե՝ էլեկտրոնային տարրերակ» թեմայով քննարկում՝ գրադարանի տնօրեն Արմինե Շովիանիսիսիանի, աշխատակիցների և նշված ակումբի անդամ, տարբեր բուհերի ուսանողների նախակցությամբ:

Քննարկնան ընթացքում թեմայի վերաբերյալ հնչեցին տարրեր տեսակետներ ու կարծիքներ: Քննարկում վարում էր Արմինե Շովիանիսիանը՝ փորձելով պարզել, թե գրի որ տարրերակն են նախընտրում և հնչու, ինչ առաջարկներ ունեն ընթերցանության դերը բարձրացնելու, բուհերի ընթերցասրահներից օգտվելով գրավիչ դարձնելու և այլ հարցերի վերաբերյալ:

Տարբեր բուհերի ուսանողների մասնակցությունը քննարկմանը ձևավորել էր բազմակարծություն: ՀՊՏՀ գրադարանի անունից տնօրենը հայդասական հեղինակների գրքեր նվիրեց «Ընթերցասերների ակումբին», իսկ «Տնտեսության լրասարանում» լրագորոդներին հասցեագրված գիրքը նվիրեց ՀՊՏՀ լրատվության և համարականության հետ կապերի բաժնի:

ՀՀ վարչապետ Յովիկ Աբրահամյանի մասնակցությամբ մարտի 3-ին Երևանի Միխիթար Դերացու անվան պետական թժկական համալսարանում ամփոփվել են ՀԵՀ-ի հայտարարած կրթարշակի մրցույթի արդյունքները, ըստ որի շուրջ 650 ուսանող ստացել է ուսման վարձի փոխհատուցում:

Նշված մոցույթում կրթարշակի է արժանացել ՀՊՏՀ 113 ուսանող, այդ թվում՝ 8-ը Եղեգնաձորի, 4-ը Գյումրու մասնաճյուղերից:

Մրցույթը հայտարարվել էր հայատանյան պետական բուհերի առկա ուսուցման բակալավրիատում սովորող 1-ին կուրսի՝ անվճար համակարգում չընդգրկված ուսանողների համար:

Մարտի 6-ին նորաստեղծ «Անգլախոսների ակումբի» հյուրն էր ՀՀ կենտրոնական բանկի իրավաբանական վարչության պետ Վարուժան Ավետիքյանը: Հանդիպմանը նաև նակացում էին գիտության և արտաքին կապերի գծով պրոռեկտոր Գագիկ Վարդանյանը, լեզուների ամբիոնի վարիչի Ժ/Ա Սուսաննա Չալարյանը, նույն ամբիոնի դասախոսները: Գագիկ Վարդանյանը նշեց, որ տրվում է «Անգլախոսների ակումբի» գործունեության մեկնարկը, այն կազմակերպվել է բարձր մակարդակով, ապա ներկայացրեց հյուրին: Սուսաննա Չալարյանը հույս հայտնեց, որ նորաստեղծ ակումբի գործունեությունը կնպաստի ոչ միայն ուսանողների անգերենի, այլև տնտեսագիտական գիտելիքների զարգացմանը:

Հանդիպմանը քննարկվեց Հայաստանի ֆինանսական իրավիճակը:

Մարտի 3-ին ՀՀ ՏԿԻՆ ճգնաժամային կառավարման պետական ակադեմիայում տեղի է ունեցել «Արտակարգ իրավիճակներում բնակչության պաշտպանության և քաղաքացիական պաշտպանության արդի հիմնախմբիրները» խորագրով ուսանողական միջրուկական գիտաժողով՝ նվիրված Քաղաքացիական պաշտպանության համաշխարհային օրվան: Գիտաժողովին մեր համալսարանը ներկայացրել են տնտեսության կարգավորման և միջազգային տնտեսական հարաբերությունների ֆակուլտետի 1-ին կուրսի ուսանող Ասատուր Ավետիսյանը՝ «ՀՀ ԱԷԿ-ի անվտանգ գործունեությունը և ազգարնակչության պաշտպանության կազմակերպումը» թեմայով գեկուցմանը (Դեկավար՝ դոցենտ Վեներա Ոսկանյան) և մարքեթինգի և թիզնեսի կազմակերպման ֆակուլտետի 1-ին կուրսի ուսանողության նորա Թովմասյանը՝ «Կենսաբանական գենը (երուավորության)» գեկուցմանը (Դեկավար՝ դոցենտ Սիլիանուշ Զարուհյունյան): Երկուաշխատամբներներածանացել են մասնագետների հավանությանը: Ի դեպք Ռոզա Թովմասյանը գեկուցումը ներկայացրել է Երկու լեզվով՝ անգլերեն, ապա հայերեն, քանի որ գիտաժողովին մասնակցել են նաև ՄԱԿ-ի ներկայացուցիչներ:

ՀՊՏՀ ուսանողներն արժանացել են հավաստագրերի և պատվոգրերի:

ՀՊՏՀ մագիստրանտներ, «Ազգային ինովացիոն համակարգ» գիտալսումնական խմբի (Դեկավարն է տ.գ.թ., դոցենտ Աստոմ Մարգարյանը) անդամներ Անի Չունանյանը և Անի Ավետիսյանը մասնակցել են մարտի 12-ին ԵՊՀ տնտեսագիտության և կառավարման ֆակուլտետում կազմակերպված «Տնտեսագիտության ժամանակակից հիմնահարցերը» խորագրով միջազգային գիտաժողով:

Վիճ: Մեր ուսանողութիմների, ինչպես նաև ՀՊՏՀ ասալիանու վարդան Զանգովյանի գեկուցումները, լավագույնների շարքում տպագրվել են «Տնտեսագիտության ժամանակակից հիմնահարցերը» խորագրով միջազգային 3-րդ գիտաժողովի նյութերի ժողովածուում:

Անի Չունանյանը համեստ է եկել «ՀՀ տնտեսության գիտելիքահենք հատվածի ձևավորման հիմնախմնդիրները» գեկուցմանը, Անի Ավետիսյանը՝ «Բարձր տեխնոլոգիական հիմքի վրա տնտեսության դիվերսիֆիկացման հիմնախմնդիրները»: Մասնակցության համար նրանք ստացել են հավաստագրեր:

Ուսանողական խորհրդի ներկայացուցիչները կանանց տոների միամյակի մեկնարկի՝ մարտի 8-ի արթով մարտի 9-ին վաղ առավոտից բուհի բակում գեղեցիկ տոնական մրնուրոտ էին ստեղծել՝ աշխարհահոչակ շանսոնյե Շառլ Ազնավուրի երգերի հնչյունների ներքո. բուհ մտնող աղջիկներին ու կանանց ուսխորհականները ջերմ ժափտով ծաղկեն էին նվիրում, շնորհավորում:

Մարտիության տոնական մրնուրոտը շարունակվեց դասամիջոցներին: Ուսխորհուրդը բուհի ուսանողութիմների համար կազմակերպել էր ինքնատիպ ֆլեշմոք՝ համեմված ջութակի կենդանի նվազակցությամբ և պարային կատարումներով: Բակում ցուցադրվում էին «Պատկերի՞ն գեղեցիկը» խորագրով լուսանկարչական մրցույթի մասնակիցների լուսանկարները, որոնցում արտացոլված էին կինը, մայրը, աղջիկը, գեղեցիկը: Ֆլեշմոքի ընթացքում հայտարարվեց լուսանկարչական մրցույթի հաղթողի անունը՝ կառավարման ֆակուլտետի 2-րդ կուրսի ուսանողութիմի Լուսինե Կիրակոսյան:

ՀՊՏՀ ուսանող-ազատարտիկների անվան լսարանում մարտի 19-ին կայացավ պղուսահայ լրագրող, Թուրքիայում հայերեն և թուրքերն տպագրվող միակ ամսաթերթի՝ «Ակոսի» գլխավոր խնբագիր, նշանավոր մտավորական Յուանտ Դինքի կյանքին և գործունեությանը նվիրված «1 500 000+1» խորագրով միջոցառումը՝ նվիրված Յայոց ցեղասպանության 100-ամյա տարելիցին:

Ռեկորդային նիստում ապրիլի 3-ին մեծարեցին բուհի վաստակաշատ դասախոս, կոմերցիայի և բիզնեսի կազմակերպման ամբիոնի ղոցենտ, տ.գ.թ. Վոլոյա Գրիգորյանին ծննդյան 75-ամյակի առիթով:

Ռեկորդ Կորյուն Վրոյանը համալսարանի պրոֆեսորադասախոսական անձնակազմի, աշխատակիցների և ուսանողների անունից շնորհավորեց վկրոյու Գրիգորյանին՝ ընդգծելով նրա երկարամյա աշխատանքն ու վաստակը համալսարանում, մաղթելով առողջություն, բարօրություն, համատեղ երկար աշխատանքը: Մեծարանի և գնահատանքի խոսքը հնչեցրին նաև ուսումնամեթոդական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր Պարույր Քալանթարյանը, կառավարման ֆակուլտետի դեկան Միքայել Թավայյանը, ռեկտորի խորհրդական Գրիգոր Կիրակոսյանը: Յորեւարը շնորհակալություն հայտնեց ռեկտորատին իր նկատմամբ ցուցաբերած ուշադրության համար:

ՀՊՏՀ գիտության և արտաքին կապերի գծով պրոռեկտոր Գագիկ Վարդանյանը մարտի 24-ին իր աշխատասենյակում հյուրընկալեց Գերմանիայից ժամանած փորձագետներ Մարտին Վեյսին, եռնստ Լյուդվիգ Շուայսին, գերմանացի ասպիրանտների և հյուրերի, ովքեր ՀՊՏՀ-ում էին՝ բուհում մենքորինգ հրականացնելու հեռանկարները քննարկելու նպատակով: Հանդիպմանը մասնակցում էին նաև մեր համալսարանի ՏԿ և ՄՏՀ ֆակուլտետի դեկան Աստոմ Մարգարյանը, արտաքին կապերի բաժնի պետ Վարդ Ղուկասյանը:

Մասնագիտական հարաբերությունների հարթակ, որտեղ փորձագետը (մենքորի) աջակցում է մեկ այլ անձի՝ զարգացնելու յուրահատուկ հմտություններ և գիտելիքներ, որոնք նպաստում են տվյալ անձի մասնագիտական և անհատական աճին, զարգացմանը. այսպես ձևակերպվեց մենքորին հասկացությունը: Կողմերը նշեցին համագործակցության առավելությունները, երկլաւեք կարևորվեց փորձի փոխանակումը, ուսանողների նոտիվացիային նպաստելը: Խոսվեց նաև բուհում գերանացների դասավանդման մասին:

Յյուրեւը պրոռեկտորի և բուհի աշխատակիցների հետ շրջեցին բուհում, զրուցեցին նաև ուսանողների հետ, Գագիկ Վարդանյանը ուսանողներին ներկայացրեց իրականացվելիք մենքորինգի առավելությունները:

ՏԿ և ՄՏՏ ֆակուլտետի միջազգային տնտեսական հարաբերություններ մասնագիտության 3-րդ կուրսի ուսանողության Տաթևիկ Հովհաննիսյանը ԵՊՀ-ում «Տնտեսագիտության ժամանակակից հիմնահարցերը» խորագրով միջազգային գիտաժողովում արժանացել է մրցանակի՝ լավագույն զեկուցում ներկայացնելու համար:

Գիտաժողովի 16 մասնակիցներից 6-ը, այդ թվում և մեր ուսանողության, լավագույն զեկուցումների համար «Արարատ» բանկի և Հայաստանի բանկերի միության կողմից արժանացել են դրանական պարգևների: Տաթևիկ Հովհաննիսյանը համեստ է եկել «ՀՀ-ում ֆինանսական միջնորդության հիմնախնդիրների հաղթահարման ուղիները» թեմայով զեկուցմամբ, որում փորձ է արվել ցույց տալ մեր երկրում ֆինանսական շուկայի զարգացման հնարավոր հեռանկարները:

Մարտի 17-ին մեր համալսարանում հյուրընկալվել է «ԱՍԱՎԱ»-ի լեգենդար մարտիկներ, «Վաճ» գործողության հրամանատար Վազգեն Սիսիյանը և նոյն գործողության մասնակից Հակոբ Չուլֆայանը: ՀՊՏՀ ռեկտոր Կորյուն Արոյանի ուղեկցությամբ մարտիկները եղան ՀՊՏՀ ուսանողազատանարտիկների անվան լսարանում, ծանոթացան լսարանի ստեղծման պատմությանը, իրենց ստորագրությունը բռնեցին կարմիր հուշագործի վրա: Մեծ դահլիճում ուսանողները դիմեցին «ԱՍԱՎԱ»-ի գործունեության մասին պատմող ֆիլմ, այնուհետև ոինավորեցին մարտիկներին: Հանդիպմանը ներկա էին ՀՊՏՀ պրոքեսուրուներ, պրոֆեսորադասախոսական անձնակազմի ներկայացուցիչներ, աշխատակիցներ, մեծ թվով ուսանողներ: Հանդիպման սկիզբը ազդարարվեց հայոց օրիներգով:

Ներկաներին ողջույնի խոսք ասաց Կորյուն Արոյանը՝ ընդգծելով, որ համալսարանի ուսանողական խորհուրդը միջոցառումների շարք է սկսում՝ նվիրված Հայոց ցեղասպանության 100-ամյա տարելիցին, և այդ համատեքստում մեծ պատիկ է Հայաստանի ազատագրության հայ գաղտնի բանակի մարտիկներին հյուրընկալելը:

Ուս նախագահ Սերգեյ Խառատյանը նշեց, որ ուսանողական խորհրդում ստեղծվել է ժամանակավոր հանձնառողով, որը ձեռնարկելու է Հայոց ցեղասպանության տարելիցին նվիրված միջոցառումներ: Նա նաև խորհրդանշական նվեր հանձնեց մարտիկներին:

Վազգեն Սիսիյանը ներկայացրեց «ԱՍԱՎԱ»-ի գործունեությունը, ստեղծման պատմությունը, ինքի նպատակները, ինդիքները: Խոսվեց նաև «Վաճ» գործողության մասին: Ընդգծվեց խմբի կողմից իրականացվող Հայկական հարցի միջազգայնացման ուղղական միջոցառումների կարևորությունը, անդրադարձ եղավ խմբի գործունեության հիշարժան դեպքերին:

Մտանիսլավսկու անվան ռուսական դրամատիկական թատրոնում ապրիլի 8-ին տեղի է ունեցել ՈՒՀԱ ուսանողական լիգայի 1/2-րդ եզրափակիչ փուլը, որտեղ մեր բուհը ներկայացնող «Հար-Հօզ» թիմը հաջող ելույթ է ունեցել և անցել եզրափակիչ փուլ:

Եզրափակիչ փուլը կայանալու է մայիսին, արդեն իսկ այսօրվանից թիմը պատրաստվում է՝ եզրափակչում լավագույն ելույթ ունենալու և հաղթելու համար:

ՀՊՏՀ ռեկտոր Կորյուն Արոյանը մարտի 16-ին իր աշխատասենյակում հյուրընկալեց ՀՊՏՀ Եղեգնաձորի մասնաճյուղի մի խումբ ուսանողների, մասնաճյուղի հրավիրված դասախոս Բրայան Սալիբային՝ մասնաճյուղի տնօրեն Սոս Խաչիկյանի գլխավորությամբ: Հանդիպմանը մասնակցում էին գիտության և արտաքին կապերի գծով պրոքեսուրություն և անցկացնել գրասաշրջություն-կրթություն-տարածքային զարգացությամայի շուրջ:

Բրայան Սալիբայն Հայաստանում է ամերիկյան միջազգային ծրագրի շրջանակներում, քննարկվում է մասնաճյուղում հետազոտական խումբ ձևավորություն համար, ապա առաջարկեցին մայր բուհի դասախոսների այցեր կազմակերպել մասնաճյուղ՝ բաց դասեր անցկացնելու համար, շեշտեցին եւեկտրոնային գրադարանի հասանելիության խնդիրը: Համալսարանի դեկավարը խոստացավ լուծել ուսանողներին հուզող հիմնախնդիրները:

Մարտի 16-ին նորաստեղծ «Անգլախոսների ակումբ» գործունեության շրջանակներում հերթական հանդիպումն էր, իյուրեն էին Եղեգնաձորի մասնաճյուղի մի խումբ ուսանողներ, Բրայան Սալիբայն, Սոս Խաչիկյանը:

Բրայան Սալիբայն համեստ եկավ «Ինչպես զարգացնել շնորհանդեսներ պատրաստելու հմտությունները» թեմայով դասախոսությամբ:

Վերջում ծավալվեց ակտիվ քննարկում:

Համալսարանի միջազգային ծրագրերի կենտրոնում ապրիլի 9-ին Թբիլիսիի պետական համալսարանի Տնտեսագիտության միջազգային դպրոցի (ISET) ներկայացուցիչները ՀՊՏՀ ուսանողներին ներկայացրեցին միջազգային մագիստրոսական ծրագիրը: Հանդիպումը կազմակերպել էր ՀՊՏՀ արտաքին կապերի բաժինը: Նշանակած համալսարանի մագիստրոս Միհրան Սիրայել Սուբրիասյանը, Վարդան Ղարաբյանը և Արտակ Ռուկանյանը ներկայացրեցին ISET-ի ստեղծման պատմությունը, կառուցվածքը, պրոֆեսուրադասախոսական կազմը, ուսումնառության գործընթացը, ուսանողական առօրյան, կրթարշավային ծրագրերը և այլն: Խոսվեց ընդունելության քննությունների և փորձառությունների մասին: Բուհում դասավանդում են արտասահմանից հրավիրված դասախոսներ, ուսուցումը անգլերեն է:

ՀՊՏՀ-ում ապրիլի 7-ին մեկնարկել են քաղծառայողների վերապատրաստման դասընթացները, որոնք կազմակերպվել են մեր համալսարանի շարունակական և լուցուցիչ կրթության կենտրոնի կողմից:

ՀՀ քաղաքացիական ծառայության խորհրդի կողմից սույն թվականին հայտարարված քաղծառայողների վերապատրաստման մրցույթում ՀՊՏՀ-ն «Համակարգչային հմտություններ» ծրագրի համար:

Համաձայն հաստատված ժամանակացույցի՝ դասընթացները մի քանի փուլերով կընթանան մինչև դեկտեմբեր, մասնակցում են տարրեր նախարարությունների, գերատեսչությունների բարձրագույն, գլխավոր, առաջատար և լրտսեր պաշտոններ զբաղեցնող անձնին: Ծորագիրը ներառում է դասընթացներ՝ տեղեկատվական տեխնոլոգիաներին, կառավարչական հատություններին, ՀՀ Սահմանադրության ու քաղաքարայության առնչվող օրենքների փոփոխությունների և լրացումների շուրջ:

ՀՊՏՀ «Ազգային ինովացիոն համակարգ» գիտաւուսումնական խումբը (դեկավար՝ Աստոմ Մարգարյան) մարտի 23-ին մասնակցել է Նորամուծության և ձեռներեցության ազգային կենտրոնի՝ Երևանում Ռուսաստանի գիտության և մշակույթի կենտրոնի աջակցությամբ կազմակերպված «Նորամուծությունների առևտույնացման մեխանիզմները Սկոլկովո ինովացիոն կենտրոնում» սեմինար-քննարկմանը: Ալյուկովյի բաց համալսարանի գործադիր տնօրենի տեղակալ Եկատերինա Մոռոզովան ներկայացրել է ՈՂ ինովացիոն համակարգը, «Սկոլկովո» ինովացիոն կենտրոնը, նորամուծությունների առևտույնացման փորձն ու ինովացիոն գործունեության ոլորտում երիտասարդ գիտնականների հետ տարփող աշխատանքները, թե ինչ փուլեր է անցել կենտրոնն իր ձևավորման ճանապահին:

Ալյուկովյի բաց համալսարանի փոխնօրենի հետ պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել դասախոսությունների մշակման ու առևտույնացման տարրաբնույթ ծրագրերի շուրջ ձևավորել համագործակցության ընդհանուր օրակարգ ու դրանցում ներգրավել ինչպես հայաստանյան, այնպես էլ արտասահմանյան շահագործ սուրբեկուների:

ՀՊՏՀ-ի և դպրոցների, քոլեջների համագործակցության ծրագրի շրջանակներում մարտի 18-ին բուհում կազմակերպվել էր բաց դրույթի

օր: Սամանակցում էին Երևանի և մարզերի 10 դպրոցների մի խումբ աշակերտներ՝ տնօրենների և ուսուցիչների ուղեկցությամբ: Բուհի մեջ դահլիճում կայացավ հանդիպում՝ հյուրերի և ՀՊՏՀ պրոռեկտորներ Գագիկ Վարդանյանի, Միհրուտ Դարույնյանի, դեկանների, պրոֆեսորադադասախոսական կազմի ներկայացուցիչների, ուսանողների միջև: Համագործակցության այս ծրագրի համակարգողն է լեզուների ամբիոնի դասախոս Լուսինե Կարագուլյանը, ով միջոցառման նախաձեռնողն էր:

Աշակերտները ուկանների, աշխատակիցների և ուսանողների ուղեկցությամբ շրջայց կատարեցին բուհում, եղան տարրեր ֆակուլտետներում, համակարգչային լսարաններում, բակում, ծանոթացան ուսանողական առօրյային:

ԵՎ բասիական տնտեսական հանճառադրույցի մաքսային համագործակցության գծով կութագիայի անդամ (նախարար) Վլադիմիր Գոշինը մարտի 19-ին հանդես եկավ «Եվրասիական ինտեգրման զարգացման և ԵՄ մաքսային օրենսդրության կատարելագործման հեռանկարները» թեմայով դասախոսությամբ: Հանդիպմանը ներկա էին ՀՊՏՀ գիտության և արտաքին կապերի գծով պրոռեկտոր Գագիկ Վարդանյանը, ուսումնակազմակերպական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր Միհրուտ Դարույնյանը, Եվրասիական տնտեսական հանճառադրույցի մաքսային համագործակցության գծով նախարարի օգնական Վաղիմ Ժարդեցկին, ՀՀ ֆինանսների նախարարի խորհրդական Լևոն Բարխուդարյանը, պրոֆեսորադասախոսական կազմի ներկայացուցիչներ, ասպիրանտներ, ուսանողներ:

Վլադիմիր Գոշինն իր ելույթն սկսեց Եվրասիական տնտեսական միության ընդհանուր նկարգրով, պատմական անդրադարձ կատարեց

մի քանի տարի հետ, երբ Ռուսաստանը, Բելառուսը և Ղազախստանը միավորվեցին Մաքսային միության կազմում:

Բանախոսը հանգանանորեն ներկայացրեց միության պայմանագրային-հրավական բազան, կառուցվածքը, անդրադարձավ նաև միանական արժութային գոտու ստեղծմանը, վերլուծեց ազատ առևտորի գոտու հնարավոր ու հավանական զարգացումները: Ուսանողները բազմաթիվ հարցեր:

Պրոռեկտոր Գագիկ Վարդանյանը Վլադիմիր Գոշինին հանձնեց հավաստագիր՝ հետաքրքրական ու խորթային դասախոսության համար:

Մարբերինգի ամբիոնում մարտի 19-ին հյուրընկալվել էին Զժա Վանթայ քաղաքի ներկայացուցիչներ, Զինաստանի պետական բարձր և նոր տեխնոլոգիաների տարածաշրջանային կառույցի տնօրեն Զժան Ժենչիմին, ովքեր հետաքրքրոված էին Հայաստանի հետ տնտեսական, գիտական, ուսումնական բնագավառներում նոր համագործակցությամբ: Այցը ՀՊՏՀ ճանաչողական էր, իյուրերը նպատակ ունեին ծանոթանալու բուհի կորպական ծրագրերին, հետաքրքրվելու ուսանողների փոխանակության ծրագրերով: Մարբերինգի ամբիոնի վարիչ, պրոֆեսոր Կրարատ Զարարյանը և նոյն ամբիոնի դոցենտ Արմեն Ֆալյանը հյուրերի հետ քննարկեցին համագործակցության հեռանկարությունը:

Զժան Ժենչիմին առաջարկեց փոխադարձ այցելություն Չինաստան, ինչը հնարավորություն կտա ծանոթանալու երկրի տնտեսական, կորպական համակարգին, ուսումնական ծրագրերին, որից հետո ձևավորել արդյունավետ համագործակցություն:

Մարտի 27-ին բուհի ուսանողական խորհրդի մշակույթի և սպորտի հանձնաժողովի նախաձեռնությամբ մեկնարկեց «ՀՊՏՀ դուետ» նախագծը՝ առաջին և ոչ մրցութային համերգով: Ելույթ ունեցած ՀՊՏՀ շնորհալի ուսանող-ուսանողուիկները, հնչեցին կատարումներ՝ նաև կենդանի նվազագությամբ: Սայր, սեր, զարուն սրանք էին նեկանարկային համերգի երգերի հիմնական թեմաները:

**ՀՊՏՀ-ում բնասրկեցին
ՀՀ սպառային քսոսքսկանության
ու միջազգային ՀԱՄԱՊՐԾՍԿԵՇԽԱՆ
ՎԵՐՍՐԵՐՈՂ ԽՆԴԻՐՆԵՐ**

Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի և Շվեյցարիայի համագործակցության գրասենյակի Հարավկովկասյան բաժնի աջակցությանը իրականացվող «Հայաստանում ներառական աճի խթանման քննարկումների հարթակի ստեղծում» ծրագրի շրջանակներում անցած ժամանակահատվածում տեղի է ունեցել երկու կլիր սեղան-քննարկում։ Առաջինը փետրվարի 18-ին էր, թեման՝ էր՝ «Հայաստանի Հանրապետության ագրարային քաղաքականությունը և միջազգային համագործակցությունը»։

Միջոցառմանը մասնակցում էին Հարավային Կովկասում շվեյցարական համագործակցության գրասենյակի ղեկավար Զարա Ալլահվերդյանը, նույն գրասենյակի ներկայացուցիչ Լուկաս Լյուշերը, ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարի տեղակալ Արմեն Հարությունյանը, գյուղատնտեսության ոլորտի մի շարք կազմակերպությունների ղեկավարներ և ներկայացուցիչներ, ՀՊՏՀ ուսումնամեթոդական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր Պարույր Քալանթարյանը, համալսարանի պրոֆեսորադասախոսական կազմի ներկայացուցիչներ։

Բացման խոսքով հանդես եկավ ծրագրի ղեկավար Ներսես Գևորգյանը՝ շնորհակալություն հայտնելով մասնակիցներին հրավերն ընդունելու համար, ապա ներկայացրեց Շվեյցարիայի համագործակցության գրասենյակի Հարավկովկասյան բաժնի աջակցությամբ իրականացվող «Հայաստանում ներառական աճի խթանման քննարկումների հարթակի ստեղծում» ծրագիրը։ «Այս ծրագիրը նվիրված է հասարակությանը հետաքրքրող հարցե-

րի քննարկմանը» իսկ տեսլականը ներառական տնտեսական աճին նպաստելն է», - ներկայացրեց նաև հիշատակելով ծրագրի շրջանակներում քննարկված թեմաները։

«Ներառական տնտեսական աճի այս ծրագրով հրավիրվում են կարևոր կլիր սեղաններ, որտեղ շեշտադրված ձևով քննարկվում են այն թեմաները, որոնք կոնկրետ կապ ունեն ՀՀ սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ», - իր խոսքն այսպես սկսեց հանդիպումը վարող «Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնի ղեկավար, տ.գ.դ., պրոֆեսոր Սամվել Ավետիսյանը։ Նա հանգամանորեն ներկայացրեց անկախության տարիներից ի վեր Հայաստանի գյուղատնտեսության ոլորտում իրականացված միջազգային ծրագրերը, խոսեց դրանց նշանակության ու արդյունքների մասին։ «Այդ աջակցությունը մեր գյուղատնտեսությանը եղել է տարբեր պետությունների ու կազմակերպությունների կողմից։ Եվ կարևոր այն է, որ դա եղել է ոչ միայն նյութական աջակցություն, այլև կառավարման նոր համակարգի ներդրում գյուղատնտեսության ոլորտում», - շեշտեց Սամվել Ավետիսյանը։

«ՀՀ ագրարային քաղաքականությունը և միջազգային համագործակցությունը» թեմայով գեկուցմանը հանդես եկավ ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարի տեղակալ Արմեն Հարությունյանը։ Պետության ագրարային քաղաքականության մասին խոսելիս նա ընդգծեց նախարարության 4 հեռանկարային ուղղությունները՝ ենթակառուցվածքների զարգացում, մարդկային կապիտալի զարգացում, ֆինանսական ռեսուրսների մատչելիություն, ինստիտուցիոնալ և օրենսդրական բարեփոխումներ։ «Մրանք գյուղատնտեսության պետական քաղաքականության հեռանկարային ուղղություններն են», - շեշտեց փոխնախարարը՝ ավելացնելով, որ ոլորտի ռազմավարությամբ ամրագրված բոլոր քայլերը միտված են այս ուղղությունները կյանքի կոչելուն։

Արմեն Հարությունյանը մանրամասն ներկայացրեց նաև նախարարության համագործակցությունը միջազգային կազմակերպությունների հետ՝ ընդգծելով, որ միջազգային կառույցների հետ գյուղատնտեսության նախարարության համագործակցության աշխարհագրությունը բավականին մեծ է։

Կլիր սեղան-քննարկման հաջորդ գեկուցողը Ռազմավարական զարգացման գործակալության տնօրեն Մկրտիչ Այվազյանն էր՝ «ՈՉԳ կողմից իրականացվող գյուղատնտեսության զարգացման ծրագրերը ՀՀ-ում» թեմայով։ Գյուղատնտեսության, մասնավորապես՝ անասնապահության ոլորտում տարիներ շարունակ ծրագրեր իրականացնող կազմակերպության տնօրենը մեզ հետ գրույցում նշեց, որ ոլորտը բազմաթիվ խնդիրներ ունի, սակայն իրենք փորձում են եղած խնդիրների համար համալիր լուծում գտնել։ Կազմակերպությունն այս պահին աջակցության տարբեր ծրագրեր է իրակա-

նացնում հանրապետության թվով 100 հարավային գյուղական համայնքներում:

Մեր հարցին, թե որն է մեր երկրում գյուղատնտեսության զարգացման հիմնական խոչընդոտը, Մկրտիչ Այվազյանը պատասխանեց. «Գյուղատնտեսության ոլորտի զարգացման հիմնական խոչընդոտը գյուղացիական տնտեսությունների փոքր լինելն է, ինչը խանգարում է կոմերցիոն գյուղատնտեսությամբ զբաղվելուն: Իհարկե, կան նաև մի շարք այլ խնդիրներ»:

ԻՆՉՈՐԴԱՎԱՐԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԶԲՈՍԽԾՔՈՒԹՅՈՒՆ. ԻՐԱՎԱՍՈՒԹՅՈՒՆ. ՀԱՄԱԿԱՐԱԿՈՒՄՆԵՐ

Ինչպե՞ս զարգացնել հայատանյան զբոսաշրջությունը, ի՞նչ ներուժ և հեռանկարներ կան, ինչպիսի՞ն է ներկա իրականությունը. մարտի 11-ին հերթական քննարկումն այս հարցի շուրջ էր:

Հանդիպմանը մասնակցում էին Հարավային Կովկասում շվեյցարական համագործակցության գրասենյակի ղեկավար Զառա Ալլահվերդյանը, պետական և մասնավոր հատվածի ներկայացուցիչներ, փորձագետներ, ՀՊՏՀ ուսումնամեթոդական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր Պարույր Քալանթարյանը, համալսարանի դասախոսներ, ուսանողներ:

Ծրագրի ղեկավար Ներսես Գևորգյանը ներկայացրեց ընթացիկ աշխատանքները, դրա շրջանակներում քննարկված ամենատարբեր թեմաները՝ շեշտադրելով, որ դրանք հրատապ են հայատանյան տնտեսության զարգացման համար: Նիստը վարող ՀՊՏՀ զբոսաշրջության կառավարման ամբիոնի դասախոս Ռուբեն Գրիգորյանը նշեց, որ զբոսաշրջությունն արդիական թեմա է, այն լայնորեն քննարկվում է նաև մանուլում, սակայն այսօրվա հանդիպումը կառուցվել է պետական, մասնավոր և կրթական հատվածների համատեղության սկզբունքով, ինչը հնարավորություն կտա գտնելու խնդրի ճիշտ լուծումները: Նրա խոսքով՝ քննարկումները արդյունքում մշակված մոտեցումները ներկայացվում են ՀՀ Կառավարությանը:

ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության զբոսաշրջության և տնտեսական զարգացման վարչության պետի տեղակալ Մարի Գրիգորյանը ներկայացրեց զբոսաշրջության զարգացման պետական քաղաքականությունը ՀՀ-ում: «Հայաստանում 2000 թվականից զբոսաշրջությունը դիմանիկ ձևով աճում է, և այսօր այն կազմում է 26 տոկոս: Աճում է նաև ներքին զբոսաշրջությունը, ինչը խոսում է բնակչության կեն-

սամակարդակի բարձրացման մասին, բայց այստեղ մեծ է նաև սոցիալական փաթեթների դերը»,- ներկայացրեց Մարի Գրիգորյանը: Որպես ոլորտի զարգացման չափելի ցուցիչներ՝ վարչության պետի տեղակալը նշեց, որ վերջին տարիներին աճել է նաև հյուրանոցաշխնությունը, ավելացել են ննջատեղերը: Զբոսաշրջության զարգացման պետական քաղաքականության բարեփոխումների շարքում նախարարության ներկայացուցիչը նշեց ինստիտուցիոնալ բարեփոխումները՝ ուղղված օրենսդրական դաշտի բարելավմանը, ենթակառուցվածքների զարգացմանը, սպասարկման որակի բարձրացմանը:

ՀՊՏՀ զբոսաշրջության կառավարման ամբիոնի դասախոս Հասմիկ Համբարձումյանն անդրադապ զբոսաշրջային արդյունաբերության արդի վիճակին ու զարգացման գերակայություններին: «Չնայած զբոսաշրջությունը գերակա ճյուղ է համարվում, սակայն այն էական ազդեցություն չունի երկրի տնտեսության վրա. այն ազդեցություն չունի ո՞չ ՀԱԱ-ի ձևավորման, ո՞չ ներդրումների ապահովման, ո՞չ զբաղվածության բարձրացման գործում»,- մեզ հետ զրոյցում նշեց Հասմիկ Համբարձումյանը: Նրա համոզմանք՝ տնտեսական կատալիգատորի դերի ապահովման, ինչպես նաև լրացուցիչ եկամուտների ձևավորման նպատակով առաջնային է լրացուցիչ ենթակառուցվածքների, ծառայությունների բազմատեսակացումը, զբոսաշրջային կազմակերպությունների գործունեության ակտիվացումը, մրցակցության ինտենսիվության բարձրացումը, զբոսաշրջային կազմակերպությունների փաթեթների ճկումացումը և տարածաշրջանային զբոսաշրջության զարգացումը:

Քննարկումներն ուղեկցվեցին հարց ու պատասխանով, առողջ ու կառուցողական բանավեճով:

Գ. ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

«Մեր շնորհալիները» խորագրի հերոսուհին կառավարման ֆակուլտետի ուսանողուհի, Ուսանողական խորհրդի 20-ամյակի միջոցառումների շրջանակում հայտարարված «Լավագույն ուսանող» մրցույթի հաղթող Անի Կարապետյանն է: Մրցույթում հաշվի են առնվել ուսանողի թե՛ բարձր առաջադիմությունը, թե՛ հասարակական ակտիվությունը:

Անին ՀՊՏՀ առաջադիմ ուսանողներից է, ուսխորհրդի ուսումնագիտական հանձնաժողովի նախագահը, Յայտարարական ազգային ասոցիացիայի անդամ: Որպես «Լավագույն ուսանող»՝ Անին ստացել էր Գերմանիայում ուսանողական ժրագրի՝ 5-օրյա աշխատաժողովի մասնակցության հնարավորություն և մարտի 17-23-ը Կորլենց քաղաքում մասնակցել է Տեմպուսի «Արարատ» ժրագրի (համակարգողը ՀՊՏՀ-ն է) հերթական հանդիպմանը, որի ընթացքում քննարկվել են շուկայական պահանջներին համապատասխան

–Անի, ունե՞ս կարգախոս կամ սկզբունք, որն օգնում է ու առաջնորդում քեզ:

–Գուցե, կարգախոս չէ, սակայն ունեմ համոզնություն ու սկզբունքներ. միշտ ձգտել առաջ, կարդալ, սովորել, պատրաստ լինել ամեն շրջադարձի, ընկճվել դժվարություններից, պատրաստականորեն օգնել ու օգտակար լինել մարդկանց:

– Քո ուսանողական կյանքը բազմաբովանդակ է ու բազմազբաղ. ուսումնառություն և հասարակական ակտիվություն: Արդյո՞ք երկրորդը չի խանգարում առաջինին:

–Յասարակական ակտիվությունն ինձ հետ համալսարան եմ բերել դպրոցից. աշակերտական խորհրդի ակտիվ գործիչ էի: Մինչև բուհ ընդունվելն էլ գիտեի, որ ուսանողական կյանքս չպետք է սահմանափակվի միայն դասերով, այսինքն չէի ուզում գալ համալսարան, նստել դասերի և գնալ տուն: Յասարակական ակտիվությունը վերափոխում է մարդուն, դարձնում է անկաշկան, ինքնահաստատ: Այս անփոխարինելի փորձառություն է: Դու գգում ես, որ ներշնչում ես վստահություն, կարող ես օգտակար լինել մարդկանց, քո արածի կարիքը մարդիկ (օրինակ՝ ուսանողները) գգում են, գնահատում են: Ուսումը՝ ուսում, ակտիվությունը՝ ակտիվություն. ամեն բան իր տեղն ունի, և մեկը մյուսին չի խանգարում, ես կասեի՝ նույնիսկ լրացնում եմ, որովհետև ամեն մի միջոցառումից, մրցույթից մի բան ես սովորում, փորձ, գիտելիք ես ծեռք բերում, հմտանում:

–Սովորում ես պետական և մունիցիպալ կառավարում մասնագիտությամբ: Միրո՞ւմ ես մասնագիտությունդ, ինչո՞ւ հենց «կառավարում»:

–Այո, մասնագիտությունս շատ եմ սիրում: Իմ կարծիքով, կառավարում մասնագիտությունը ենթադրում է հենց հասարակական ակտիվություն, անընդհատ նորը սովորելու ձգում, նախաձեռ-

ԴԵՊԻ ՎԵՐ՝

ԵՐԱԶԱՆՔՆԵՐԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՎ

որակյալ կրթություն տրամադրելու միջոցով բուհ-աշխատաշուկա հարաբերությունների կայացման ու կայունացման խնդիրները՝ ուսանողների տեսանկյունից, ներկայացվել են տարրեր բուհերում կրթության որակի ապահովման մոդելները:

2014 թ. ՀՀ կենտրոնական բանկի կազմակերպած միջբուհական բանակեծի բոլոր խաղաղությունը հաղթանակ տանելով՝ ՀՊՏՀ թիմը գրադեցրել է 1-ին հորիզոնականը: Յատուկ այս մրցույթի համար հավաքագրված մեր համալսարանի 4 հոգուց բաղկացած թիմի ավագը Անի Կարապետյանն էր (ընտրվել էին բարձր առաջադիմություն ունեցող ուսանողներ):

«Տնտեսագետն» այս հարցագրույցում փորձում է բացահայտել նրա կերպարը՝ ոչ միայն որպես ուսանողի, այլև որպես մարդու, ով ունի երազանքներ, նպատակներ, շրջապատին օգտակար լինելու մեջ ցանկություն:

նողականություն, մշտապես նոր գաղափարներ հղանալու և իրականացնելու ունակություն, կազմակերպչական աշխատանք: Մասնագիտությունը հնարավորություն է տալիս զարգանալու, «կառավարելու» նախնառաջ սեփական նտքերը, ուղեղը, ժամանակը: Դա ինձ դուր է գալիս: Շատ մտքեր են ծնվում, որոնք ուսանողական խորհրդի գործունեության շրջանակներում իրականացնում ենք միջոցառումների տեսքով: Մենք ներկայացնեալու մասնագիտություն է:

–Առաջիկայում ի՞նչ նախաձեռնություններով է հանդես գալու Ռւս-ն, մասնավորապե՞ս՝ ուսումնագիտական հանձնաժողովը:

–Մեր ուշադրության կենտրոնում միշտ ուսանողին մոտիվացնելու ձգտումն է: Մեր կողմից կազմակերպվող միջոցառումները՝ սեմինարներ, բաց դասեր, կլիր սեղաններ, քննարկումներ, միջքուիհական, ներբուիհական գիտաժողովներ և այլն, նպա-

տակ ունեն լրացնելու ուսանողի գիտելիքները, օգնելու նրանց կյանալ թե՛ որպես ուսանող, թե՛ որպես հասարակական անձ: Վերջին մեծ նախաձեռնությունը «START» միջբուհական աշխատաժողովն էր, որը համարում ենք հաջողված: Իսկ վերջերս, արդեն ավանդական դարձած միջոցառումներից բացի, ՀՊՏՀ 85-ամյակի առիթով Ծաղկաձորում կազմակերպեցինք «INhead» միջբուհական ուսանողական գիտաժողովը:

**–Աշխատելո՞ւ ես մասնագիտությամբ:
Աշխատանքային և մասնագիտական ի՞նչ
հեռանկարներ ես տեսնում քեզ համար:**

–Ուզում եմ աշխատել մասնագիտությամբ, տեսնենք՝ ինչպես կտացվի: Մտածում եմ նաև ուսումնարտասահմանում շարունակելու մասին՝ անպայման վերադառնալու ակնկալիքով: Ապագաս տեսնում եմ հենց հայրենիքում, որտեղ ուզում եմ աշխատել, շարունակել հասարակական ակտիվությունն և դրանով իմ փոքրիկ նպաստը բերել մեր երկրին:

**–Ինչպե՞ս կրնութագրես քեզ: Ի՞նչ ես
կարծում ի՞նչը կարող է խանգարել քեզ
ինքնադրսուրպելու:**

–Ինձ աշխայժ, ակտիվ մարդ եմ համարում: Մարդամուտ եմ, շփվող: Պատասխանատվության մեջ զգացումով եմ օժտված: Երբեմն ընկերության կամ ինձ ճանաչողները կեսկատակ-կեսլուրց ասում են, որ պետք չէ այդքան պատասխանատու լինել: Սակայն, իհարկե, գիտակցում եմ, որ այն մեծ արժանիք է: Ինձ համար կարևոր է, որ մարդիկ վստահեն ինձ, իմ ձեռնարկած գործին: Ինձ համար թանկ է այդ վստահությունը:

Միաժամանակ շատ զգացնունքային եմ և արագ հուզվող: Յուզվելը խանգարում է, բայց չէ ասի, թե ինքնադրսուրմանը խոչընդոտում է: Ինձ թվում է հուզվում եմ պատասխանատվության զգացումից, բայց հուզվելը կարծ է տևում: Ինչքան արագ հուզվում եմ, այնքան արագ էլ «հավաքվում» եմ: Փխրում եմ, սակայն միաժամանակ՝ ուժեղ: Կարծում եմ, որ յուրաքանչյուր կօգական սերի ներկայացուցիչ էլ իր ներսում փխրում է:

**–Պատմիր նախասիրությունների մասին,
կարծում եմ՝ կարդալ սիրում ես, ի՞նչ
գրականություն ես նախընտրում: Նշիր
կարդացած վերջին գիրքը:**

–Սիրում եմ երազել, կարդալ, նաև՝ իրագործել երազանքներս: Տարբեր հետաքրքրություններ ունեմ՝ իհմնականում սպորտի հետ կապված: Սիրում եմ մարզվել, լողալ: Փորձում եմ միշտ ժամանակ գտնել կարդալու համար, այն ինքնազարգացման արդյունավետ մեթոդ է:

Նախընտրում եմ ինչպես հայ, այնպես էլ արտասահմանյան գրականություն:

Այժմ կարդում եմ Սթիվեն Քովիի «Բարձրարդյունավետ մարդկանց 7 սովորությունները» հայտնի գիրքը, որն աշխարհում ամենավաճառվողներից է:

**–Դավատո՞՞ւմ ես երազանքներից
իրականացմանը:**

–Անշուշտ: Եթե կարողանում ես կառավարել գաղափարներո, կարողանում ես նաև իրականացնել դրանք: Գաղափարների մի մասը իրականացնելի երազանքներ են, որոնց համելու համար պետք է դեպի վեր բարձրանաս երազանքների աստիճանով, հերթով նվաճես դրանք: Շատ երազանքներ ունեմ....

**–Որպես օրինակելի ուսանող, ի՞նչ խորհուրդ
կտա հասակակիցներիդ:**

–Խորհուրդ կտամ խելամտորեն օգտվել ժամանակից, օգտագործել երիտասարդությունը՝ հօգուտ իրենց: Ասում եմ՝ երիտասարդական, ուսանողական տարիները ոսկի ժամանակներ են, ուստի մաղթում եմ, որ յուրաքանչյուրն օգտվի այդ ժամանակից: Այդ 4 կամ 6 տարիների ընթացքում շատ բան կարող ես հասցնել. ձեռք բերել մասնագիտություն, կուտակել գիտելիքներ, անմոռանալի ժամանակ անցկացնել, ինչ-որ չափով օգտակար լինել շրջապատին... Այս ամենով՝ ուղի հարթել հետագայի համար:

Բոլորին մաղթում եմ նպատակասլացություն, եռանդ և աշխատասիրություն:

«Տնտեսագետն» էլ մաղթում է, որ Անին միշտ վեր բարձրանա իր երազանքների ճանապարհով՝ վերածելով դրանք իրազործված նպատակների: Սերլավագույն ուսանողություն մաղթում ենք ուսումնական և գործնական հաջողություններ, նորանոր ձեռքբերումներ:

ԽԱՆԵ ԱՎԱՆԵՍՅԱՆ

ԱՆՄՈՌՈՒԿ.

ՀԱՎԵՐԺՈՒԹՅԱՆ ՀԻՇՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Ծաղկում է նա գույնով երկնքի,
որտեղ չկան մահ ու մոռացում:
Մ. Լերմոնտով

Յուրաքանչյուր ժողովուրդ այս կամ այն ծաղիկն օժտում է հատուկ, միայն իրեն հայտնի ու հասկանալի գաղտնի իմաստով: Բայց անմոռուկը՝ դեղին սրտիկով նրբագեղ երկնագույն ծաղիկը, հավերժության, հիշողության ու հուշերի, հավատարմության ու անկեղծ զգացմունքների, բաժանումն ու բոլոր խոշնդրությունները հաղթահարող սիրո, նվիրվածության ու քննուց կապվածության հանրահոչակ խորհրդանշն է: Ասում են, թե անմոռուկն իր մեջ է կրում ողջ աշխարհը. դեղին սրտիկը արևն է, երկնագույն պսակաթերթիկները՝ երկինքը:

Այս ծաղիկը, որի ծաղկաթերթիկների երանգավորումը տարածվում է սպիտակից մինչև վարդագույն և յասամանագույն՝ դեղին կամ կարմագույն սրտիկով, տարածված է գրեթե ամենուրեք, առավելապես հանդիպում է երկնագույնը: Շատ լեզուներում այս բոլոյսի անունն ունի միևնույն իմաստը. հայերեն՝ «անմոռուկ», ռուսերեն՝ «հեզանդկա», անգլերեն՝ «forget-me-not», ֆրանսերեն՝ «souvenez-vous de moi», գերմաներեն՝ «vergiss mein nicht», չեխերեն՝ «romněnka», լեհերեն՝ «niez zapominajka». այս բոլորը նույն բանն են պատմում՝ ամենուր նշանակելով միևնույնը՝ «Մի՛ մոռացիր», ինչի շնորհիվ անմոռուկը դարձել է հիշողության հոնանշ: Կա հավատալիք, որ երկնակամարի գույն ունեցող այս չքնաղ ծաղիկները երկոր վրա սփռել են հրեշտակները՝ մարդկանց երկնքի մասին հիշեցնելու համար, նաև որպեսզի մարդիկ չմոռանան անցյալը, սիրելիներին, հարազատներին, իրենց ակունքները, հայրենիքը և այն ամենը, ինչը թանձ է ու կարևոր:

Անմոռուկների առաջացման վերաբերյալ գոյություն ունեն բազմաթիվ, հաճախ միմյանց բավական նման առասպելներ: Ըստ ավանդության՝ առաջին առասպելը ծևավորվել է Յին Յունաստանում, որտեղ անմոռուկն անվանում էին «հովվուիի եզրի աչքեր»: Առասպելում պատմվում է մի երիտասարդ գույգի՝ Լիկաս հովվի և նրա սիրեցյալի՝ եզրի մասին, որոնք միասին այժեր էին արածացնում Արկադիայում՝ Ալեսոս գետի գեղատեսիլ ափերին: Թվում էր՝ ոչինչ չի կարող մթագնել նրանց երջանկությունը, բայց մի անգամ Լիկասը ստիպված է լինում հրաժեշտ տալ իր հարսնացուին, իսկ վերջինս, անասելի հովվելով և տագնապելով իրենց հետագա անորոշ ճակատագրի համար, անկարող է լինում զապել աղցունքները: Նրա աչքերից գետնին ընկած արցունքները վերածվում են երկնակապույտ փոքրիկ ծաղիկների: Լիկասը քաղում է դրանք և տանում իր հետ՝ պահպանելու համար սիրելի հիշատակը:

Հունական մի ավանդություն պատմում է երկնքի պես գեղեցիկ երկնագույն աչքերով մի աղջկա մասին, որին կոչում էին Կապուրաչիկ: Նրա հարևանությամբ ապրում էր բոցի պես վառ մազերով մի տղա: Աղջիկն ու տղան այնքան միտերիմ էին, և ամեն անգամ, երբ աղջիկն ասում էր տղային՝ «Մի՛ մոռացիր ինչ», տղան պատմախանում էր՝ «Անմոռանալի ես դու, իմ անմոռո՞ւկ»: Մի անգամ տղան գնում է անդառ՝ փայտ հավաքելու, տեսնում մի չոր կաղամախին ու մի բանի անգամ կացնով հարվածում, բայց չի կարողանում կպրել: Հանկարծ ինչ-որ տեղից վրա է հասնում այրող քամի, ու տղայի մազերը բռնկվում են: Նրանք այրվում էին պայծառ բոցով՝ ամենուր կայծեր սփռելով: Եվ այսինք, որտեղ դրանք ընկնում էին, խորի մեջ հայդրնվում էին կրակել ծաղիկներ:

Տղան չգիտեր, որ կաղամախին կախարդված է: Հարյուր տարի առաջ անդառում մի կախարդ էր ապրում, որն ուներ մի չար աղջիկ: Երբ աղջիկը որոշել էր այրել անդառը, կախարդը նրան վերածել էր չոր կաղամախու, որպեսզի ոչ որի չարիք չպատճառեր: Եվ այդպես էլ կիրեր նա՝ բոլորի կողմից մոռացված, եթե տղայի կացինը չարքնացներ նրա չար ուժը: Այդ ժամանակ Կապուրաչիկն ամենուր փնտրում էր ընկերոջը, և սիրողը նրան բերում է այդ կախարդված վայրը, որտեղ լացող ուռենին նրան պատմում է կափարվածը և խորհուրդ դայլիս հեռանալ: Բայց Կապուրաչիկը որոշում է մնալ: Դարձյալ փշում է այրող քամին, և աղջիկն այրվում է պայծառ կրակում, միայն խորի վրա մնում են նրա երկնագույն աչքերը: Չար կախարդուիին անկարող է լինում դադարեցնել քամին, և ինքն էլ այրվում է բոցերում:

Երբ հայդրնվում է լուսինը, կրակե ծաղիկների մոտ փայլում են երկնագույն մանր ծաղիկներ: Այդ օրից տղան ու աղջիկը միասին են: Կեսգիշերին, երբ անդառը քնում է, և լուսինը պայծառ լուսավորում է, կարելի է ունկնդրել հազիկ լսելի շշունչ:

- Մի՛ մոռացիր:

- Անմոռանալի ես դու, իմ անմոռո՞ւկ:

Անմոռուկի մասին հօռմեական մի առասպել պատմում է այն մասին, որ Ֆլորա աստվածուիին, գույներ ու անուններ բաշխելով զանազան բույսերի,

անուշադրության է մատնում մի համեստ փոքրիկ ծաղկի և արդեն հեռանալիս, երբ լսում է, թե ինչպես է այդ ծաղիկը մեղմորեն արտաքրում. «Ինձ մի՛ մոռացիր»: Ֆլորայի մոտ միայն մի փոքր երկնագույն էր մնում, որն էլ հենց տալիս է այդ ծաղկին և կոչում նրան անմռուկ՝ ընծայելով մարդկանց մեջ հիշողություններ արթնացնելու ընդունակություն:

Յրեական մի առասպելի համաձայն՝ երբ Արարիչն ստեղծում է ծաղիկները, նրանք ներկայանում են իրենց երփնավառ զգեստներով և խոնարհվելով հարցնում, թե ինչ անուններ է բաշխելու իրենց Տերը: Բարձրյալը յուրաքանչյուրին անուն է տալիս և հրամայում հիշել այն: Նա դեռ չէր ավարտել իր խոսքը, երբ նրան է մնուենում մի փոքրիկ ծաղիկ և արցունքն աչքերին՝ մեղակոր շշնչում, որ մոռացել է իր անունը: Աստված քնքշորեն նայում է նրան ու ասում. «Մի՛ մոռացիր ինձ»:

Անմռուկի մասին բազմազան առասպելներից հատկապես առանձնանում են նրանք, որոնք կապված են ծաղկի մոգական ուժի՝ հիշողությունը վերադարձնելու ունակության հետ:

Հոնական հետաքրքիր մի պատում է պահպանվել մի Ճանապարհորդի մասին, որը հեռացել էր դնից և ընկել լուսոֆագների հեռավոր երկիրը: Լուսոփագներն առասպելական ժողովուրդ էին, որոնք սնվում էին լուսուի պարուղներով: Լուսուի պարուղները մոռացության մեջ էին սուզում յուրաքանչյուրին, ով փորձում էր դրանք: Ճաշակելով լուսուի դերեներից պարուասպված ուլուսպներ՝ Ճանապարհորդը մոռանում է մորր, հայրենիքը և գայթակղվում օդար երկրի հմայքներով: Երկար է սպասում նրան մայրը և հուսահայտվելով՝ ինդրում թափառական դրավահարին՝ որդուն անմռուկների փոնչ դանել: Տավղահարը զալիս է այդ արևելյան երկիրը և դեսնում է Ճանապարհորդին՝ կորած շքեղության ու հարստության մեջ: Երաժիշտը թույլվություն է ինդրում՝ կալուրելու մի երգ: Համազայնություն սրանալով՝ նա երգում է մի օրորոցային, որը դարիներ առաջ երգում էր մայրը որդու սնարին: Լսելով այդ օրորոցային՝ Ճանապարհորդն անմիջապես հիշում է հայրենի երկիրը, ծեր մորր: Արցունքն աչքերին՝ նա դրավղահարին ինդրում է ցոյց դալ հայրենիքի Ճանապարհը, իսկ դրավղահարը պարախանի փոխարեն նրան մեկնում է դաշտային անմռուկների փունջը, որի ժաղիկները երկնագույն էին մոր աչքերի պես և բուրում էին ինչպես հարազարդ եղերքի մարգագեղինները ու անդառները: Անմռուկներով ու երգերով գդնում է պատանին հայրենիքի Ճանապարհը:

Չարմանալի բանաստեղծական է անմռուկի մասին պարսկական ավանդությունը, որը հաղորդում է, թե ինչպես մի իրեշտակ վտարվել էր դրախտից՝ երկրի դստերը սիրելու համար: Նա այդ աղջկան առաջին անգամ տեսել էր գետի ափին, որտեղ նա իր շքեղ վարսերը պճում էր անմռուկներով: Ի պատիժ այն բանի, որ նա աղջկան էր տվել իր

սիրտը, նա հեռացվել էր դրախտից, մինչև երկրի դուստրն անմռուկները կսփեր աշխարհի բոլոր անկյուններում: Տարիներ շարունակ աղջկը գիշերուցօք թափառում էր երկրագնդով մեկ՝ ամենուր տնկելով այդ մանրիկ ծաղիկները: Երբ առաջադրանքը կատարված էր, նրանք երկուսուվ հայտնվում են դրախտի դարպասների մոտ, և դարպասները նրանց առջև չեն փակվում. թեև աղջկը մահկանացու էր, երկնային պահպանները նրան առանց մահանալու են ընդունում: Քանի որ աղջկա սերն ապրելու ցանկությունից մեծ էր, և քանի որ նա ողջ հոգով տրվել էր իրեշտակի, իսկ երկնայինի հանդեպ սերը պահպանում է երկրային արատներից, նա արժանանում է ճաշակելու երկնային քաղցրությունները, որոնցից մեծագույնը անձնագործ սերն է:

Անմռուկն առանձնահատուկ սեր էր վայելում եվրոպական որոշ երկրներում: Գերմանիայի շատ վայրերում այն համարվում էր կախարդական ծաղիկ, որի շնորհիվ կարելի էր իմանալ ապագա կողակցի անունը: Դրա համար պետք էր ոչ թե փնտրել անմռուկ, այլ քաղել ճանապարհին պատահաբար հայտնվածը: Այդ անմռուկը դնում էին թևատակին՝ մերկ մարմնին և ոչ մի բառ չարտաքերելով՝ գնում էին տուն: Տունդարձի ծանապարհին կամ խաչմերուկին հանդիպած առաջին տղանարդու կամ կնոջ անունն էլ լինում էր ապագա անուսնու կամ կնոջ անունը: Անմռուկը նաև համարում էին մոգական բույս. հավատում էին, որ անմռուկներն օգնում են գտնել գանձեր, իսկ նրա հյութը պողպատի ամրացմանը նպաստող բացառիկ հատկություն ունի: Բավական է պողպատե կոփածո գենքը մի քանի անգամ սուզել

Լևիտան, «Յասաման և անմռուկներ»

այդ հյուրի մեջ և պահել այնքան, որ զենքը սառչի: Այդ եղանակով կոփված պողպատն այնքան աճուր է, որ կտրում է երկաթը և սրաքարը: Նման ձևով, ասում էն, պատրաստում էն տոլեդական և դամասկոսյան հոչակավոր պողպատե սրերը:

Գերմանական մի առասպել հաղորդում է, որ անտառների մեջ կորած մի գյուղում հարևանությանք ապրում էն մի տղա ու մի աղջիկ: Նրանք միասին խաղում էն, մտերմություն անում, իսկ հետո սիրում են միջյանց: Երբ տղան մեծանում է, որոշում է թողնել հայրական տունը և մեկնել արհեստ սովորելու: Ընկերուիկին սիրելիին ճանապարհում է մինչև անտառի եզրը, որտեղ սկսվում էր մարգագետինը՝ ծածկված ծաղկած անմոռուկներով: Քաղում են սիրահարները մեկական ծաղիկ և միմյանց խոստանում՝ որտեղ ու որքան էլ հանդիպի նրանց այդպիսի ծաղիկ, քաղեն այն և պահպանեն որպես փոխադարձ սիրո հիշատակ: Անցնում են երկար տարիներ: Աղջիկը ծերանում է, բայց սրբորդն պահում է տղայի հիշատակը՝ հավատարիմ նրան տված խոստանը: Ամեն գարնան նա անտառի միջով գնում էր ծանոթ վայրը՝ քաղելու ծաղկած անմոռուկներ և սեղմելու դրանք կրծքին՝ տագնապող ու սպասող սրտին: Մի անգամ, դուրս գալով մարգագետին, նա տեսնում է հեռվից նույնող մարդու: Նրանք կրանում են, որ քաղեն անմոռուկը, նրանց ձեռքերն ակամայից դիպչում են, և ուրախության արցունքների միջից նրանք ճանաչում են իրար: Նույն անտառում, որտեղ մի ժամանակ բաժանվել էն պատանի սիրահարները, մինյանց վերագտնում են ալեզարդ մի ծերունի և ճերնակահեր մի կին: Նրանք այլևս երբեք չեն բաժանվում՝ ապրելով մնացած տարիները երջանիկ ու համերաշխ, ինչպես մանուկ օրերին:

Այսպես ծնվեց գեղեցիկ պավանդույթ. Երբ երկու սիրող սրտեր բաժանվում էն, նրանք միջյանց

հրաժեշտի պահին նվիրում էն անմոռուկ՝ հիշողության ու ջերմ սիրո խորհրդանիշը: Իսկ աղջիկներն անմոռուկը կրում էն որպես հավատարմության և անմնացորդ սիրո խորհրդանիշ: Անմոռուկին նաև համայիլի գորություն էր վերագրվում. անմոռուկներից հյուսված պսակը, կախված սիրելի մարդու պարանոցից կամ դրված կրծքի ձախ կողմուն՝ այնտեղ, ուր սիրտն է բարախում, պետք է կախարդեր նրան և պահեր ցանկացած շղթայից ավելի անուր:

Ավստրիայում ևս հավատում էն, որ անմոռուկներն երենց սիրեցյաները չեն մոռանա: Ըստ միջնադարյան առասպելի՝ մի անգամ մի ասպետն նրա սիրեցյալը գնում են գրունելու գետի ափին: Յանկարծ աղջիկը թեք ափի ծայրին տեսնում է չընադ երկնագույն ծաղիկ: Ասպետը խոնարհվում է, որ քաղի այդ ծաղիկը, բայց զրահի ծանրության պատճառով ընկնում է գետը: Ուժեղ հոսանքը տանում է ասպետին, խորտակվելիս նա միայն հասցնում է նետել անմոռուկն իր սիրեցյալին և կանչել՝ «Չմոռանաս ինձ»: Թերևս, այս առասպելի ազդեցությամբ է գրված Ս. Լերմոնտովի «Անմոռուկ» չափածո հերթաբը (1830 թ.):

Անգլիայում գերեզմաններին աճած անմոռուկներն ընկալում էն որպես մահացած նախնիների պատգամներ՝ հիշելու իրենց: Իսկ հսպանիայում միջնադարում տարածված հավատալիքի համաձայն՝ անմոռուկներն աճում են չմկրտված երեխաների գերեզմաններին՝ ասես ծնողներին մեղադրելով այդ ծեսի կատարումը մոռանալու մեջ:

Արևասարակ, միջնադարյան Եվրոպայում անմոռուկին հաղորդում էն փոքր-ինչ կրոնական նշանակություն: Անմոռուկի հինգ թերթիկները հիշեցնում էն մարդուն ընձայված հինգ զգացմունքների և քրիստոսի հինգ վերքերի մասին: Կանաչ ցողունն ու տերևները սովորեցնում էն, որ մարդիկ պիտի հուսան: Աստված նրանց չի մոռանա: Այդ միտը հատկապես հաճախակի խորհրդանշական արտահայտություն է ստացել փայտի փորագրություններում, որոնք պատկերում էն երկնային ակը՝ շրջապատված անմոռուկների պսակով՝ «Դիշի՞ն իմ մասին» գրությամբ:

Անմոռուկ ծաղկի ոճավորված պատկերը Յայոց Յեղասպանության 100-ամյակին նվիրված միջոցառումների խորհրդանշական է: Խորհրդանիշի վրա գրաֆիկորեն արտացոլված է Ծիծենակաբերդի 12 սյուների պատկերը վերկից: Սև գույնը Յեղասպանության մասին հիշողության խորհրդանիշն է, մանուշակագույնն արտահայտում է ներկան, ապագան և ընդհանուր գաղափարին համամասնակից լինելը, դեղինը ցույց է տալիս կյանքի ու արարման հույսի աղբյուր արեգակի լույսը, իսկ հինգ թերթիկներն այն մայրցամաքներն են, որտեղ ապաստան գտան հայ գաղթականները Յեղասպանությունից հետո:

ՍՈՖՅԱ ՕՅԱՆՅԱՆ

ՀՊՏՀ փիլիսոփայության և հայոց պատմության ամբիոնի դոցենտ

Գրաբար, «Յասաման և անմոռուկներ»